בלוז לכחולי המדים

Blues for the Men in Blue

CURATOR | ORA PIKEL-TZABARI

THE ISAAC KAPLAN OLD YISHUV COURT MUSEUM

MEMBERS OF THE BOARD | CHAIRMAN: ADV. HAGAI SITTON ,DANIEL MAIMARAN, ADV. MOSHE-BEN ARI, DR. RIVKA GONEN, AVIVA SCHER, ADV. ELIYAHOO BEN TOVIM, ADV. GAVRIEL GONIO ADV., GIDON BARMATZ, DR. YAAKOV MAIMARAN, ADV. ZOHAR NAOR (GINEO), ILAN HADAR, BRIGITTE BITAN

SCIENTIFIC COMMITTEE | PROF. YARON BEN NAEH, DR. RIVKA GONEN, PROF. MARGALIT SHILO, PROF. ALIZA GONIO-MEYUHAS, DR. REUVEN GAFNI, DR. KOBI COHEN-HATAV

EDUCATIONAL COMMITTEE | DR. MIKI ERLICH, OFRA REGEV, ELAD BEZALELI, AVI GOODMAN, CHIZKI BETZALEL

GRAPHIC DESIGN: ERAN ZIMRAN | PHOTOGRAPHY | RAN ARDA: TRANSLATION | RUTH MORRIS, PHYLIS ROSENBAUM

VISUAL IMAGES SOURCES | OLD YISHUV COURT MUSEUM COLLECTION, JERUSALEM CITY ARCHIVES, ISRAEL POLICE HARITAGE CENTER, ISRAEL STATE ARCHIVES,CENTRAL ZIONIST ARCHIVES,HARAN FAMILY, SIVAN (SILVER) FAMILY,POLACHEK FAMILY, COHEN (NECHEMYA) FAMILY, HAZAN FAMILY, RAVIV FAMILY, MUGELNIK-MESINGER FAMILY, SHILONI-GADOL FAMILY, JABOTINSKI INSTITUE, PETACH TIKVA MUSEUM ARCHIVES ,ISRAEL POLICE HARITAGE CENTER, JEWISH MUSEUM BERLIN, IMPERIAL WAR MUSEUM, REUVEN MELON, URI GOLANI, LENNY WOLF, THE NATIONAL LIBRARY OF ISRAEL

A SPECIAL THANKS TO DR. HAIM GROSSMAN, SHLOMI SHITRIT, ORI KOSOVSKI, PROF. YARON BEN NAEH, MR. RONNI SIVAN (SILVER).ADV. GAVRIEL GINEO, MR. MICHAEL MAHLER,GADI KFIR,JERUSALEM CITY ARCHIVES, THE HAGANA ARCHIVE, ,MR. MOTTI COHEN, MR. LEON ZONENBAK, RAVIV FAMILY

THE ISAAC KAPLAN OLD YISHUV COURT MUSEUM
6 Or HaChaim St. Jewish Quarter, Old City, Jerusalem 97500. P.O.Box 1604 Jerusalem 91016
Tel. 02-6276319 Tel/Fax. 02-6284636
www.oymuseum.datinet.co.il | museumoy@zahav.net.il

© MAY 2017
BY THE ISAAC KAPLAN OLD YISHUV COURT MUSEUM.
ALL RIGHTS RESERVED.

אוצרת | אורה פיקל־צברי, מוזיאון חצר הישן ע"ש יצחק קפלן

חברי העמותה | יו"ר עו"ד חגי סיטון, דניאל מימראן, עו"ד משה בן ארי, אביבה שר, עו"ד אלי בן טובים, רו"ח בריז'יט ביתן, עו"ד גדעון ברמץ, ד"ר רבקה גונן, עו"ד גבריאל ג'יניאו, אילן הדר, עו"ד זהר נאור (ג'יניאו), ד"ר יעקב מימראן

ועדה מדעית | פרופ' ירון בן נאה, פרופ' מרגלית שילה, דר' רבקה גונן, פרופ' עליזה ג'יניאו־מיוחס, ד"ר ראובן גפני, ד"ר קובי כהן־הטב

ועדה חינוכית | ד"ר מיקי ארליך, עפרה רגב, אלעד בצלאלי, חזקי בצלאל, אבי גודמן

עיצוב גרפי | ערן צירמן

צילום | רן ארדה

עריכה לשונית | כרמית ספיר־וייץ

תרגום | פיליס רוזנבאום, רות מוריס

תודה למשאילים לתערוכה | בית מורשת משטרת ישראל, אוסף הספרים הנדירים ספריית אוניברסיטת בר אילן, מוזיאון אסירי המחתרות־ירושלים, מוזיאון בית שטורמן - עין חרוד, מוזיאון המושבה ע"ש ערן שמיר מזכרת בתיה, מר לני וולף, משפחת חזן־בצלאל, משפחת לנגר, משפחת מוגלניק־מסינגר, משפחת רביב

תודה מיוחדת | פרופ' ירון בן נאה, מר רוני סיון (סילבר), מר מיכאל מהלר, עו"ד גבריאל ג'יניאו, רפ"ק שלומי שטרית, רפ"ק אורי קוסובסקי, מר ליאון זוננבליק, רס"ב יניב צפוני, רס"ר אליעזר מזרחי, משפחת רביב, מר גדי כפיר, מר יורם תמיר. מר מוטי כהן, הגב' תלמה מסינגר, משפחת שילוני־גדול. ארכיון העיר ירושלים, ארכיון ההגנה, הארכיון הציוני המרכזי.

תודה לכותבים | ד"ר חיים גרוסמן, רפ"ק שלומי שטרית, רפ"ק אורי קוסובסקי

מקורות הדימויים החזותיים | אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן, אוסף הספרים הנדירים - אוניברסיטת בר אילן, ארכיון העיר ירושלים, בית מורשת משטרת ישראל, גנזך המדינה, הספרייה הלאומית, הארכיון הציוני המרכזי, ארכיון פתח תקוה ע"ש עודד ירקוני, מכון ז'בוטינסקי, המוזיאון היהודי בברלין, מוזיאון המלחמה האמפריאלי בלונדון, מר קובי הורוביץ, מר לני וולף, משפחת הרן (הריסון), משפחת חזן־בצלאל, משפחת סיון (סילבר), משפחת מוגלניק־מסינגר, משפחת כהן (נחמיה), מר ראובן מלון, משפחת פולצ'ק, משפחת רביב (ריבק), משפחת שילוני־גדול, משפחת שמיר.

שני הסרטים המלווים את התערוכה | באדיבות מוזיאון המלחמה האמפריאלי בלונדון וגנזך המדינה

מוזיאון חצר הישוב הישן

רח' אור החיים 6, הרובע היהודי, ירושלים 97500, ת.ד. 1604 ירושלים 9750603
טל. 02-6276319 טלפקס. 02-6284636
www.oymuseum.datinet.co.il
museumoy@zahav.net.il

© מאי 2017
כל הזכויות שמורות למוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן

The Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum
מוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן

6 **להיות שוטר עברי בארץ ישראל**
אורה פיקל־צברי | אוצרת
To Be a Hebrew Policeman in Mandatory Palestine
Curator | Ora Pikel-Tzabari

22 **תזמורת המשטרה**
אורה פיקל־צברי
The Police Band
Ora Pikel-Tzabari

32 **שוטר טוב ושוטר רע**
ד"ר חיים גרוסמן
Good Cop Bad Cop
Dr. Haim Grossman

44 **הקישלה בירושלים**
רפ"ק שלומי שטרית ורפ"ק אורי קוסובסקי
The KISHLE in JERUSALEM
Superintendent Shlomi Shitrit and Superintendent Ori Kosovsky

50 **להיות שוטר עברי בארץ ישראל**
To Be a Hebrew Policeman in Mandatory Palestine

89 **בשבי הירדני**
In Jordanian Captivity

97 **תזמורת המשטרה**
The Police Band

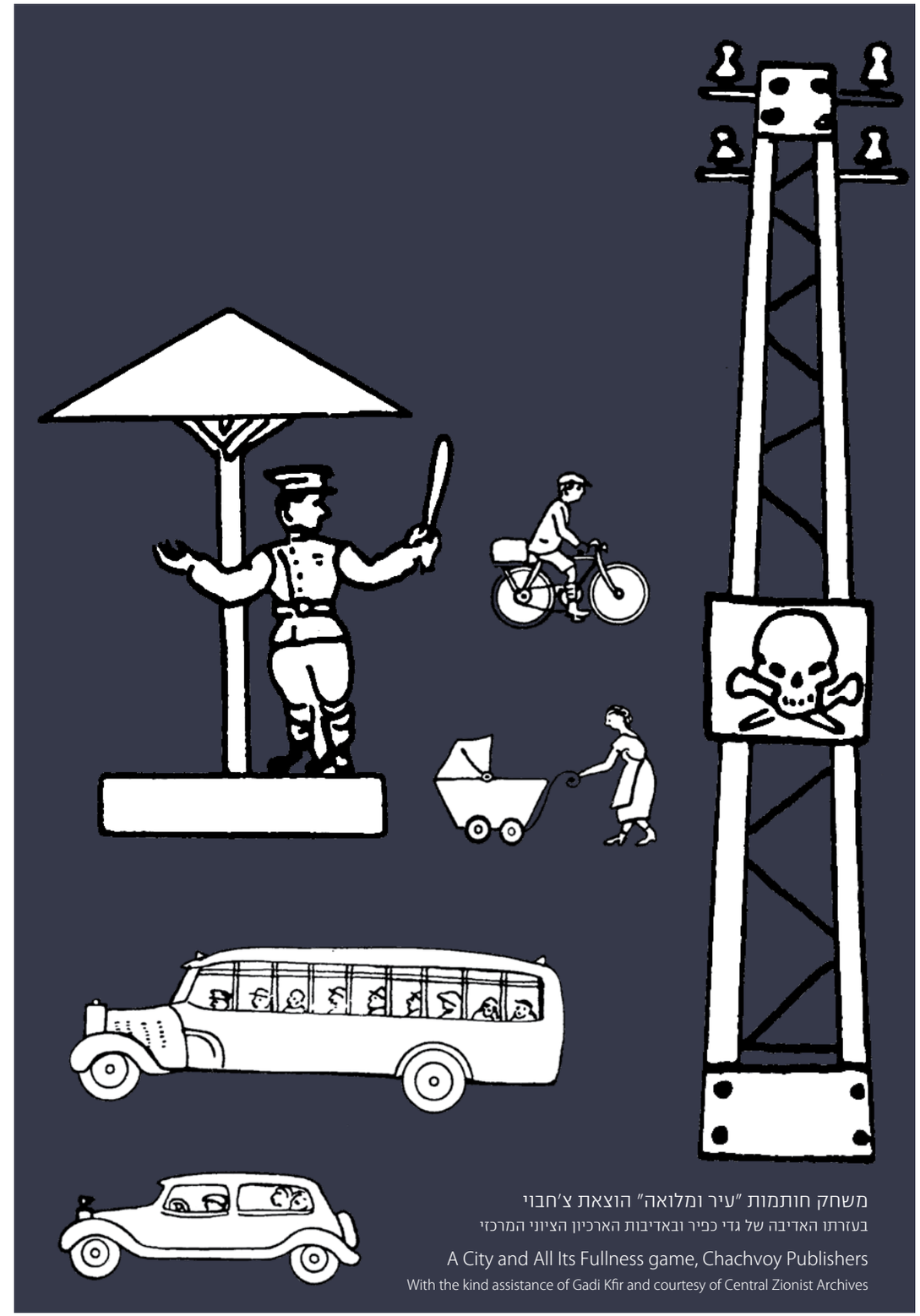

משחק חותמות "עיר ומלואה" הוצאת צ'חבוי
בעזרתו האדיבה של גדי כפיר ובאדיבות הארכיון הציוני המרכזי
A City and All Its Fullness game, Chachvoy Publishers
With the kind assistance of Gadi Kfir and courtesy of Central Zionist Archives

להיות שוטר עברי בארץ ישראל

אורה פיקל־צברי | אוצרת

בשלהי אוקטובר 1931 נכנסתי לבניין עתיק היומין השוכן לרגלי מגדל דוד[1] בפתח הכניסה לעיר העתיקה. פניתי לשומר שעמד על יד השער והוא הפנה אותי לפקיד היהודי היושב בקומה השנייה.

- כן, אדוני? ישאלני הלה בטון של פקודה
- באתי להירשם למשטרה
- מי רוצה להיכנס למשטרה?
- אני
- מבט משונה, ספק בוז ספק לעג:
- המשטרה לא בשבילך, אדוני
- וכי בשביל מי המשטרה, אם לא בשביל בחורים כמוני, עניתי כנעלב
- כנראה חדש אתה בארץ - ירכך הפקיד את קולו - בחור כמוך יכול להיות שוטר מצוין בכל ארץ אירופית, אבל לא כאן. בעיני שכנינו תמיד תהיה "איש תמים" והם יהיו החכמים... הבנת?
- חושב אני בכל זאת...
- אתה מאמין גדול... מצטחק הלה בזלזול.
- בבקשה! היכנס למשטרה ויהא לנו עוד "שומר ישראל"[2]...

כך פותח יצחק י' כהן את ספרו המתאר את התגייסותו ושירותו במשטרת המנדט. ספרו "השוטר העברי בביתו הלאומי" מתאר בהומור את הווי החיים של השוטר העברי במשטרת ארץ ישראל המנדטורית.

1 הקישלה, שהוקם בשנות השלטון המצרי, כמאה שנה לפני סיפור המאורעות כאן.

2 יצחק י' כהן, **השוטר העברי בביתו הלאומי**, הוצאת אחיאסף, ירושלים, ת"ש, עמ' 13-14.

TO BE A HEBREW POLICEMAN IN MANDATORY PALESTINE

SUMMARY

CURATOR | ORA PIKEL-TZABARI

The article follows the integration of Hebrew policemen into the Mandatory Police Force, mainly in the Old City of Jerusalem from the year 1918 until the War of Independence. The Commission clearly saw the importance of integrating the Hebrew youth into the Mandatory Police Force, despite the many difficulties, as one of the means to a "State in the Making," and it made every effort to encourage recruitment into the police. The training for police work, licenses to carry a weapon and guarding the interests of the Hebrew Yishuv (Settlement) were fruits of this policy.

The harsh conditions of service in the police force (a hostile environment, particularly in Jerusalem, slow promotion, low salary, and more) were responsible for the fact that the number of Hebrew policemen never rose above a few hundred. Over the course of the years, the number of Hebrew policemen serving in the Mandatory Police Force fluctuated: in the days of calm, the number of volunteers to serve in the Mandatory Police Force dwindled, while in the days of the riots, the importance of service in the Mandatory Police became more pointed in the eyes of the captains of the Yishuv and they acted to improve the conditions of the service of the volunteers, and the number of Jewish policemen grew.

With the establishment of the State, the Hebrew policemen of the Mandatory Police Force were integrated into the Israeli Police, and some were appointed to senior positions.

And thus the wish of the members of the Commission and of their heirs in the leadership of the Zionist Enterprise in Israel was fulfilled.

גיוסו למשטרה נתקל בקושי לא צפוי. גובהו, 169 ס"מ, היה לו לרועץ, בשל העובדה שלשירות המשטרה התקבלו רק אלו המתנשאים מעל 175 ס"מ. בסופו של דבר השכלתו והרושם הטוב שהותיר על המפקדים גברו על ששת הסנטימטרים החסרים, והוא גויס לשירות במשטרת המנדט.

בארכיון ההיסטורי של משטרת ישראל מצויה חוברת עבת כרס הרשומה בכתב ידו ובה סיכומי השיעורים בבית הספר לשוטרים ארצישראלים.

יצחק י' כהן לא היה יחיד. קדמו לו בכור שטרית, לימים שר המשטרה הראשון של מדינת ישראל, דוד תדהר, הבלש העברי הראשון[3] ועוד.

ראשיתה של משטרת המנדט בקיץ 1918

המינהל הצבאי הבריטי החליט על ארגון משטרה ארצישראלית וגיוס מתנדבים מקומיים.

היישוב העברי מצדו ראה גם הוא חשיבות רבה בהשתלבות במערך המשטרתי של ממשלת המנדט, בעיקר מההיבט הלאומי[4]. במברק ששלח חיים ויצמן, מנהיג התנועה הציונית באותם ימים, מאלכסנדריה ביום 7.8.1918, ציין שהשלטונות הבריטיים זקוקים לשוטרים יהודים. הוא ביקש לפתוח רישום למתנדבים, אשר המתאימים מביניהם יישלחו למחנה אימונים. כן נקב בשכר הצפוי לאלו שיימצאו מתאימים - שש לירות לחודש. "עשה כל מאמץ למצוא אנשים מתאימים, משום שחשוב ביותר שחיל יהודי יקום בארץ ישראל"[5].

יעקב טהון, מנהל המשרד הארצישראלי, עדכן בדוח שנכתב ביום כ"א באלול תרע"ח שבירושלים התגייסו 166 מועמדים מעדות שונות לשירות במשטרה העברית. במכתבו פירט טהון את התשלום ששילם ועד העיר ירושלים למשפחות המתנדבים כדי לכלכלן בעת שאלו נעדרו מבתיהם[6].

3 ספרו של תדהר, **חוטאים וחטאים בארץ ישראל**, תרפ"ד, הוא מקור בלתי אכזב של סיפורים משעשעים מניסיונו כשוטר. ידיעות נוספות מצויות בספרו **בשירות המולדת**, תל אביב, תשכ"א, עמ' 58-175.

4 על ההיבט הלאומי ראו: ריקה יצחקי־הראל, **שוטרים, דברו עברית!**, על הסתדרות השוטרים העבריים שפעלה בארץ בשנים 1918-1920, על מאבקה ב"השומר" ועל כישלונה לשמור על צביונה ועצמאותה", **האומה**, 174, חורף תשס"ט, עמ' 74-85.
השוטר העברי בתקופת המנדט, הוצאת משרד הביטחון, תל אביב, 1973, עמ' 18-31.

5 לא מצוין המקור. מתוך **השוטרים היהודיים במשטרת פלשתינה (א"י)**, ברוך בירנבאום, קלמן ואלה רביב (עורכים), הוצאת יחידת היסטוריה במשטרת ישראל, 1990, עמ' 7.

6 **השוטרים היהודיים במשטרת פלשתינה (א"י)**, 1990, עמ' 8.

PALESTINE POLICE

CERTIFICATE OF PROFICIENCY

(FINGER IMPRESSION COURSE)

Sub-Inspector B. CHITRIT

attended the 1st (Officers') Course of Instruction in Finger Impressions and General Police Work held at Jerusalem from Nov.-Dec. 1920, and qualified as a Proficient.

Examination Results.

Finger Impressions	Theoretical	93 %
	Practical	75 %
General Police Work		90 %
	Average	86 %

Remarks: Passed with distinction.

Director of Public Security.

Jerusalem, July 30th, 1921.

בכור שטרית, לימים, שר המשטרה הראשון של מדינת ישראל, בעת שרותו במשטרת המנדט | באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Bechor Shitrit, later the first Minister of Police of the State of Israel, during his service in the Mandatory Police Force
Courtesy of Israel Police Haritage Center

תעודת סיום קורס מומחה בשיעורי חתימת האצבעות של בכור שטרית, 30.7.1921 | באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

End of course diploma of Bechor Shitrit as fingerprinting expert. 30.7.1921
Courtesy of Israel Police Haritage Center

במודעה שפורסמה על ידי ועד המשטרה התבקשו המועמדים למשטרה להגיע ביום כ"ד אלול לבית העם.[7]

רשימה הכתובה בכתב יד מיום 4.9.1918 מפרטת את רשימת המתנדבים שנבחרו לשרות במשטרה לפי פרמטרים של גיל,עדה, מקום מגורים, מקצוע, השכלה ושפות אותן המועמד דובר.[8]

בתשרי תרע"ט (1918) החל חלום השוטרים העבריים לקרום עור וגידים. במכתב למתנדבים למשטרה העברית (ללא תאריך, כנראה ראשית תשרי תרע"ט) נכתב על ידי ועד המתנדבים למשטרה: "עליכם, חברים, להחליט תכף ומיד מי מכם רוצה להיות בין הראשונים שילכו למלא חובה לאומית זו, שערכה הרב כבר הודגש פעמים על ידי ועד הצירים ובעיקר על ידי ד"ר ויצמן"[9].

בסתיו 1918 (תשרי תרע"ט) כתב ראש ועד השוטרים העבריים בארץ ישראל, חיים זהבי[10], לוועד העיר ליהודי ירושלים: "עניין המשטרה העברית יצא מגבול הוויכוחים והסידור ונכנס לגבול המעשה". ביום כתיבת המכתב (כ"ו תשרי תרע"ט) מנתה האגודה 45 צעירים[11].

בארכיון ועד העיר ליהודי ירושלים נמצאה רשימת השוטרים המעוניינים לנסוע להכשרה באיסמעיליה. הרשימה, שאינה מתוארכת, מונה 16 אנשים ממגוון השכונות בירושלים בעיר החדשה ובעיר העתיקה, חלקם ספרדים וחלקם אשכנזים, רובם בשנות העשרים לחייהם, אך חמישה מתוכם בני 35 ומעלה.

בראש הרשימה רשומות הקושיות שזקוקות לבירור: כשרות המזון, תנאי הלינה, שבתות וחגים, שפת הלימוד (בקשה ששפת הלימוד תהיה עברית), גובה המשכורת במהלך ההכשרה, מה יעלה בגורל המשפחות וכיצד יתכלכלו ועוד[12].

במכתב אל ועד העיר ואל ועד המשטרה העברית בירושלים דיווחו הז'נדרמים הירושלמים בגאווה ביום כ"ג תשרי תרע"ט (1918) על התקדמותם בהכשרתם לשירות המשטרה: "וזאת להודיע כי הקומיסר אשר מלמד אותנו תרגילים והתעמלות הוא שבע רצון מאיתנו, כי תמיד הוא אומר לשאר הז'נדרמים: 'כי מה שלמדתם במשך ב' חודשים היהודים נתלמדו ביום הראשון שבאו והשיגו כל התרגילים'".

7 הארכיון הציוני המרכזי, תיק L2/223

8 הארכיון הציוני המרכזי, תיק L2/223.

9 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

10 על חיים זהבי, חקלאי בן פתח תקוה, ראו **השוטר העברי בתקופת המנדט**, עמ' 24.

11 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

12 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

בסיום הדוח שטחו השוטרים החדשים את בקשותיהם:

לישון בביתם "כי אין מקום נקי וקשה לנו מאוד לישון בארמון הצבא".

להחליף את יום המנוחה שלהם מיום ראשון ליום שבת.

"אחרי אשר אנו עצורים בארמון הצבא כל היום, אין אנו יכולים להרוויח איזה דבר כדי להחיות נפשותינו ונפשות בתינו... שתיתנו לנו כסף כדי שנמצא מה להוציא[13]".

במכתב אחר, שנכתב ללא תאריך, אל ועד קהילת ירושלים, ביקשו השוטרים היהודים הירושלמים השלמה לשכרם כדי שיוכלו לרכוש את צרכיהם בקנטינה (לרבות סיגריות)[14]. הדבר מעיד על מצבם הכלכלי הקשה של השוטרים היהודים ועל קשיי הסתגלותם לתנאים הפיזיים הקשים.

על הקשיים שבהם נתקלה הסתדרות השוטרים העבריים ניתן ללמוד ממכתב שנשלח על ידי חיים זהבי, יו"ר הסתדרות השוטרים העבריים, לוועד העיר ליהודי ירושלים ביום ז' סיון תרע"ט. זהבי מתלונן על חוסר שיתוף הפעולה של ועד העיר עם הסתדרות השוטרים העבריים. הוא האיץ באנשי ועד העיר לגייס מתנדבים לעבודת המשטרה כדי לאזן את מספר השוטרים היהודים במשטרת ירושלים לעומת מספר השוטרים הערבים בה. הוא סיים את מכתבו בבקשה שוועד הצירים יעניק תמריץ כספי ליישובים שבהם נקלטו שוטרים עבריים בשורות משטרת המנדט[15].

הסתדרות השוטרים ניסתה לדאוג לשיפור שכרו ותנאי עבודתו של השוטר העברי. מן המקורות שבידינו עולה כי משכורת היסוד של שוטר הייתה זעומה והגיעה ל־3.5 לירות מצריות בראשית שנות העשרים של המאה העשרים. מדובר בשכר חודשי שהיה נמוך יחסית ליוקר המחיה ביישוב היהודי, והדבר פגע בגיוס שוטרים יהודים נוספים. כדי למשוך כוח אדם איכותי למשטרה, הסכים ועד הצירים לתת תוספות שכר למתנדבים לשירות במשטרה[16]. השלמת שכר השוטרים העבריים מכספי ועד הצירים באמצעות הסתדרות השוטרים העבריים נתפסה על ידי הבריטים כביטוי לנאמנות כפולה, והם התנגדו למהלך זה[17].

הסתדרות השוטרים העבריים נאבקה להגברת ערכו ומעמדו החברתי של השוטר העברי. היא התעקשה על סמלים לאומיים נפרדים, תגים וכיתוביהם וקביעת השפה העברית כאחת משלוש השפות הרשמיות[18].

13 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4 .

14 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

15 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

16 יצחקי הראל, עמ' 82.

17 ראו **ארגון חברי ההגנה סניף ירושלים** (עלון לחברים), תשל"ב, עמ' 11.

18 יצחקי־הראל, עמ' 80–81.

לטענת החוקרת ריקה יצחקי־הראל, חוסר ניסיונה הפוליטי ולבטיה של הסתדרות השוטרים העבריים היו בעוכריה. מעמדה ביישוב לא התחזק והיא לא הצליחה לייצר קונצנזוס סביב פעולתה. משבר האמון מול ועד הצירים, חוסר ההבנה של ועד הצירים בענייני המשטרה והמחויבות לשני אדונים - למשטרה ולוועד הצירים - גרמו לפיזור הסתדרות השוטרים העבריים בשנת 1920. במהלך התקופה נאבק היישוב העברי החדש להשגת אפיון ייחודי לשוטרים העבריים, כחלק מהאוטונומיה שאותה ביקשו, בנתיב המקדם אותם לקראת המדינה שבדרך.

עם הקמת המשטרה הארצישראלית ביולי 1920 נמשך גיוס השוטרים העבריים למשטרה. לאחר מאורעות 1921 הוקמו שני כוחות ביטחון מרכזיים במסגרת המשטרה הארצישראלית: "המשטרה המעולה" - שהורכבה מערבים, יהודים וצ'רקסים, והז'נדרמריה הבריטית[19]. ועד הצירים ביקש מוועד הקהילה ליהודי ירושלים המלצות על המבקשים להתנדב למשטרת המנדט. נמצא כי זאב ז'בוטינסקי כתב מכתב המלצה לוועד העיר ליהודי ירושלים עבור אדם ששירת עמו בגדוד העברי, כשוטר פוטנציאלי[20]. מכתבי המלצה על שוטרים פוטנציאליים שישולבו במערך המשטרתי נשלחו למפקד המשטרה בירושלים גם על ידי סגן נשיא ועד העדה הספרדית. הנוסח ברוב המקרים היה זהה ורק הנתונים הפרטניים - שם המיועד, גילו ומקום לידתו - נבדלו זה מזה. כן הוצגו סיבות שונות להמלצה: "הנ"ל שואף להיות שוטר והוא מוכן ללכת לכל מקום שישלחו אותו... יודע את השפות עברית וערבית בדיבור במידה מספיקה (ומיטיב לדבר בשפות בולגרית, איספניולית, תורכית, רוסית ואיטלקית), וכמו כן בתור אדם נאמן ומסודר אנו חושבים שיוכל לשמש בתור שוטר טוב, והרינו מבקשים את כבודו שיינתן לו מקום במשטרה הארץ־ישראלית"[21].

ההמלצה המרשימה לא הספיקה. יומיים מאוחר יותר התקבלה תשובתו הלקונית של מפקד המשטרה המחוזית בירושלים: "מצטער אני להודיעכם כי אי אפשר לקבלו למשטרת ארץ ישראל היות ואין הוא יודע אף שפה רשמית"[22].

בסופו של דבר המאמצים הממושכים נשאו פרי ושוטרים עבריים החלו להשתלב במשטרת המנדט באופן חלקי. במשרדי ועד העיר ליהודי ירושלים התקבלה ביום י"ג

19 להרחבה ראו גד קרויזר, **משטרה קולוניאלית אזרחית או משטרה קולוניאלית חצי צבאית,** מתוך: ניר מן (עורך), "משטרת ארץ ישראל - עיונים בתולדות המשטרה בתקופת המנדט הבריטי", **עלי זית וחרב, כרך י"ד**, 2014, עמ' 57-98.

20 מכתב מיום כ"ד מנחם אב תר"פ, ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

21 מכתב מיום 20.10.26, ארכיון העיר ירושלים, מיכל 6229, מס' סידורי 7.

22 מכתב מיום 22.10.26, ארכיון העיר ירושלים, מיכל 6229, מס' סידורי 7.

כסלו תרפ"ה (1924) רשימת השוטרים העבריים בשכונות היהודיות בירושלים[23]. אך לא לעולם חוסן. מגמת המתגייסים לשירות המשטרה ירדה, וביום ב' כסלו תרפ"ו שיגר נשיא ועד העיר ליהודי ירושלים הודעה לעיתונות, שבה מתבקש סופר העיתון להעלות את המודעות למצבו העגום של השוטר העברי בשירות ממשלת המנדט. בהודעה לעיתונות דיווח הכותב על מצבם הקשה של השוטרים העבריים, ועל מספרם הפוחת והולך, כמו גם על היחס כלפיהם מצד מפקדיהם וחוסר הרצון להעלותם בסולם הדרגות, למרות כישוריהם והשכלתם. כותב הדוח האנונימי דרש להכיר בשפה העברית כשפה רשמית, וביקש מהציבור העברי "לא לענות לממשלה בשפה אחרת, כי אך ורק בעברית"[24]. השוטרים העבריים דרשו התייחסות ללבושם[25], לקבלת אוכל כשר[26] ולהתייחסות לשבתות ולחגי ישראל. הראשון לציון, הרב יעקב מאיר, הפעיל את כל כובד משקלו כדי שהשוטרים העבריים יקבלו חופשה ביום הכיפורים ובערב סוכות[27].

בעוד בימי הסער של המאורעות[28] עלה מספר המתנדבים היהודים למשטרה, בתקופות שבין המאורעות ירד מספרם, בעיקר בגלל תנאי השירות הקשים והשכר הזעום[29]. בשבועון התאחדות האיכרים, "בוסתנאי" הביע העיתונאי (ששמו מופיע בראשי תיבות ח-י) את אכזבתו על הכחשת הממשלה לכוונה להעלות את שכר השוטר. הכותב מדגיש את חשיבות השירות במשטרה למרות המשכורת הדלה.

"המשטרה אינה רק מקום עבודה לצעיר העברי. הבריחה ממנה מעמידה את כל העם העברי במצב של נחות דרגה. השוטר מסמל את השלטון, שכן הוא הוא שבא במגע ראשון עם התושבים"....[30]

במכתבו מיום 16.11.34 אל ועד הקהילה העברית בירושלים התריע יצחק בן צבי, שנמנה אז עם הנהלת הוועד הלאומי, על עזיבת השוטרים היהודים את משטרת המנדט: "אין צעירינו נוטים ורוצים להיכנס לעבודה זו. העבודה הרבה שישנה היום בארץ

23 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

24 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4564, מס' סידורי 4.

25 ראו החלטות ועד המתנדבים למשטרה 26.8.1918 - מכתב לוועד הצירים, ארכיון ציוני מרכזי L2/223, עדות אברהם גורדון (ללא תאריך), ארכיון ההגנה, סמל 166.29.

26 ראיון של שולמית ארלוזורוב עם מיכאל אבטיחי, 13.9.66, ארכיון ההגנה, סימול 166.6. השוטרים העבריים התעקשו לקבל בשר כבש בבית הספר לשוטרים במקום בשר גמל כשאר השוטרים.

27 שני מכתבים מהראשון לציון לראש המשטרה בירושלים בתאריכים 5.10.27. ו־10.10.27, ארכיון העיר ירושלים, מיכל 6229, מס' סידורי 7.

28 על מאורעות 1929 ומאורעות 1936-1939 ברובע היהודי ובירושלים ניתן לקרוא בהרחבה ב**ארגון חברי ההגנה בישראל**, סניף ירושלים, תשל"ב, עמ' 10-28.

29 **השוטרים היהודיים במשטרת פלשתינה (א"י)**, 1990, עמ' 9.

30 בוסתנאי, גליון מ"ז, 14.3.1934 ,עמ' 9.

והמשתלמת יפה מושכת אותם, ואינם רוצים להיכנס לעבודת המשטרה שמשכורתה קטנה". בהמשך מכתבו דחק בחברי ועד הקהילה לעודד גיוס למשטרה[31].

במכתב מאוחר יותר, מיום 31.12.34, עדכן בן צבי את משה שרתוק (שרת), ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, בדבר הירידה במספרם של השוטרים היהודים במשטרת המנדט. במחוז ירושלים לדוגמה נמנו במועד זה 27 שוטרים יהודים, 19 מתוכם היו נגני תזמורת המשטרה. בארץ כולה נמנו רק 220 יהודים בשורות המשטרה המנדטורית לעומת 304 בשנת 1932 ו־285 בשנת 1933.

בן צבי הציע לדרוש מהממשלה לתקן ולשפר את תנאי ההעסקה במשטרה בכלל וליהודים בפרט ולדאוג לגייס למשטרה את הנוער העברי. בן צבי, שנקרע בין ההבנה ללב השוטר העברי בעל המשפחה, ששכרו אינו מספיק לפרנסתו, לבין התובנה של הכרח קיום שוטרים עבריים במשטרת המנדט, פעל להשגת פתרון יצירתי. במכתבו לוועד הקהילה העברית בירושלים מיום 26.4.35 ביקש להשיג הטבת דיור עבור השוטרים העבריים כדי שלא יעזבו את המשטרה[32].

מאורעות 1936-1939 אפשרו ליישוב היהודי לגייס שוטרים עבריים נושאי נשק למשטרת המנדט[33]. שוטרים אלו הוכשרו לתפקידם על ידי משטרת המנדט והוצבו בשכונות העימות בירושלים. אירועי האלימות התכופים של הערבים בשכונות היהודיות ובשכונות המעורבות בירושלים גרמו לבריטים להיענות לבקשת היהודים ולהכשיר שוטרים יהודים להגנה מפני הפורעים[34].

בתקופת המאורעות התגייס היישוב העברי ואסף כסף כדי להוסיף לשוטרים העבריים תמיכה כספית, מאחר שהסכום שקיבלו במשטרת המנדט היה זעום וליישוב היה אינטרס שיהיו במשטרה שוטרים יהודים. השכונה היהודית היחידה שלא השתתפה בתמיכה הייתה הרובע היהודי, וזאת בשל מצבם הסוציו־אקונומי הקשה של תושביו[35]. על הבעייתיות בשירות בירושלים בכלל וברובע היהודי בפרט תיאר בזיכרונותיו יצחק טוניק (לימים מבקר המדינה, 1911-1989). טוניק התגייס למשטרה בשנת 1935, מתוך

31 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4636, תיק 31.

32 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4636, תיק 27.

33 להרחבה: ריקה יצחקי־הראל, "חיל הנוטרים ומשטרת היישובים העבריים בשנים 1936-1945", **עלי זית וחרב, י"ד** (2014), עמ' 99-135.

34 על אירועי האלימות התכופים ראו: ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4625, מס' סידורי 4.
על הכיבוש מחדש של העיר העתיקה על ידי הצבא הבריטי בסוכות 1938 ניתן לקרוא בזיכרונות אברהם ברמן, **אחד המגשימים**, ירושלים, תשמ"א, עמ' 76-80.
על האירועים בכותל ניתן לקרוא: הרב יצחק אביגדור אורנשטיין, **יומן הכותל המערבי**, ירושלים, תשכ"ח.

35 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4625, מס' סידורי 4.

כוונה לשרת שנתיים לכל היותר. המאורעות טרפו את הקלפים ובקיץ 1938 הוצב לשירות בעיר העתיקה תחת פיקודו של אוברי האריס סילבר, מפקד תזמורת המשטרה. "הרובע היה מוקף. שמרנו בבאב סילסילה, בדרג' אל טבוניה, בכותל, בשער האשפות. עבדו איתנו כל חברי תזמורת המשטרה. מקום השינה שלנו היה בית החולים משגב לדך. המאורעות היו בשיאם. להגיע לעיר העתיקה לא היה קל, בעיקר בערבים. לא פעם הלכנו צמודים לבתים שלאורך החומה, כשהרובה דרוך"[36].

קלמן רביב (ריבק), לימים הרוח החיה בתיעוד השוטרים העבריים בתקופת המנדט, עלה מפולין לארץ ישראל בשנת 1935 ושימש עוזרו של אברהם קריניצי, לימים ראש עיריית רמת גן. בשנת 1936 הוא נענה לקריאת המוסדות הלאומיים והתגייס למשטרת המנדט. לאחר שלושה חודשי אימונים החל לשרת בתחנת המשטרה ברחוב היהודים ברובע. בזיכרונות שהעלה על הכתב עשרות שנים מאוחר יותר סיפר על סיוע שהעניק ל"הגנה" במניעת מאסרים והעברת מסמכים בהיותו חבר בארגון[37].

בזיכרונותיו תיאר רביב את האירועים הקשים באוגוסט 1938 בכותל. "לפתע ראיתי את עבדאללה נבלוסי, שוטר מתחנת המשטרה הערבית שהיה בידידות איתי, רץ דרך המדרגות שירדו משער המוגרבים לכיוון הכותל, עם אקדח ביד, כשהוא צועק: 'קלמן, תברח. 5,000 ערבים יוצאים מן המסגד ומתכוונים לרצוח כל מי שנמצא ליד הכותל'. במשמר שליד הכותל היינו שניים בלבד - אני ורובינסון האנגלי, ועם הרובים האנגליים שבידינו היינו אמורים לעצור את ההמון הגדול שיצא מן המסגד...".

בסופו של דבר התפרעויות ההמון המוסת פוזרו על ידי הצבא הבריטי, השוטר עבדאללה נבלוסי שילם בחייו ונשקפה סכנה לחייו של ריבק[38].

זליג גייר עלה מפולין בשנת 1936, ומההכשרה עבר ישירות לשירות במשטרה. בראיון לשולמית ארלוזורוב סיפר על שירותו בירושלים בתחנות המעורבות, שבהן שירתו יהודים וערבים. "היחסים בין השוטרים היהודים ובין הערבים היו לגמרי לא רעים. פה ושם היה נמצא איזשהו לאומני, אבל הרוב... היו אומרים שחבל שסתם יורים אחד על השני..."[39].

מכתבו של יהושע אלוף, מוועד הקהילה בירושלים, מיום 7.9.1936 להנהלת הסוכנות היהודית מעלה את בעיית התשלום לשוטרים העבריים שלא מן המניין (הגפירים).

36 גרוס ניצה (עורכת), **מזיכרונות השוטרים היהודיים במשטרת פלשתינה (א"י)**, מחלקת ההדרכה של משטרת ישראל, ירושלים, 1986, עמ' 10.

37 תודה לצבי רביב ולרעייתו שילה על שהעמידו לרשותי את המידע, מעיזבון קלמן רביב.

38 גרוס, עמ' 12-13.

39 ארכיון ההגנה, סימול 166.32, ראיון של שולמית ארלוזורוב עם זליג גייר, 30.10.67.

השבעת הרב עוזיאל למשרת ה"ראשון לציון" בבית הכנסת רבי יוחנן בן זכאי בכסלו תרצ"ז (1936)
באדיבות משפחת מוגלניק־מסינגר

The swearing in of Rabbi Ben Tzion Uziel to the position of "Rishon LeTzion" (Sephardic Chief Rabbi)
in the Rabbi Yochanan Ben Zakai Synagogue 1936 (5697)
Courtesy of the Mogelnick-Messinger Family

"הסוכנות היא שניהלה מו"מ עם הממשלה והיא היא שדרשה את סידור השוטרים. השוטרים הראשונים נתקבלו על ידי הסוכנות ללא כל הודעה מי אחראי לתשלומם. שאר השוטרים נתקבלו במשרד ועד הקהילה גם כן ללא כל הודעה זו". מדבריו התברר שמשכורות החודשיים הראשונים הוסדרו על ידי הסוכנות, אך לגבי משכורת חודש אוגוסט - אין תקציב, וד"ר [דב] יוסף ביקש ממנו להוציא את השוטרים מהשכונות[40].
על מצבם הכלכלי הקשה של השוטרים העבריים ניתן ללמוד מידיעה בעיתון "הצופה" מיום 16.5.38[41]. לקראת פסח חולקו למשפחות השוטרים הירושלמים מצות, בשר ויין על ידי ועדת "מעות חיטים" של המועצה הדתית. גם קלמן רביב (ריבק) תיאר את פעולתו לרווחת השוטר העברי בהקמת קרן לעזרה הדדית לשוטרים, שסייעה בין היתר ברכישת ביגוד ונעליים לילדי השוטרים[42].

40 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4625, מס' סידורי 4.

41 עמ' 3.

42 ראיון עם קלמן רביב, עיזבון קלמן רביב.

השוטר מרדכי נחמיה כהן | באדיבות משפחת כהן

Mordechai Nehamia Cohen | Courtesy of the cohen Family

השוטרים העבריים מילאו תפקידים נוספים. ממסמכים שונים של ועד הקהילה בארכיון העיר ירושלים ניתן ללמוד על פניות למשטרה לסייע לתושבים בהעברת חפצים משכונות שננטשו בעקבות המאורעות[43]. השוטרים ברובע היהודי התבקשו לסייע בביטחון השוטף ובהשראת תחושת ביטחון כללית על תושבי הרובע. מפקח המשטרה מקס מוגלניק התבקש במכתב מוועד עדת הספרדים להגביר את האבטחה על בתי הכנסת לרגל הכתרת הרב עוזיאל ביום י' תמוז תרצ"ט[44].
אחדים מתושבי הרובע היהודי התגייסו לשירות במשטרת המנדט לאחר שירות בגדודים העבריים או בבריגדה היהודית. בין הדמויות הצבעוניות - מרדכי נחמיה כהן, יליד העיר העתיקה, שכונה "מרדכי השאוויש"[45]. אברהם שושן כתב עליו את הדברים הבאים בספרו "ירושלים עירי": "סמל מרדכי נחמיה מילא תפקיד של חובש וטרינרי ומפרזל סוסי המשטרה של מחוז ירושלים ושוטר לכל דבר, תוך תקופה של ארבעה עשורים... שירת בגדוד הארבעים של קלעי המלך. עם שחרורו לאחר תום מלחמת העולם הראשונה התגייס למשטרה המעולה... שם למד את מלאכת הפרזול וטיפול בסוסים חולים...
"שאוויש מרדכי עונד על מדיו הנשמרים בקפידה אותות כבוד של מלחמת העולם, ולאחר זמן אות כבוד שלישי בעד שירות ממושך. חבריו הערבים והבריטים בקישלה ובערים הסמוכות הביטו עליו בהערצה... ירושלים ראתה הרבה ימים של מהומות, דמים

43 מכתב מהוועד הלאומי לקצין לנגר מיום 30.7.36 - ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4625, מס' סידורי 3. פניית הרב אורנשטיין לקצין המחוז קיסילוב מיום 5.3.37 בנוגע להתקהלויות ילדים ערבים באזור הכותל והפרעה למתפללים, ארכיון העיר ירושלים, מיכל 4625, מס' סידורי 3.

44 מכתב למפקח מקס מוגלניק מיום 18.6.39. ברצוני להודות לבתו, הגב' תלמה מסינגר, שהעבירה לרשותי את המכתב.

45 תודה מיוחדת למוטי כהן, נכדו של מרדכי השאוויש, על הסיוע באיסוף המידע.

ופרעות. בימים טרופים אלה היה סרג'נט מרדכי מסתובב בחוצות ירושלים כשמקל עם הגולה בסמל המשטרה תקועה בזרועו. בשוט לשונו היה מרגיע ניצים ומשתיק צווחנים"[46].

האומנם היו נשים בשירות המשטרה?

מראיונות שהתקיימו עם אחיה שילוני[47] ורענן סיון[48] לא זכרו השניים שוטרות. בירורים בנושא בארכיון המשטרה ובמוזיאון אסירי המחתרות לא העלו דבר. אך ברשימת השוטרים הספרדים של ועד העדה הספרדית מופיעה שוטרת בשם ג'מילה אזולאי, ולא אחת, אלא פעמיים[49]. בשתי הרשימות צוין שמשפחתה מונה חמש נפשות. ברשימה אחרת מצוין מספר השוטרים העבריים בארץ נכון ליום 1.6.47, ובה נמנות עשר שוטרות[50].

בשבי הירדני

עם נפילת הרובע היהודי בידי הירדנים ביום 28.5.48 הובלו לוחמיו ותושביו לשבי באום אל ג'מאל שבעבר הירדן. במחנה השבויים הירדני חיו בצוותא יהודים מזרמים שונים ומגוונים של היישוב העברי בארץ באותם הימים: אנשי קיבוץ רבדים בגוש עציון שהשתייכו לשומר הצעיר, אנשי גשר ונהריים, חברי קיבוץ גזר, תושבי הרובע היהודי לגוניהם: קיצוני נטורי קרתא, ספרדים ואשכנזים, קשישים ונערים צעירים. השבויים הבריאים נדרשו לעבוד.

בספרו "יומן ירושלים תש"ח, ברובע הנצור ובשבי הלגיון" תיאר אליצור בן גור, אחד מלוחמי הרובע היהודי בשבי הירדני, את הווי החיים במחנה השבויים: "בכל יום יצאו אנשינו לעבודה במפרק (מחנה צבאי במרחק 12 ק"מ)... כשלושים איש יצאו כל יום

46 אברהם שושן, **ירושלים עירי**, הוצאת שושנים, 1981, עמ' 245-246. לימים, בעודו בשבי הירדני, הרצה בפני יתר השבויים על הטיפול בסוסים. ראו אליצור בן גור, **יומן ירושלים תש"ח - ברובע הנצור ובשבי הלגיון**, ירושלים, 1993, עמ' 110.

47 שוטר במשטרת המנדט, לימים מפקד קטע ב' ברובע במלחמת העצמאות. ראיון של אורה פיקל-צברי עם אחיה שילוני ביום 19.2.14.

48 בנו של מפקד תזמורת המשטרה אוברי סילבר. לימים שירת רענן סיון כקצין מחוז ירושלים בממשלת המנדט.

49 ארכיון העיר ירושלים, מיכל 6229, מס' סידורי 7 - מידע על השוטרים הספרדים שזכו לתמיכה כלכלית בפסח ת"ש. ועוד רשימה ללא תאריך.

50 לא מצוין מקור. מתוך **השוטרים היהודיים במשטרת פלשתינה (א"י)**, 1990, עמ' 17.

השוטר אחיה שילוני בהפוגה בקרבות הרובע בתש"ח עם האלחוטאי אורי גולני | באדיבות אורי גולני

Police officer Ahiya Shiloni during a lull in the fighting in the Jewish Quarter in 1948, with wireless operator Uri Golani | Courtesy of Uri Golani

לעבודות שונות, דוגמת ניקיון בתי הקצינים האנגלים. כן הועסקו השבויים בעבודות גינון, ניקיון אוהלי הקצינים במחנה הלגיון ועבודות נגרות"[51].

כדי שלמעלה מ־700 איש יוכלו לחיות יחד לאורך זמן, הקימה מפקדת היהודים משטרה פנימית במחנה השבויים. ייעודה היה ליישב סכסוכים פנימיים, לחלק את המזון באופן שווה ומסודר בין אוכלי הכשר לאלו שלא הקפידו על כך ועוד[52].

בן גור מנה 32 שוטרים, שמספרם ירד מאוחר יותר ל־25. הוא חילק אותם לפי משימותיהם: שומרי תור למים, קוראי הטורים לאוכל ושומרי המחסנים[53]. לצד המשטרה הוקם בית דין צבאי שכלל את אברהם טמיר (יו"ר בית הדין), משה רוסנק, יוסף בלובשטיין והתובע אחיה שילוני[54].

בזיכרונותיו סיפר בן גור שבית המשפט היה בתחילה אזרחי, ובראשו עמד הרב שלמה מן ההר, מתושבי הרובע היהודי. מאוחר יותר הפך בית הדין לצבאי והבאים בשעריו "נדרשו להופיע בפני השופטים מגולחים למשעי, מכופתרים, נעולים נעליים מצוחצחות, חבושים כובע וכו'. מי שהתרשל בהופעתו - נענש"[55].

51 אליצור בן גור, **יומן ירושלים תש"ח - ברובע הנצור ובשבי הלגיון**, הוצאת אריאל, ירושלים, 1993, עמ' 89.

52 ראיון עם מנשה פנסו, 1.2.17. ראיון עם יצחק קופ, 31.1.17.

53 בן גור, עמ' 83.

54 עדות אחיה שילוני, בתוך אליהו וגר, יעקב יניב (עורכים), **ירושלים בתש"ח - חברי "ההגנה" מספרים**, הוצאת ארגון חברי ההגנה בירושלים, תשמ"א, עמ' 81-82. אליצור בן גור, עמ' 83.

55 בן גור, עמ' 84.

מעיון ביומן משטרת השבי, שנרשם בפרוטרוט על ידי אחיה שילוני[56], ניתן ללמוד על מערכת חוקים מסודרת ומדורגת, המבחינה בין סוגי העבירות השונות - הברחת מצרכים קטנים, הברחה לשם מסחר, גניבות. חלק מההאשמות היו מטבע הדברים על סכסוכים קטנים הנובעים מהצפיפות הרבה שבה חיו האנשים יחד בתנאים לא קלים. אנשים נתבעו בין היתר על העלבת עובד ציבור (שוטר) בעת מילוי תפקידו, על הברחת מזון ממטבח המחנה, גניבת פח מים, גניבת פחם, רשלנות בעת הבערת אש באוהל, סירוב לצאת לעבודה והיעדרות ממפקד ההשכמה בבוקר, עזיבת העבודה בטרם הסתיימה, הקמת רעש לאחר כיבוי אורות, תגרה והחלפת מהלומות ועוד[57].

מערכת הענישה הייתה הדרגתית והבחינה בין סוגי הנאשמים השונים. מזון שהוברח (בדרך כלל מותרות: סוכר, קפה וכו') הוחרם לטובת הכלל (בדרך כלל בית החולים) וסיגריות הוחרמו משום מה לטובת המשטרה. המשתמטים מעבודה נידונו לימי עבודה נוספים במחנה ובבית החולים. ממבריחי מזון למחנה שחזרו שוב ושוב על מעשיהם - מנעו תוספות (בית הדין הצבאי דן מבריח תפוחי אדמה לארבעה ימים ללא תוספות, כנראה סיגריות, שבשגרה חולקו שווה בשווה בין השבויים).

תוספות נשללו על חוסר ציות והעלבת עובד ציבור. נשללה קבלת סיגריות למשך שבעה ימים מאדם שהבעיר את האוהל ברשלנות וסירב למסור את התנור, מקור הדליקה, לשוטר שביקש להחרימו. ממחרחרי ריב וממשתתפים בתגרה נשללה הקצבת הסיגריות לתשעה ימים ונפסקו ימי עבודה במחנה, בדרך כלל פינוי הזבל. עבירת גניבה רגילה מאחד השבויים האחרים נענשה על פי רוב בשלילת סיגריות. היו שקיבלו התראות לפני שנענשו בחומרה, והיו אף זיכויים.

ההקפדה על החוקים ואכיפתם, נבעו, כאמור מההכרח לשמור על הסדר הפנימי בתוך המחנה, שחי בו בכפיפה אחת ציבור מגוון ביותר, והשוטרים מילאו תפקיד חשוב בחיי המחנה.

לסיכום

המאמר עקב אחר שילובם של שוטרים עבריים במשטרת המנדט, בעיקר בירושלים העתיקה משנת 1918 ועד מלחמת העצמאות. ועד הצירים ראה נכוחה את חשיבות שילוב הנוער העברי במשטרת המנדט, למרות הקשיים הרבים, כאחד האמצעים

56 תודה למשפחת שילוני־גדול על העברת עותק היומן לידי.

57 בנוסף ראו: בן גור, עמ' 84.

ל"מדינה שבדרך", ועשה מאמצים לעידוד ההתגייסות למשטרה. ההכשרה לעבודת המשטרה, רישיונות לנשיאת נשק ושמירה על האינטרסים של היישוב העברי היו פירות מדיניות זו.

תנאי השירות הקשים במשטרה (סביבה עוינת, בעיקר בירושלים, קידום איטי, משכורת דלה ועוד) גרמו לכך שמספרם של השוטרים העבריים לא עלה מעולם על מאות בודדות. במהלך השנים ניכרו תנודות במספר השוטרים העבריים ששירתו במשטרת המנדט: בימי שלווה התמעט מספר המתנדבים לשירות במשטרת המנדט; בעוד שבימי המאורעות חודדה חשיבות השירות במשטרת המנדט בעיני קברניטי היישוב והם פעלו לשיפור תנאי השירות של המתנדבים, ומספר השוטרים היהודים גדל.

עם הקמת המדינה השתלבו השוטרים העבריים במשטרת המנדט במשטרת ישראל, וחלקם מונו לתפקידים בכירים[58]. בכך התגשמה אפוא משאלתם של חברי ועד הצירים ויורשיהם בהנהגת המפעל הציוני בארץ.

58 בהם חיים תבורי (1919–1992), ששימש לימים כמפכ"ל השישי של משטרת ישראל, בשנים 1976–1979. נפצע ברובע היהודי בירושלים במלחמת העצמאות.

תזמורת המשטרה

אורה פיקל־צברי | אוצרת

סיפורה של תזמורת המשטרה הוא דוגמה המשקפת את התובנה של היישוב העברי בדבר נחיצות ההשתלבות במשטרה הבריטית בדרך לבניית המדינה שבדרך.
בראיון עם רענן סיון, הוא סיפר על ייסוד תזמורת המשטרה בידי אביו, הקצין סילבר: "אבי ייסד את תזמורת המשטרה, אבל הוא היה גם שוטר. בכל פעם שהיו מאורעות הוא החליף את השרביט שלו לאקדח[1]". סיון הוסיף כי אביו אף נסע לאמן את התזמורת של צבא עבר הירדן[2].
אוברי הריס סילבר (1894–1944) זכה לחינוך מוזיקלי ב־ROYAL ACADEMY OF MUSIC בלונדון. הוא הצטרף לגדודים העבריים, ובשנת 1918 הגיע עם גדודו לארץ. השכלתו וניסיונו המוזיקלי הביאו לכך שנשלח על ידי משרד המושבות הבריטי לייסד ולנהל את תזמורת המשטרה בארץ ישראל[3].
מרבית נגני התזמורת היו יהודים, אך היו מספר נגנים ערבים, שניגנו בעיקר בכלי הקשה, ונגן נוצרי ממוצא רוסי. לימים סיפר בזיכרונותיו אריה מירקין, נגן בתזמורת המשטרה, על ניסיון שלא צלח לחפש נגנים לא יהודים לתזמורת בפקודת הקצין מונטיפיורי[4]. עיתון "הצופה" מיום 25.10.46[5] בישר לקוראיו על נגינת תזמורת המשטרה בניצוחו של נפתלי גריבוב בחוצות ירושלים. 24 נגנים יהודים וארבעה לא יהודים מנה כתב העיתון, אך גם הקפיד לציין שהם ניגנו בגן העיר ברחוב קינג ג'ורג' רק מנגינות עבריות.

1 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.2015 – מראיינת: אורה פיקל־צברי, ארכיון מוזיאון חצר היישוב הישן.
2 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.15.
3 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.15. דוד תדהר, האנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובוניו, כרך א', עמ' 521. דף מידע בארכיון בית הגדודים, מושב אביחיל.
4 ארגון חברי ההגנה, תשל"ב, עמ' 18.
5 עמ' 8.

THE POLICE BAND

SUMMARY

CURATOR | ORA PIKEL-TZABARI

The article follows the Mandate Police Band between the years 1921-1948. The band was established by Aubrey Harris Silver (1894-1944), a British Jew who served in the Jewish Legions and acquired his musical education at the Royal Academy of Music. His musical education and experience led to him being sent by the British Colonial Office to establish and manage the police band in Mandatory Palestine.
The Mandate Police Band had two aspects: one aspect was artistic, musical, and the other aspect dealt with police business.
In times of calm, the band participated in a variety of musical events, whether in fulfilling its police and state duties or whether in the framework of community activity. The band played military music at state functions, but appeared also at balls and in special concerts, at which they played classical and operatic music, and even jazz.
During stormy times, the players in the band acted as any other policeman and protected the Jewish Quarter and additional neighborhoods in Jerusalem. Players in the band were killed and were wounded while performing their police duties in the days of the riots and in the War of Independence.
The blessed activity of the band was documented in the Hebrew press, as most of its players were Jewish and its commander/conductor was also Jewish. The band took part, as well, in events that were not in the framework of the police or of the Mandatory government, and it contributed to the cultural life of the Hebrew Yishuv (settlement) all across the country.

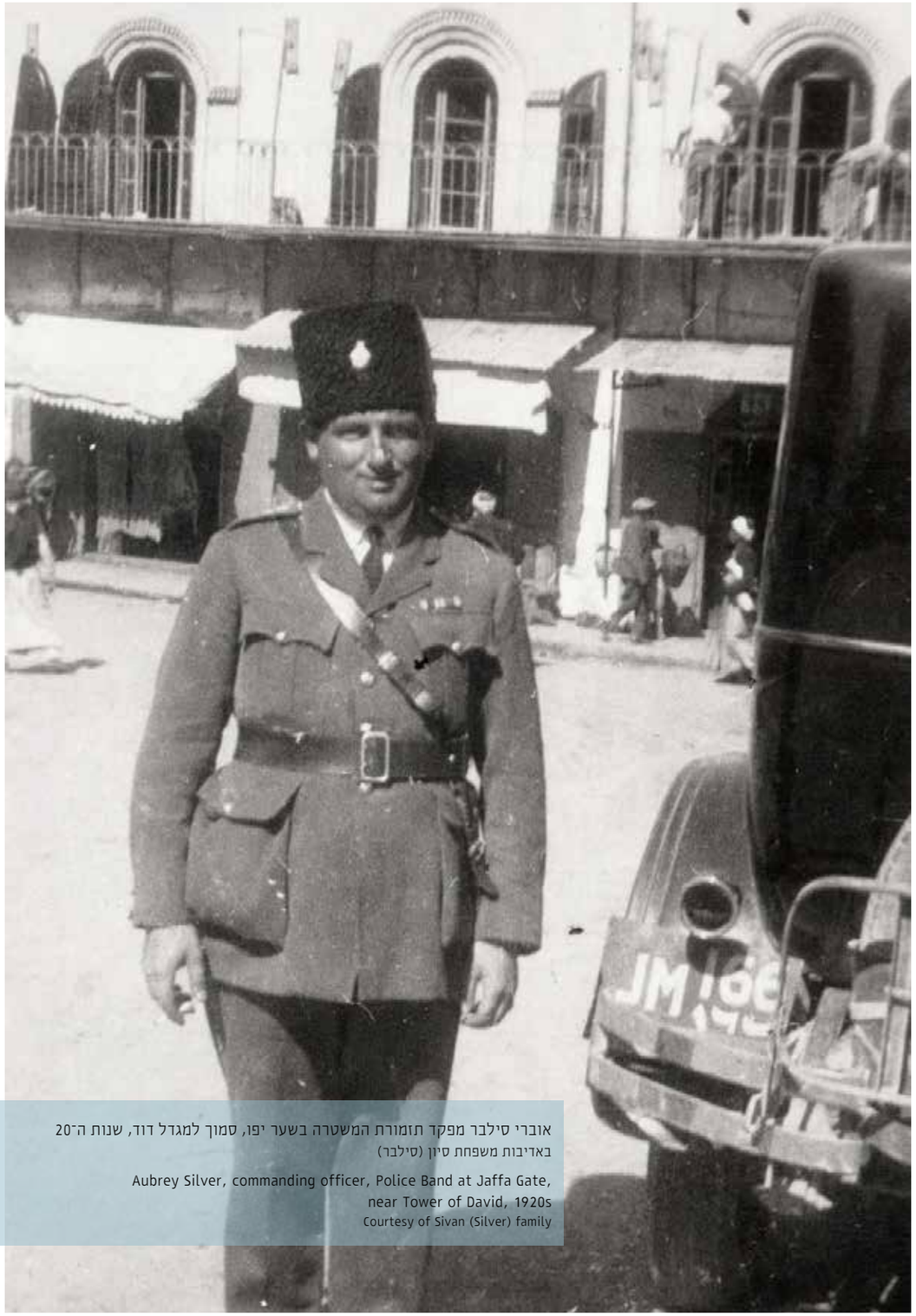

אוברי סילבר מפקד תזמורת המשטרה בשער יפו, סמוך למגדל דוד, שנות ה־20
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Aubrey Silver, commanding officer, Police Band at Jaffa Gate, near Tower of David, 1920s
Courtesy of Sivan (Silver) family

דומה כי בשנות המנדט האחרונות השתתפו בתזמורת אך ורק יהודים[6]. התזמורת ניגנה מוזיקה צבאית באירועים ממלכתיים, אך הופיעה גם בנשפים ובקונצרטים מיוחדים, ובהם ניגנה מוזיקה קלאסית, מוזיקה אופראית ואף ג'ז. יבין כץ חילק את פעולת התזמורת לשלוש קטגוריות[7]:

א. השתתפות באירועי הממשל השונים

התזמורת ניגנה בחגיגות ההכתרה של המלך ג'ורג' השישי ב־12 במאי 1937[8], בטקס החלפת גדודי הצבא הבריטי[9] ובעת ביקור הדוכס מגלוסטר, אחיו של המלך ג'ורג' השישי, בירושלים[10].

מסקירת עיתונות התקופה ניתן ללמוד שהתזמורת לקחה חלק נכבד בנגינת ההמנונים והנעימות באירועים ממלכתיים שונים שבהם היישוב העברי נטל חלק, דוגמת "יום שביתת הנשק" – שבו צעדו יוצאי הגדודים העבריים[11], ו"יום החייל" – למתגייסים לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה[12]. התזמורת השתתפה בקבלת פנים לרגל חג המולד בבית מושל ירושלים[13], בחגיגות השנתיות לגיוס לצלב האדום[14] ובנשף למען החיילים[15].

ב. ליווי מוזיקלי לטקסים הקשורים למשטרה

התזמורת הנעימה בנגינותיה גם ביום הספורט של הנוטרים ברחובות[16], בטקס הסיום של מחנה האימונים של שוטרים יהודים וערבים בבית לחם[17], ובתחרות גמר גביע הכדורגל של המשטרה הארצישראלית במושבה הגרמנית בירושלים[18].

6 "דבר", 24.11.47, עמ' 3.
7 יבין כץ, "תשעים שנות תרועה", עתמול, 223 (יוני 2012), עמ' 24–27.
8 "דבר", 11.5.37, עמ' 5.
9 "דבר", 5.12.35, עמ' 6.
10 דבר, 18.5.42, עמ' 1.
11 "דאר היום", 12.11.28, עמ' 1. "דבר", 12.11.28, עמ' 1.
12 "דבר", 7.4.42, עמ' 1.
13 "דאר היום", 2.1.31, עמ' 6.
14 "הצופה", 12.9.41, עמ' 4. "המשקיף", 13.10.42, עמ' 4. "דבר", 21.8.42, עמ' 4. "דבר", 9.9.41, עמ' 3.
15 "דבר", 11.2.42, עמ' 3. "דבר", 10.3.42, עמ' 4.
16 "דבר", 23.11.44, שבו נוגן ההמנון הבריטי לצד "התקווה".
17 "המשקיף", 29.6.47, עמ' 4.
18 "דבר", 22.3.31, עמ' 4.

יצחק י' כהן, שוטר עברי במשטרת המנדט, תאר בזיכרונותיו את תחרות הכדורגל במגרש "הפועל" בשנת 1931, בה נכח:

" מופיעה התזמורת המשטרתית ולקול צליליה מתקדם המסדר דרך חוצות ירושלים. צלילי המנגינה מעוררים בנו אומץ רוח, מגבירים את צעדינו וממלאים אותנו הרהורים נעימים...

הנני תופס מקום ישיבה ביציע ומסתכל במשחק כדור הרגל, שרבים באו לחזות בו להנאתם. ... כולם צועקים ומתלהבים. בועטים בקרשי היציע. מחיאות כפיים סוערות. איש איש לפי מנהגו מבטא את ההתרגשות והמגרש נהפך לגיהנום. מוזר לראות את הבריטי קר הרוח כביכול, מתרגש ללא חשבון, הכדור המעופף כובש את יצרו. הוא מאבד את עשתונותיו וכמעט-יוצא מכליו.. לאחר חצי שעה של משחק ער, בוקע קול שאון במחנה "גוללי גוללי!!!" בראוו. מחיאות כפים ותרועות שמחה. הכיכר דומה לכוורת דבורים. מכריזים שלוש פעמים "היפ־היפ-הורה" ובין קולות הניצחון נשמע גם קול הצפירה"...[19] (יצחק יוד כהן, השוטר העברי בביתו הלאומי, עמ' 58-59)

ג. שירות למען הקהילה

כחלק מהשירות לקהילה - ניגנה תזמורת המשטרה מוזיקה קלאסית לציבור הרחב בימי א' במגדל דוד או בגן הסמוך למגרש הרוסים[20]. העיתון "דאר היום" מיום 6.6.24 תיאר את מופע התזמורת במילים הבאות[21]:

"תזמורת המשטרה (30 איש לערך), בהנהלת המנצח המפקד סילבר, ניגנה אמש בפעם הראשונה בגן העיר והפיחה רוח חיים והתעוררות בקהל הירושלמי שהתאסף בהמוניו ומילא את הגן. החלק שלא היה מקום עבורו עמד מסביב לגן ובחוץ להתענג וליהנות מהקונצרט הזול והיפה שראש משטרת א"י והמושל העניקו לו. התזמורת ניגנה את המנגינות היפות כשהקהל מודה לה במחיאות כפיים סוערת. בייחוד מרגשת פעולתו ועבודתו של המפקד סילבר, שבמשך זמן קצר מאוד הצליח להביא את התזמורת למדרגה כל כך גבוהה".

19 יצחק יוד כהן, השוטר העברי בביתו הלאומי, עמ' 58-59.

20 קונצרטים במגדל דוד: "דאר היום", 27.5.29, עמ' 4. "דאר היום", 11.5.33, עמ' 4 . "דאר היום", 13.7.30, עמ' 4. "דאר היום", 21.5.28, עמ' 4. "דאר היום", 11.7.30, עמ' 7. "דאר היום", 5.7.31, עמ' 4. "דבר", 20.5.29, עמ' 3. "דבר", 12.7.28, עמ' 4. "דאר היום", 16.7.28, עמ' 4. "דאר היום", 6.8.33, עמ' 4.
קונצרטים בגן הסמוך למגרש הרוסים: "דאר היום", 19.8.32, עמ' 8. "דאר היום", 6.8.24, עמ' 3. "דבר", 1.10.33, עמ' 5. "דבר", 15.9.33, עמ' 5. "דבר", 17.9.33, עמ' 5.

21 עמ' 4.

על הפופולריות של התזמורת ואולי גם על איכות ביצועיה וכישורי מפקדה ניתן ללמוד מהעובדה שנעימות תזמורת המשטרה הושמעו גם ברדיו וזכו לאזכורים בעיתונות[22]. במדור "מכתבים למערכת" ב"דאר היום" מיום 12.1.27[23] ביקר הקורא אהרן כהן את כתב העיתון שסיקר את הקונצרט והוסיף ש"המוזיקה איננה כנראה שדה פעולתו". עוד ציין הקורא הביקורתי כי "התזמורת הסימפונית ניגנה דברים אחדים בהרבה טמפרמנט ורוטינה. בייחוד הרגישו בה את ידי המנצח אדון סילבר".

התזמורת הופיעה ביישובים שונים ברחבי הארץ: בפני אזרחים ואנשי שירות מבני שלוש הדתות בעפולה[24], בבית העם בחדרה[25], בצפת[26], בעפולה והסביבה[27], בתל אביב[28], בעקרון וברעננה[29]. בקיץ 1933 דיווח העיתון "דאר היום" על סיבוב קונצרטים של התזמורת בנצרת, נהלל, טול כרם, חדרה, פתח תקווה, רמלה ורחובות בספטמבר 1933[30]. סיבוב קונצרטים נוסף התקיים ביישובים גבעת שאול, עין כרם, רמאללה ובית לחם[31].

מסקירת עיתונות התקופה ניתן ללמוד שתזמורת המשטרה ניגנה באירועים לאומיים הקשורים ליישוב היהודי בארץ, דוגמת נגינת מנגינות אבל בהלוויית ד"ר מקס נורדאו[32] ובנשף עממי להפגנת תוצרת הארץ על מגרש הפועל בירושלים[33]. "דאר היום" תיאר בעמודו הראשון את חגיגת בית השואבה בירושלים, שבה נטלה חלק גם תזמורת המשטרה[34]. תזמורת המשטרה הארצית אף ליוותה את החגיגות במלאות 60 שנה לייסוד ראשון לציון[35].

בהזדמנות אחרת ניגנה תזמורת המשטרה בתהלוכה שהובילה אל הגימנסיה ברחביה בירושלים, שבה חגגו את מתן דגל ירושלים לבית הספר המצטיין בפעילות למען הקרן

22 "הצופה", 4.3.42, עמ' 2. "הצופה", 11.2.42, עמ' 4. "דבר", 11.2.42, עמ' 3.

23 עמ' 4.

24 "דבר", 24.11.47, עמ' 3.

25 "דבר", 27.9.33, עמ' 5.

26 "דאר היום", 21.10.32, עמ' 5.

27 "דבר", 19.12.32, עמ' 2.

28 "המשקיף", 10.9.41, עמ' 3.

29 "דבר", 7.6.37, עמ' 5.

30 20.9.33, עמ' 1.

31 "דבר", 19.2.34, עמ' 7.

32 ד"ר מקס נורדאו (1849-1923), הוגה דעות, ממייסדי התנועה הציונית ("דבר", 5.5.26, עמ' 1).

33 "דבר", 28.8.31, עמ' 5.

34 27.9.34. וכן "דבר", 9.10.33, עמ' 5.

35 "דבר", 29.7.42, עמ' 5.

הקיימת. בסיום האירוע שרו הנוכחים את "התקווה" לקול צלילי התזמורת[36]. עיון בעיתון "דבר" מיום 2.10.42 מעיד על טקס נוסף, הפעם בחצר המוסדות הלאומיים[37]. התזמורת ניגנה בחצר בית הספר אוולינה דה רוטשילד בעת ביקור הנציב העליון לשעבר הרברט סמואל[38], בנשפי צדקה עבור בית הספר כי"ח לבנים[39] ועזרת נשים[40], ובחגיגות במלאות 40 שנה לאגודת בני ברית בירושלים[41].

למרות שביעות הרצון מתפקודה, נראה שראשי משטרת המנדט סברו שעלותה גבוהה מדי, ולאחר דיונים בממשל הוחלט לסגור את התזמורת. כתבו המיוחד של העיתון "דאר היום"[42] יצא בחריפות רבה נגד ההחלטה לסגור את התזמורת מסיבות תקציביות. "אלה הם מאותם ה'קימוצים' בעלי אופי מפוקפק, שהממשלה מוציאתם לפועל, והמבכרת תמיד לפטר כשלושים איש שמשכורתם היא חמש או שש לא"י לחודש, מאשר לפטר פקיד אחד שמשכורתו היא אולי יותר גדולה ממשכורתם של כל חברי התזמורת ביחד". כתב העיתון ציין כי "תזמורת המשטרה היא המוסד הממשלתי היחיד שהקהל נהנה ממנו חינם אין כסף". בהגנתו על התזמורת ציין העיתונאי (המופיע בראשי תיבות של שמו - י.ל.מ) שחברי התזמורת "מהווים גם חיל שימורים לזמן של מהומות או מקרים מיוחדים". הכתב הוסיף כי "קונצרט פומבי חופשי פעם או פעמיים בשבוע הוא תמיד מועיל יותר מאשר תהלוכה של שוטרים רוכבים ומזוינים עם 'טנקים', מכונות ירייה וכל מכשירי המלחמה".

י. שוכמן, כתב "דבר", יצא אף הוא להגנת תזמורת המשטרה[43]. כותרת הכתבה שלו בעניין זה זעקה "שנאת יהודים במסווה קימוצים". לטענתו, ממשלת המנדט דוחקת בעקביות את רגלי היהודים מהשירות הממשלתי. לדעתו, התזמורת תקוצץ בגלל הרכבה היהודי, כמו קיצוצים נוספים של יהודים בשירות הממשלתי.

לקונצרט הפרידה של התזמורת הגיע הנציב העליון. "דאר היום" מיום 10.1.32[44] תיאר את הקונצרט באופן נלהב: "הפעם הפליאה את כל השומעים... ברוב הקטעים ישב הקהל כמוקסם והקשיב בהתעניינות לצלילי התזמורת בקבוצותיה השונות... המנצח סילבר

36 "דבר", 30.9.34, עמ' 1.

37 שם, עמ' 6.

38 "דאר היום", 30.5.34, עמ' 1.

39 "דבר", 25.3.32, עמ' 6.

40 "המשקיף", 14.7.46, עמ' 4.

41 "דאר היום", 2.8.28, עמ' 3.

42 27.10.31, עמ' 3.

43 "דבר", 10.12.31, עמ' 2.

44 עמ' 4.

היה אותו ערב במרום פסגתו. רצה להוכיח לנציב העליון, למפקד ספייסר ולשאר ראשי המשטרה ופקידי הממשלה שהיו נוכחים גם הם, מה יכולתה של התזמורת שיצר וטיפח משך עשר שנים - והצליח. ראיה לכך מחיאות הכפיים הרבות - שהיו באמת סוערות - של הקהל בגמר כל קטע. נשמעו גם קריאות 'הדרן'".

לדברי בנו של סילבר, רענן סיון, הנציב העליון נהנה מאוד מהקונצרט והצליח לשכנע את משרד המושבות בנחיצות התזמורת[45]. אם גורל התזמורת לא היה ברור בראשית ינואר 1932, הרי עתידו של סילבר עצמו לא היה מונח על כף המאזניים. "דאר היום" הקדים לבשר לקוראיו שהקצין החביב על הקהל, מנצח תזמורת המשטרה, נשאר במשרתו[46]. יתר על כן, אפשר שעדות להערכה שחשו מפקדיו כלפי עבודתו ניתן למצוא גם באות הכבוד שקיבל הקצין סילבר מהמלך[47], אך אין הכרח שכך אמנם היה וחישובים אחרים הביאו למתן העיטור.

לדעת יבין כץ[48], לחלק מפעילותה של התזמורת היה כנראה גם פן כלכלי. התזמורת ניגנה בהזדמנויות שונות בתשלום ולפי הזמנה, כאשר 60% מן ההכנסות התחלקו בין הנגנים, והנותר הועבר לקופת התזמורת. כץ ציין שעם הלקוחות של התזמורת נמנו תיאטרון האהל ומלון קליה ששכן לחוף ים המלח.

מסקירת עיתונות התקופה ניתן ללמוד עוד על פעילותה המגוונת של התזמורת: חגיגות העדליידע בתל אביב[49], נשפים במועדון "מנורה"[50], הצגות תיאטרון ואופרות[51], עדלאידע, תחרויות ספורט[52] ואירועים מיוחדים דוגמת חגיגות יובל ה־70 למיס לנדאו, המנהלת המיתולוגית של בית הספר אוולינה דה רוטשילד[53], טקס הפרידה של עיריית ירושלים מן הנציב העליון הרברט סמואל[54] ועוד.

עם התקדרות העבים בשמי אירופה ערב מלחמת העולם השנייה קלטה תזמורת המשטרה נגנים יהודים מאירופה. בנו של סילבר זכר בראיון עמו שלביתם הגיעו יהודים שביקשו

45 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.15, ראו קטע מעיתון לא ידוע-ינואר 1932 , עמ' 120 בקטלוג

46 "דאר היום", 5.1.32, עמ' 1.

47 "דבר", 3.1.33, עמ' 1.

48 עתמול 223 (יוני 2012), עמ' 26.

49 "דבר", 22.3.32, עמ' 1. "דאר היום", 3.3.31, עמ' 1. "דבר", 13.3.33, עמ' 3.

50 "דאר היום", 7.10.28, עמ' 4. "דבר", 11.2.42, עמ' 1. "דאר היום", 22.3.32, עמ' 4.

51 "דאר היום", 3.2.26, עמ' 4.

52 "דאר היום", 20.3.31, עמ' 8. "המשקיף", 10.5.40, עמ' 8. "המשקיף", 28.11.40, עמ' 3. "דאר היום", 24.10.30, עמ' 4. "על המשמר", 23.11.44, עמ' 4.

53 "דבר", 18.3.43, עמ' 4.

54 "דאר היום", 30.6.25, עמ' 3.

נגני כלי הנשיפה של תזמורת המשטרה במגדל דוד | באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The wind instrument players of the police band at the Tower of David
Courtesy of Israel Police Haritage Center

להשיג סרטיפיקט לקרובי משפחתם. אם היו בעלי כישרון מוזיקלי, השתדל סילבר להשיג עבורם סרטיפיקט ולשלבם בתזמורת המשטרה[55]. בהקשר זה מעניין סיפורו של יוליוס פולצ'ק, לימים נגן תזמורת המשטרה. הוא זכה בתחרות נגינה בצ'כיה, מולדתו. הזוכים בתחרות זו זכו בסרטיפיקט המיוחל לארץ ישראל ופולצ'ק עלה ארצה ולמד בקונסרבטוריון בירושלים[56]. הוא נפצע קשה בראשית מלחמת העצמאות בינואר 1948 בצאתו מאימוני התזמורת בבית הספר לשוטרים בשיח' ג'ראח[57].

בימי המאורעות נאלצו אנשי תזמורת המשטרה לתפקד כשוטרים לכל דבר וקונצרטים מתוכננים בוטלו[58]. "דבר" מיום 9.3.37 הודיע בעמודו הראשון על דחיית סבב ההופעות של תזמורת המשטרה "עד להודעה חדשה, בגלל גיוס שוטרי התזמורת לשמירה לרגל המצב בארץ"[59]. לאחר פרוץ המרד הערבי, באפריל 1936, הוטלה על תזמורת המשטרה

55 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.15.

56 ראיון עם עליזה פולצ'ק, רעייתו של יוליוס, ביום 23.4.14.

57 "המשקיף", 18.1.48, עמ' 4.

58 ייתכן שעל רקע זה ניתן לראות את ביטול הקונצרט ברעננה - "דבר", 8.6.1937, עמ' 5.

59 יום קודם לכן פורסם לוח הזמנים הצפוף של מופעי התזמורת ביישובי צפון ומרכז הארץ - במלאות 15 שנה לקיום התזמורת - "דבר", 8.3.37, עמ' 6.

משימת אבטחת הרובע היהודי וסביבותיו. נגני התזמורת פעלו בשיתוף יחידות משטרה וצבא בריטיות באיוש מחסומים, תצפיות מגגות וסיורים בסמטאות[60]. כדי למנוע התפרצויות של מתפרעים מהרובע המוסלמי לרובע היהודי, הקימו השוטרים בראשות סילבר חומה שמנעה מעבר לרובע היהודי מרחוב חב"ד.

הקצין סילבר נפצע במהלך מאורעות 1936-1939. בנו רענן סיון ציין בראיון עמו שאביו ניצל בנס, משום שהכדור פגע באחד מכפתורי הבגד שלבש[61].

בעיתון "המשקיף" מיום 14.12.44, שבו הופיע סיקור על הלוויית הקצין סילבר, הוזכר שבימי המאורעות שימש בנוסף לתפקידיו כמנצח התזמורת גם כממונה על שמירת הביטחון בירושלים העתיקה[62]. "הצופה" מיום 13.12.44 הוסיף בדברי ההספד על הקצין סילבר שבשנת 1938 היה ממונה על חיל הנוטרים במחוז ירושלים[63].

לאחר מותו של סילבר, בתקופה מורכבת מבחינת היחסים עם הבריטים על רקע פעולות תנועת המרי נגד השלטון הבריטי, ניווט נפתלי גריבוב, ממשיכו של סילבר, את דרכה של התזמורת, בין מחויבות למשטרה הבריטית ומחויבות ליישוב העברי[64].

לסיכום

שני פנים היו לתזמורת משטרת המנדט. פן אחד - אמנותי־מוזיקלי, ופן אחר - משטרתי. בימי רגיעה השתתפה התזמורת באירועים מוזיקליים מגוונים הן במילוי תפקידה המשטרתי והממלכתי והן במסגרת הפעילות למען הקהילה. בימי סער תפקדו נגני התזמורת כשוטרים לכל דבר והגנו על הרובע היהודי ועל שכונות נוספות בירושלים. נגני התזמורת נהרגו ונפצעו בתפקידם המשטרתי במאורעות השונים ובמלחמת העצמאות.

פעילותה הברוכה של התזמורת תועדה בעיתונות העברית, היות ומרבית נגניה היו יהודים, ומפקדה־מנצחה היה יהודי אף הוא. התזמורת נטלה חלק גם באירועים שלא היו במסגרת המשטרה או הממשל המנדטורי, ותרמה לחיי התרבות של היישוב העברי ברחבי הארץ.

60 תודה מיוחדת לרפ"ק שלומי שטרית מפקד בית מורשת משטרת ישראל ורפ"ק אורי קוסובסקי ראש חוליית הסטוריה במשטרת ישראל

61 ראיון עם רענן סיון ביום 3.2.15. "המשקיף", 15.6.39, עמ' 4, עקב אחר החלמתו של סילבר וקיווה שישוב בהקדם לתפקידו.

62 עמ' 4.

63 עמ' 1.

64 ראו: כץ, עתמול, 223, עמ' 27.

GOOD COP BAD COP

SUMMARY

DR. HAIM GROSSMAN

In Mandatory Palestine, policemen in children's literature reflected both the good and bad aspects of British authority. "The bad policeman" - the British officer of the law - was portrayed in children's literature from the beginnings of the Mandate period where he was depicted as a plodding idiot in contrast to the smart and decent Jewish figure. In contrast, the bad cop was in charge of daily life, sometimes averting his eyes from rioting, tracking down Jewish fighters in the Underground and ferreting out illegal immigrants.

It was only natural for bad "publicity" to appear in Eretz Israel during the Mandate period with both positive and negative cartoons of British authority. Even the "baddy policeman" - the British authority figure - appeared in children's culture as a two-sided good and bad reflection, but during the Mandate a fine line had to be drawn between poking fun in words and cartoons and ridiculing authority figures. In his earliest series of children's books called Hasamba Yigal Mossinson poked fun at a policeman called "Thompson", a complete idiot known as Jack Smith or the "Red Beetle". He is the butt of ridicule: "He's a decent British policeman. He has been told that an English policeman doesn't have to think - so he doesn't think. He has been told that an English sergeant is always right so he replies, "Yessir!" What counts is that Thompson gets his wages, drinks until he's drunk and thinks about who won the horse race…" Add the mocking illustrations by Shmuel Katz and here you have the "bad policeman" par excellence.

שוטר טוב ושוטר רע בתרבות הילדים של תקופת המנדט

ד"ר חיים גרוסמן

מבוא

מה לנו ומי לנו יותר משוטר יודע כול כאן בארץ ישראל? שוטר עברי המכוון, מסדר, מנהל ודואג לכול, שעליו כתב אלתרמן ב"שיר השוטר" בשנות השלושים: "... אם יש פה עסק ביש אסור לי לאחר. אני אותו מרגיש, אני ולא אחר. אך הוא בקצרה רופא לכל צרה, לכן כל פלא אין אם אין לנו איש יותר מכובד מן השוטר" (איור 1).

אלא שהימים ימי המנדט הם ושוטרים יהודים פעלו כאן במסגרת המשטרה הבריטית ובכפוף לה. זו גייסה שוטרים יהודים לשמירה על הסדר האזרחי בימי רגיעה וכתוספת כוח לשמירה והגנה מול טרור ערבי בימי המאורעות ובמיוחד בשנים 1936-1939, עת התקיים כאן גם מרד ערבי נגד השלטון הבריטי. בה בעת פעלה המשטרה הבריטית גם ליישום מדיניות המנדט, שהגבילה עלייה והתיישבות ואסרה כמובן החזקת נשק וקיום כוחות מגן מחתרתיים בצד היהודי. כך ערכה המשטרה חיפושים, מעצרים ומאסרים, מבצעי גירוש והגליה ואף הכריזה מלחמה על כוחות מחתרת בשנות הארבעים.

איור 1

כך נולדו כאן "שוטר טוב" ו"שוטר רע". דואליות זו נפרסה כמובן גם לעיני הילדים של תקופת המנדט והוצגה בסיפור ושיר, ציור וצילום שציירו והמחישו דמות שוטר כזה וגם כזה. מאמר זה מבקש להציג מקצת מדמות השוטר שהילכה כאן בימים של טרום המדינה, לשרטט את מאפייניו ולהציג את מקומו וחשיבותו בתרבות הילדים של ארץ ישראל בימי המנדט.

שוטר רע

"השוטר הרע" הילך בתרבות הילדים כבר בימי המנדט, אך זכה לפירוט ותיאור נרחב בתוצרי תרבות הילדים בראשית ימי המדינה. נראה שהעובדה שפועלו הרע התקיים והתחדד בעיקר בימי המאורעות ובלט בשלוש שנות המאבק בספר הלבן בתום מלחמת העולם השנייה הגבילה את נוכחותו המסופרת והמצוירת. הופעתו בספרי "חסמבה" הראשונים ובספריו של נחום גוטמן התרחשה כבר בראשית שנות החמישים ותיארה עבר של שלטון בריטי שנסתיים.

השוטר הפועל לקיום מדיניות הספר הלבן הפוגעת בצד העברי ומתעלם, לא מעט, ממעשי הערבים התקיים ברקע ומצא ביטוי מצויר בימי המאורעות.[1] נראה שהצגתו כטיפש ערל לב המתאנה לצד היהודי הצודק ומפנה מבטו הצידה לנוכח מעללי הערבים יכולה הייתה להיפרס בהרחבה לעיני הילדים רק עם תום השלטון הבריטי. עיקר תשומת הלב בתוצרים שכיוונו אל הילדים הדגישה את הוויית ה"אנחנו" כתמצית הכול, שהקטינה ממילא את נוכחות ה"רעים".[2] אתנוצנטריזם שהעמיד במרכז החינוך העברי ותוצריו את המעשה הציוני ואת גיבוריו גם בימים של פורענות בארץ חיזק גם הוא את היעדר הצורך בתיאור הבריטי הרע, שהלך ושכח את התחייבויותיו ב"הצהרת בלפור" ו"כתב המנדט".[3]

הרעים המתנכלים לטובים היו ברורים וחד משמעיים: שוטרי הבולשת הבריטית מול אנשי המחתרת העברית. ב"1,000 משחק ומשחק", שהוצא ביוזמת "תנועת הנוער הלומד בא"י – המחנות העולים" בשנת תש"ו, שובץ משחק החברה "כיסוי לפעולת המחתרת". המשחק הוגדר כמיועד לנערים בני 13–14 שמשימתם לעמוד בחקירת הבולשת ולשמור על קו אחיד של תשובות כדי לייצר אמינות ולצאת בשלום מן ה"חקירה".[4]

השוטר הבריטי, גם אם עסק במשימות שיטור בעלות אופי אזרחי בלבד, לא זכה לאהדה רבה בסיפורי הילדים. בשנת 1946 כתב ס. יזהר בשבועון "דבר לילדים" על "הדוד יחיאל צד גנבים". מעשה באירוע פלילי שזכה לטיפול המשטרה שכך נראתה: "בראש הלך שוטר גבוה ועישן סיגריה קטנה, אחריו בא שוטר גוץ ועישן מקטרת, ואחריהם יצא שוטר בינוני ומאחוריו כלב..., אלא שדווקא כלב זה היה מרכז העניין:

1 לשוטר הבריטי הנוהג ניטרליות שתמציתה התעלמות מהתנפלות הערבים על היישוב היהודי ראו איור נחום גוטמן בתוך: נ. איתן, **מאורעות א"י טלגרמות וידיעות בציורים**, תל אביב תרפ"ט.

2 להוויית ה"אנחנו" וביטוייה בארץ בשנות השלושים והארבעים ראו: ת. שץ (אוצ.), **מאדמה עד תפוח זהב**, ירושלים תשנ"ב, עמ' 12–13.

3 לגישה זו שהתמקדה בצד העברי בלבד במשחקי הקופסה לילדים ראו אצל: ע. אלמוג, "משחק שנשחק, שחוק מעלה" בתוך: ד. טרטקובר (אוצ.), **טיול בארץ** תל אביב 1999, עמ' 33–40.

4 ראו מ. הורוביץ, **1000 משחק ומשחק**, תל אביב תש"ו, עמ' 214–215.

In contrast, the image of the Jewish cop was positive, the complete opposite of his British counterpart. For the first time in 2,000 years, the Jewish force of law here in a reinvigorated Eretz Israel stood for a new reality so different from the antisemitic Diaspora. The Jewish policeman, as part of the force of the law and hence largely responsible for public order, symbolized the great extent to which Jewish hands were responsible for daily life. In regular day to day affairs policemen maintain public order in all parts of the urban fabric, while in riots they become policemen or constables standing fast against the forces of evil. His dual role as bearer of arms and police officer during Arab/Jewish clashes under the Mandate made him a hero symbolic of Zionism.

When the State of Israel came into existence it swept away the bad British policeman who "went home", leaving here the all-good policeman in charge of law and order. In the case of a driver who exceeded the speed limit, as the children's song put it, "if you drive too fast the policeman will get you..." Peretz Roshkevitz continued drawing colorful cops doing their job properly. Jewish policewomen illustrated glorious postcards intended for girls, even though boys preferred to dress up as policemen...

As late as the 1970s both groups still enjoyed "Nissim the Policeman" who goes in search of little Dany who's got lost and to bring him home - a little boy who didn't eat all his food and was a bit scared, as Mommy said, that maybe a "policeman will come to get you..."

איור 3

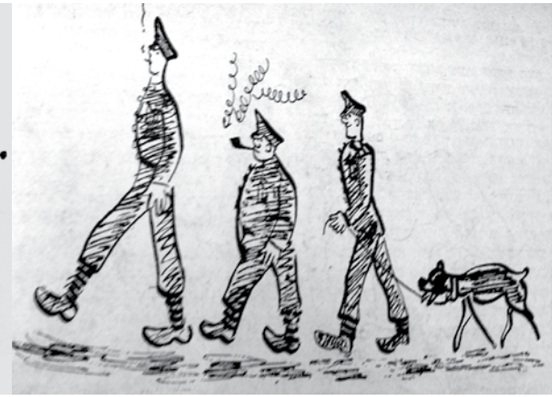

איור 2

כלב משטרה". בנסיבות שכאלה ברור היה לכול שאת הגנבים תפס כמובן הדוד יחיאל... (איור 2).[5]

נחום גוטמן הוסיף קו נלעג לשוטר־בלש הבריטי שאותו תיאר בספרו "שביל קליפות התפוזים". שוטר־בלש בריטי שכולו נפוח מחשיבות רק בשל מדיו הנוצצים. דמות הסמל המצויר שלו עומד לו זקוף כש"העיגולים השחורים - הם חורים באוויר שעושות פקודות הסרג'נט, כשלכלב יש הבעת פנים של 'מוטב לוותר'"....(איור 3).[6]

שמואל כץ, שעיטר את ספרי "חסמבה" הראשונים, החיה את הסיפור בתוספת איורים ממחישים ומרחיבים. השוטר "תומפסון" הוא אידיוט מושלם אליבא דמפקדו "ג'ק סמית". וככזה מראהו נלעג שהרי: "... הוא שוטר בריטי הגון. אמרו לו ששוטר אנגלי אינו צריך לחשוב - והוא אינו חושב. אמרו לו שהסרג'נט צודק תמיד - והוא עונה 'כן אדוני'. העיקר הוא לתומפסון לקבל משכורת, לשתות לשכרה ולחשב מי ומי זכה במרוץ סוסים...".[7]

ג'ק סמית הסרג'נט הבריטי הוצג בידי מוסינזון כהתגלמות כל הנואל באחיזה הבריטית בארץ ישראל. "ג'ק סמית נולד בלונדון... ג'ק שונא עמל כפיים. הוא אוהב שאחרים עובדים והוא נהנה... וכך נתרחש הנס: לאנגליה יש מושבות... ונחוצים ג'קים סמיתים להשגיח... שלא יתמרדו הפועלים, שלא יאמרו יום אחד... מה בעצם אתם עושים כאן

5 ראו ס. יזהר, "הדוד יחיאל צד גנבים", **דבר לילדים** כרך ז', חוברת 1-2, 7.10.1946, עמ' 6-9.

6 ראו נ. גוטמן, **שביל קליפות התפוזים**, תל אביב 1958, עמ' 68.

7 ראו י. מוסינזון, **חסמבה או חבורת סוד מוחלט בהחלט**, תל אביב 2010, עמ' 54.

ג'קים סמיתים?...".[8] סמית נתפס בידי חברי "חסמבה", שהעמידוהו למשפט. כמו במקרים רבים אחרים בתרבות הילדים, נוצלה הסיטואציה הסיפורית להנחלת הזווית הציונית תוך סגירת החשבון עם הבריטים בדיעבד. צדק עברי שלא היה אפשרי בזמן אמיתי זכה כעת למימוש: "... ג'ק סמית שתק. רק עתה בנוכחות ילדי חסמבה החל להבין מה עוללו הוא וחבריו בארץ ישראל שנים רבות...".[9] והסוף טוב כמובן ומפקד חסמבה מקבל מברק מג'ק סמית וזה לשונו: "לירון זהבי, מפקד חסמבה, תל אביב. תחי מדינת ישראל. ג'ק סמית, לשעבר בלש ועכשיו נהג קטר בלונדון".[10]

איור 4

בשנות השישים הפיקה חברת "עמרנה" משחק קופסה בשם "חסמבה". עשרים שנה אחרי הקמת המדינה ועדיין היה ג'ק סמית אחד מחמשת ה"פושעים" המבוקשים, לצד מוסטפה ג'מלי, אלימלך זורקין ונבלים אחרים: "כל המשתתפים במשחק 'חסמבה' מתבקשים בזה לתפוס את חמשת הפושעים האלה. ירון זהבי, מפקד חסמבה" (איור 4).

8 ראו י. מוסינזון (לעיל הערה 5), עמ' 51-52.

9 ראו י. מוסינזון, **חסמבה בבית האסורים**, תל אביב 2010, עמ' 154.

10 ראו י. מוסינזון (לעיל הערה 7), עמ' 160.

שוטר טוב

דמות השוטר העברי הייתה דמות שכולה טוב. שוטר עברי, לראשונה אחרי אלפיים שנה כאן בארץ ישראל המתחדשת, סימל מציאות חדשה השונה כל כך מהוויית הגולה האנטישמית. שילובו בכוחות השמירה על הסדר הציבורי סימל מידה רבה של עצמאות שבה חיי היומיום נתונים בידיים עבריות חורשות טוב. ציודו בנשק והמשימות החייליות שהוטלו עליו בימי המאורעות הפכו אותו לגיבור נחפץ שהיה סמלה של הציונות בארץ: חלוץ - חייל שב"אחת ידו עושה במלאכה ואחת מחזקת בשלח".[11]

על עוללות השוטר המנהל את חיי התנועה בעיר ביד רמה כתב בשנת תרצ"ו לוין קיפניס ואייר נחום גוטמן: "על דוכן ברחוב תחת גג עגול, ראו שוטר - ח-ח, יד מניף - ח-ח, שמאל ימין שמאל. מה כי יתעמל על מקום אחד? התנועה - כן-כן, יכוון - כן-כן, רק בתנופת יד... ופתאום מה זאת, שתי ידיו הניף... למה זה? לכבוד מי - הו-הו, נעצרה - הו-הו התנועה כליל? לכבוד מי? לכבוד דן עם הילקוט. עוד מעט - אי-אי, בית ספרו - אי-אי... יאחר הפעוט..." (איור 5).[12]

"ילד למופת" אחר הוא רמי, שאביו נהג בחברת "המעביר" ועליו סופר ב־1937 ב"דבר לילדים". רמי יצא לחפש את החתול שנעלם לו ונתקל בשוטר. זה שאל וחקר על חתול ועל בעליו והתרשם מאוד מתשובותיו של רמי הקטן - התרשם כל כך עד שקבע: "זהו ילד גיבור חיל לדוגמה, הוא יודע הכול, בוודאי יהיה ראש משטרה כשיגדל...".[13]

בשנות הארבעים, שבהן הפכו חיי העיר תל אביב למוקד של העשייה הציונית וביטוי מסמל שלה, הופיעה דמות שוטר באיוריו של פרץ רושקביץ שעיטרו ספרונים, גלויות ודפי גזירה לילדים. בדף הגזירה "תל אביב" משנות הארבעים שולבו מבני הפאר המוכרים של העיר כמו בניין קולנוע "מוגרבי", חנות "נעלי פיל" בחזית בניין בסגנון הבינלאומי שכולו קדמה, אוטובוס מכונית ואמבולנס לתפארת, ילדים ומבוגרים הנעים ברחוב ודמות "שוטר תנועה" הכרחית כדי לכוון את כולם בעיר העברית התוססת (איור 6).

השוטר הטוב לא הסתפק בביצוע תפקידיו אלא שקד גם על מילוי חובותיו הלאומיים. בגלויה שפרסמה קק"ל וחילקה כתשורה לתלמידים הופיע תצלום שוטר עברי המכוון את התנועה בעוד ילדה מצמידה תו סרט אל ד"ש בגדו (איור 7). המראה כיוון לדרבון הילדים להמשך המאמץ למען המפעל הציוני במבצעי רחוב והתרמת המבוגרים. הילדה המסורה למבצע ההתרמה היא הנושא שהובלט, אך אליה נספח גם מראה השוטר

11 לדמות השוטר־נוטר בתרבות הילדים ראו ת. שץ (לעיל הערה 2), עמ' 94-95.

12 ראו ל. קיפניס, "השוטר", **דבר לילדים** כרך א', חוברת 15, 18.6.1936, עמ' 12.

13 ראו "ילד למופת", **דבר לילדים**, כרך ד' חוברת 3, 14.10.1937, עמ' 10-12.

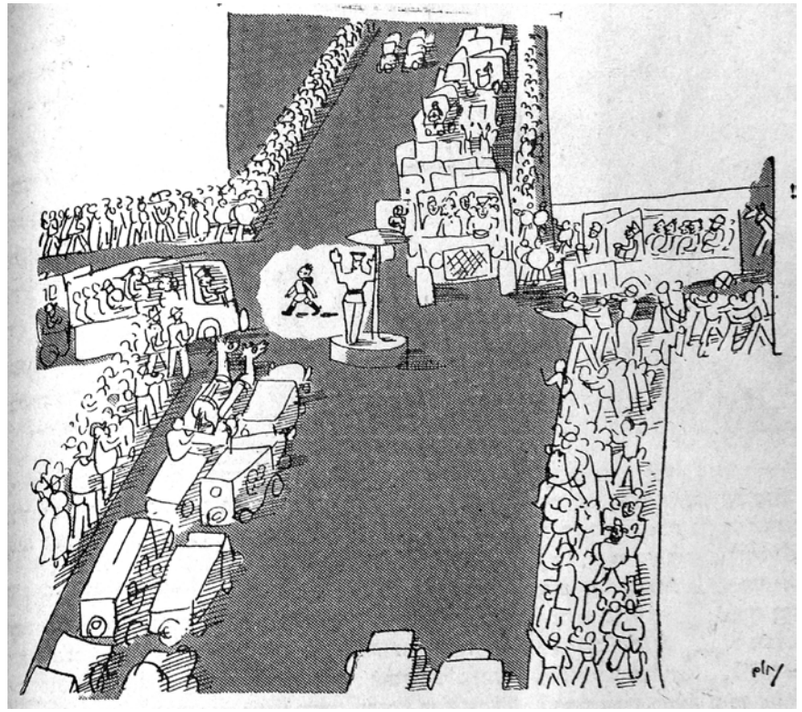

איור 5

הממלא חובתו לקק"ל אגב מילוי תפקידו, כביטוי מובן מאליו של גיבור עברי שהבליט והמחיש עוד יותר את ההתכוונות החינוכית של קק"ל לקהל הילדים בארץ ישראל.[14] תחום רחב נוסף שפותח בידי קק"ל היה הבולים שהדפיסה.[15] כדי למשוך ולעניין את קהל הילדים הודפסו בולים חדשים בתדירות גבוהה. אלה הבליטו למן סוף שנות השלושים את מעשה ההתיישבות, שסומן במראה חומה ומגדל ודמות הנוטר, שהיה חלק

14 לרעיון הקופסה הכחולה והתפתחותו כגלגול של ה"פושקע" היהודית, ולמגוון תוצרי נייר כנגד תרומה והתפתחותם כחלק מתרבות הקרן הקיימת ראו: י. שטמפפר, "ה"פושקע" וגלגוליה - קופות ארץ ישראל כתופעה חברתית", **קתדרה** 21, 1981, עמ' 89-102. לחשיבות בול וסרט חזה - במסגרת "יום סרט" ככלי להבניית תודעה, ראו: ד. איכנולד (עו.), **קרן קיימת לישראל מכאן הכל צומח**, תל אביב 2002, עמ' 28, וראו שם גם תמונת ילדים מתרימים. דוד טרטקובר נזכר והעריך בתוכנית הטלוויזיה "מה היה" כי המשימה הוטלה על ילדים בשל תמימותם המזדהה והקושי של מבוגרים לסרב להם.

15 על מפעל הקק"ל בהפקת בולים ומשמעותם ראו אצל: י. בר גל, **סוכנת תעמולה ארץ ישראלית, ירושלים** תשנ"ט, עמ' 71-80.

איור 6

מכוחות השיטור המיוחדים בשנים אלה (איור 8). הבולים נאספו בידי הילדים והודבקו בדפים, פנקסים ואלבומים שהפיקה קק"ל כהשלמה לבולים וליעד החינוכי שהודגש באמצעותם. כך הפך הנוטר לדמות מוכרת ואהובה ששימשה למודל האולטימטיבי של הממסד הפועלי־ציוני: חלוץ־נוטר.

ביטוי רב לימי "חומה ומגדל" ולדמות הנוטר העברי היה מצוי בארסנל הצילומים הגדול של קק"ל. כאן השאילו את התצלומים, ללא כל תמורה, ליצרני גלויות ואגרות ברכה. אלה לא כיוונו דווקא לילדים, אבל המרחב הציבורי הגדוש תצלומי גיבורים עבריים נושאי נשק הבנה גם את עולמם של הילדים.

ביטוי מיוחד לנוטר הוצג בפני הילדים באלבום כרטיסי האיסוף "משמר וספורט" שהפיקה חברת "דובק" (איור 9).[16] חברת "דובק", כמו חברות הסיגריות האחרות בארץ בשנים אלה, הפיצה באריזת הסיגריות גם סדרות של תמונות שהודבקו באלבום מיוחד בידי ילדים אספנים והוריהם. ההורים היו אלה שעישנו כמובן, אך הילדים הם שעמדו בראש מפעל האיסוף ומלאכת ה"החלפות" שנדרשה למילוי האלבום. ילדי התקופה

16 למראה כריכת אלבום "משמר וספורט" ולמראה צילום המודל לעיצוב הכריכה ראו גם: ד. טרטקובר (אוצ.), **פרנץ קראוס כרזות**, תל אביב תשמ"א, עמ' 10-11.

איור 7

איור 8

אף יודעים לספר על דרבון הוריהם להחליף את הסיגריות שעישנו מתוצרת מסוימת לטובת תוצרת מפעל אחר שהפיק גם הוא תמונות לאיסוף.

התמונות, מחיי המפעל הלאומי־ציוני וגיבוריו, הציגו גיבורי ספורט בארץ ישראל לצד מראה נוטרים עבריים על נשקם וכלי רכבם ונתנו ביטוי לגאווה העברית בדמות היהודי החדש בארץ - איש שרירים האוחז גם בנשק בהידרשו לכך.[17]

סיכום

דמות השוטר הייתה בארץ ישראל של תקופת המנדט ביטוי לסמכות הבריטית שלבשה פנים טובות וגם רעות. היה זה השוטר הרע שניהל כאן את חיי היומיום ולעיתים הפנה מבטו הצידה לנוכח פורענות, חיפש כאן לוחמי מחתרת עבריים וחקר אחר מעפילים לא לגאליים. מכוח הסמכות הבריטית הילך כאן גם השוטר העברי הטוב שומר הסדר העירוני במדרכה וגם בכביש, שהיה לשוטר־נוטר נחפץ בימי המאורעות והמרד הערבי. עם הקמת המדינה בא הקץ לשוטר הבריטי הרע, שחזר "הביתה" והשאיר כאן שוטר שכולו רק טוב, סדר ושמירה ראויה על החוק.

17 ראו למראה אלבומים נוספים שהיו חלק מקו שיווקי מקובל בארץ בשנות השלושים והארבעים אצל: תמי שץ (אוצ.), **תוצרת הארץ - 1923-1948**, ירושלים 1997, עמ' 20. לדיון באסטרטגיית השיווק של חברות הסיגריות שהדגישו קו של לאומיות אתנוצנטרית ראה: נ. ברוך, "עשן בעיניך" - מלחמת הסיגריות, 1930", **קשר 14**, 1993, עמ' 125-129.

נהג שנסע מהר מדי ידע, כדברי שיר הילדים, בעולם בהיר ומסודר ש"...אם תיסע מהר יתפוס אותך שוטר...". פרץ רושקביץ המשיך לצייר מראות עירוניים ובהם גם שוטרים צבעוניים העושים מלאכתם נאמנה, הגלויות לקהל המבוגרים הבליטו דווקא מראה שוטרת עברייה כיאה לישראל הסוציאליסטית־שוויונית, אך הבנים הם שהעדיפו להתחפש לשוטר (איור 10) ונהנו עדיין בשנות השבעים מה"שוטר נסים" היוצא למצוא את דני האובד ולהחזירו הביתה. ורק ילד שלא אכל הכול, חשש קצת, כדברי אמא, שאולי "יבוא שוטר".

איור 9

איור 10

אימוני הנוטרים

מחיר כ' • 12 תמונות

תמונה 3: נוטרים מתאמנים בירייה.

תמונה 2: מבחן הנוטרים בשכונת בהרומבו.

תמונה 1: הנוטרים מתאמנים בהתגוללי סדר.

תמונה 6: תמרוני שדה.

תמונה 5: נשק הריסה.

תמונה 4: אימון בקליעה.

תמונה 1: אלפי שנים עברו מאז נשרדה תרזתם של הנבריים והכריתום להכנע כשעובד דים. להסבר בחומת ת.נטרי ולהתעך ל.יתרי דים מהנגים — ללא עצמאות וחופש אישי. מחזיקי תנשק היו האומות האחרות — זולתם. וכיום בארצנו. עליהו ללמוד מחדש ליתן על הממלה. אימון הצעירים לשרות זה. משמעת. אחוז הנוף הפלשתן בנשק. הם חלק חשוב מהשבוי הגדול העובר על שבנו החם לתחית כארצנו.

תמונה 2: הגב חשתח של עולי הגלות פחיסר בחברלים ומשקדים המתאבים את צעירי שבנו לסדר ומשמעת.

תמונה 3: ימד עיקרי בחנוך הנוטרים הוא האימון בירייה. קבוצת נוטרים מתאמנת בירייה מרוכים עבאים. בלחי מושמטים. בעלי קנה קצר (ליאנשלה. קליבר 36). עם מחסנית ל־10 כדורים.

תמונה 4: נוטר מתאמן בקליעה מרוכנת בבאי. הוא שומר על השיקר של קו ישר מהעין למטרה דרך שתי חטוטות. על־ידי השמוש בנורת אשפר לירית 2000 מטר ירייה מכוונת.

תמונה 5: בלית היקר של הנושר הוא נשקו. עליו לשמרו מכל משפר וללאמו לנקיונו המחלש.

תמונה 6: פלונת שדה (פ"ש) יוצאת לתמרונים בתנותת סרבנט ברושי בשמן יזרעאל.

דפים מאלבום ההדבקה "משמר וספורט", הוצאת "דובק" 1940
באדיבות אוסף הספרים הנדירים, ספריית אוניברסיטת בר אילן

Pages from "Mishmar vesport" sticky album, published by Dubek 1940
Courtesy of the Rare Books Collection Bar - Ilan University Library

הקישלה בירושלים

רפ"ק שלומי שטרית ורפ"ק אורי קוסובסקי[1]

זה כאלפיים שנה מהווה אזור מצודת דוד ("מגדל דוד") את מרכז השלטון בירושלים וממנו פעלו הכוחות המופקדים על שמירת הביטחון והסדר בעיר. לאחר כיבוש ארץ ישראל על ידי הרומאים, בשנת 63 לפני הספירה, עברה מצודת העיר, הצמודה להר הבית, לשימוש הלגיונות ונוצר צורך במתקן חדש עבור חיל המצב המקומי[2].

לשם כך הקים המלך הורדוס, ששלט בארץ בשנים 4-37 לפני הספירה, מצודה חדשה במערב העיר אשר כללה שלושה מגדלים: פצאל, היפיקוס ומרים. צמוד למצודה, מדרום לה, בנה הורדוס ארמון מפואר, שהשתרע בינה לבין הר הבית. הארמון הנרחב, שהתפרש ככל הנראה על פני רוב השטח שבו נמצא בימינו הרובע הארמני, כלל חדרי מגורים רבים, אולמות משתה, גנים מוקפים בעמודים נאים ומזרקות מים. יוסף בן מתתיהו כתב כי הארמון היה מפואר יותר אף מבית המקדש עצמו. ארמון הורדוס חרב במהלך כיבוש העיר על ידי הלגיונות הרומיים, בשנת 70 לספירה[3].

לאחר חורבן ירושלים עברה המצודה לשימוש הלגיון הרומי העשירי, שחנה בעיר במשך תקופה ארוכה. מהמאה השביעית לספירה שימשה המצודה את חילות הכובשים הערבים, עד לנפילתה בידי צבאות הצלבנים בשנת 1099[4]. הצלבנים שיפרו את ביצורי המצודה והקימו את ארמון המלך בצמוד לה, על חלק מאתר הארמון ההרודיאני[5]. בחפירות שנערכו במקום נמצאו תשע בריכות מתקופה זו, ששימשו ככל הנראה לעיבוד

1 רפ"ק שלומי שטרית הוא מפקד בית מורשת משטרת ישראל, רפ"ק אורי קוסובסקי הוא ראש חוליית היסטוריה במשטרת ישראל.

2 יוספוס פלאוויוס (תרגום חדש). **מלחמת היהודים נגד הרומאים**, ירושלים: יאיר גיאת, 1993, עמ' 63-64.

3 שם, עמ' 64.

4 נתן שור. **תולדות ירושלים כרך ב'**, תל אביב: דביר, 1987, עמ' 325. להלן: שור.

5 שם, עמ' 380.

THE KISHLE IN JERUSALEM

SUPERINTENDENT SHLOMI SHITRIT AND SUPERINTENDENT ORI KOSOVSKY

SUMMARY

The David Fortress has been an administrative center in Jerusalem since the time of Herod. For the last two hundred years, there has been a consecutive administrative-police presence there, that began with the construction of a palace for the Egyptian administration that existed in the land of Israel in the middle of the 19th century. The Ottoman administration had turned the palace into a fortress for the Jerusalem Guard, and the part adjacent to the City Wall, was used as a jail, that was called "Kishle" (*Turkish for "winter shelter"). This structure served as a detention center and as a police station for the Ottoman administration, for the British Mandate Police Force (which used it to imprison many prisoners from the Underground), for the Jordanian Police, and since 1967 most parts of the structure serve the David Sub-District of the Jerusalem District of the Israel National Police.

נגן תזמורת המשטרה יהודה הריסון, ממלא את תפקידו המשטרתי בקישלה
באדיבות משפחת הרן | אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

Yehudah Harrison, a player in the police band, standing guard on the Wall of the Old City
Courtesy of the Haran Family
Old Yishuv Court Museum Collection

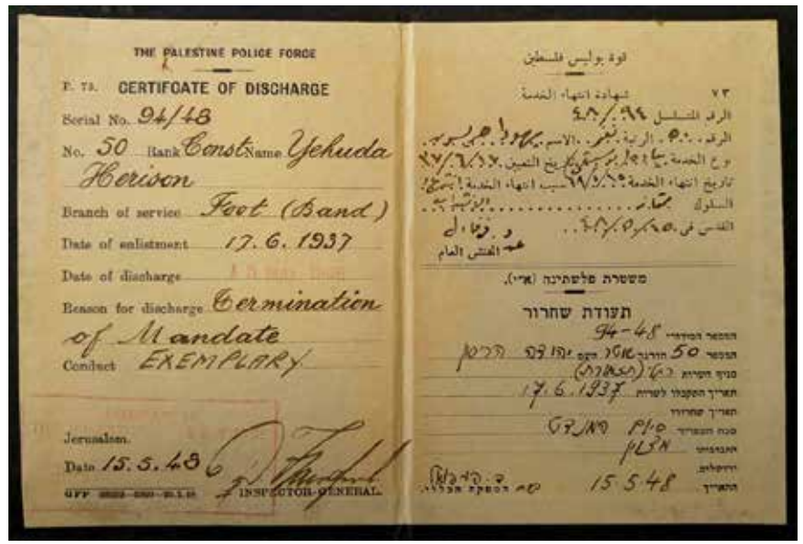
THE PALESTINE POLICE FORCE

F. 73. CERTIFCATE OF DISCHARGE

Serial No. 94/48

No. 50 Rank Const Name Yehuda Herison

Branch of service Foot (Band)

Date of enlistment 17.6.1937

Date of discharge

Reason for discharge Cermination of Mandate

Conduct EXEMPLARY

Jerusalem.

Date 15.5.48

INSPECTOR-GENERAL

قوة بوليس فلسطين

شهادة انتهاء الخدمة

تعودة שחרור

משטרה פלשתינה (א"י).

תעודת שחרור

94-48

50

17.6.1937

15.5.48

תעודת שחרור מהשרות במשטרת המנדט של נגן התזמורת יהודה הריסון מיום 15.5.48, ימים ספורים מאוחר יותר, נהרג בהגנה על ירושלים | באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Certificate of discharge from Mandatory Police of Yehuda Harrison, Police Band musician dated May 15, 1948. A few days later, killed while defending Jerusalem.
Courtesy of Israel Police Haritage Center

עורות או לצביעת בדים, ייתכן בידי יהודים שישבו בסמוך לארמון, כעדותו של בנימין מטודלה, שביקר בעיר סביב שנת 1172[6].

בשנת 1832 השתלט צבאו של שליט מצרים מוחמד עלי על ארץ ישראל במסגרת מאבקו של עלי בשלטון העות'מאני. מפקד הצבא אבראהים פאשא, בנו של מוחמד עלי, הקים מדרום למצודת העיר ארמון קיץ, שנועד לשימושו ולשימוש אביו. הארמון היה בעל מבנה מרובע, בחלקו בן שתי קומות, והקיף חצר רבועה רחבת ידיים. הכניסה היחידה למתחם נקבעה בשער מפואר בחזיתו הצפונית, הפונה למצודה[7].

בשנת 1840 נסוגו כוחותיו של אבראהים פאשא מארץ ישראל והשלטון העות'מאני שב והתבסס בה. המצודה חזרה לשמש את מושל העיר וארמון הקיץ עבר לידי חיל

6 שם, עמ' 372–373.

7 יהושע בן אריה. **עיר בראי תקופה: ירושלים במאה התשע־עשרה**, ירושלים: יד בן־צבי, 1976, עמ' 28–32, וגם 133–134.

המצב העות'מאני. הארמון הפך לקסרקטין, "קִישְלֶה" בטורקית, שבו התגוררו החיילים ששירתו בעיר, והחצר הגדולה הפכה למגרש מסדרים. הקישלה היה למגורי הז'נדרמים העות'מאנים, שהוצבו בעיר החל מסוף המאה ה־19. בנוסף, השתמשו העות'מאנים בחלק ממבנה המצודה, הצמוד לחומת העיר, כבית מעצר[8].

המקום נודע לשמצה בשל הטיפול הנוקשה שלו זכו העצורים במקום. מסופר כי הז'נדרמים נהגו לפזר הפגנות בירושלים בקריאות "קישלה! קישלה!" כאיום על המפגינים[9].

לאחר כיבוש העיר בידי הבריטים נמשך השימוש בקישלה (כקסרקטין) וברחבת המסדרים המרכזית בעיר העתיקה. על רחבה זו נערך בין היתר טקס השבעתם של הז'נדרמים המקומיים, שהמשיכו בשירותם תחת הממשל הצבאי הבריטי.

לאחר הקמת משטרת המנדט בשנת 1921 עבר מתחם הקישלה לרשותה. במקום הוקם בית הספר הראשון לשוטרים בארץ ישראל, שפעל בו למשך כשנה. במקביל הוצבה בו יחידת משטרה קטנה, שפעלה בעיר העתיקה.

בתקופת המרד הערבי הגדול, בשנים 1936-1939, הוצבה בקישלה תזמורת המשטרה, אשר מילאה גם תפקיד מבצעי ופיקחה על הנעשה ברובע היהודי[10]. במקביל נמשך השימוש בבית הכלא שבקישלה, שאליו נוסף בשנות הארבעים גם בית מעצר לאסירי המחתרות. האסירים והעצורים הוחזקו בתנאים קשים וחלקם עברו התעללות מידי הסוהרים[11]. בין היתר נכלאו בקישלה 20 מלוחמי הגדודים העבריים, בהם זאב ז'בוטינסקי, לאחר שהגנו על תושבי ירושלים במהלך התקפות הערבים עליהם באפריל 1920 (פרעות תר"פ).

מבנה הקישלה נפגע קשות ברעידת אדמה שפקדה את הארץ ב־11 ביולי 1927 ונזקק לשיפוצים נרחבים. ב־13 באוקטובר 1933 הותקף המתחם על ידי פורעים ערבים, ובקושי רב הצליחו השוטרים למנוע את פריצתם לתוכו[12].

במהלך מלחמת השחרור נכבשה העיר העתיקה בירושלים על ידי הלגיון הערבי. לאחר כניעת הרובע היהודי, ב־28 במאי 1948, הובאו לקישלה הלוחמים היהודים, שנשבו והוחזקו שם עד להעברתם למחנה שבויים בירדן[13].

8 שם, שם.

9 אורי קוסובסקי ושלומי שטרית. **משטרת ישראל בשביל ישראל**, ירושלים: משטרת ישראל, 2013, עמ' 276. להלן: קוסובסקי ושטרית.

10 EDWARD HORNE. **A JOB WELL DONE**, LEWES: THE BOOK GUILD, 1982, P. 550. SEE: HORNE.

11 "דבר", 7.10.1927, עמ' 3.

12 HORNE, שם, עמ' 190.

13 מרדכי נאור. **ירושלים בתש"ח**, ירושלים: יד בן־צבי, 1988, עמ' 58-59.

לאחר שביתת הנשק המשיכו הירדנים להשתמש בקישלה כמתקן המשטרתי המרכזי בעיר העתיקה וכבית כלא. בין היתר נכלאו במקום אזרחים ישראלים רבים, יהודים וערבים, אשר נפלו בשבי הירדני בין השנים 1948 ו־1967[14].

לאחר איחוד ירושלים במלחמת ששת הימים הוצבה בקישלה משטרת העיר העתיקה, בפיקודו של מפקח מרדכי ישראלי. נוסף לשוטרים הישראלים שירתו ביחידה גם שוטרים ירדנים לשעבר, שהתגייסו למשטרת ישראל. בימים הראשונים לאחר השחרור נמשך השימוש בתאי המעצר שבמקום, אך במהרה הוחלט לסגור את בית הכלא, בין היתר בשל התנאים הגרועים ששררו בו[15].

ב־31 ביולי 1967 נערך ברחבת הקישלה מסדר חגיגי, בהשתתפות ותיקי משטרת ירושלים העברית ומפקדם שלמה סופר. מסדר זה ציין רשמית את תחילת השיטור הישראלי בעיר העתיקה. מאז ועד היום מוצבות בקישלה יחידותיה של משטרת ישראל, האחראיות על השיטור והביטחון בין החומות. בשנת 1973 חזרה תזמורת המשטרה לשכון בקישלה והיא פעלה במקום עד לשנת 1987. כיום משתמשת משטרת ישראל בשלוש מצלעות המבנה ובחצר המתחם.

בקישלה מוצבים מטה מרחב דוד וכן יחידות נוספות השייכות למרחב ולמחוז ירושלים. הצלע המערבית של מתחם הקישלה, הצמודה לחומת העיר, שבה היו תאי המעצר, עברה לידי המוזיאון לתולדות ירושלים שבמגדל דוד. לאחרונה נערכו מתחת למבנה זה חפירות ארכיאולוגיות, שבהן אותרו שרידי ארמונו של הורדוס, כמו גם שרידים מתקופות קדומות ומאוחרות יותר. ממצא מרגש נוסף, שאותר במקום, הוא הכתובות שחרטו אסירי המחתרות היהודיות על קירות התאים שבהם נאסרו בתקופת המנדט. בכוונת המוזיאון לפתוח את המבנה המרשים לקהל הרחב ולשלבו במסגרת הסיור במגדל דוד[16].

14 ראיון שקיים רפ"ק שלומי שטרית עם פקד (ג'ימי) מרדכי ישראלי, 2011.

15 שם.

16 חפירות הקישלה - שרידי ארמון הורדוס בירושלים:
HTTP://WWW.HAYADAN.ORG.IL/HORDOS-COURT-031201

להיות שוטר עברי בארץ ישראל

TO BE A HEBREW POLICEMAN IN MANDATORY PALESTINE

שוטרים במשוריין על רקע מגדל דוד, מאורעות 1936–1939
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל | עיבוד דיגטלי

Policemen in armored vehicles in front of Migdal David (David's Tower), during the Arab Revolt 1939-1936
Courtesy Israel Police Heritage Center | Digitalized

אימוני השוטרים בבית הספר לשוטרים, סוף שנות ה־20׳
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Training of the policemen in the School for Policemen, Late 1920's
Courtesy of Israel Police Haritage Center

מודעה

האנשים הנרשמים מטה, שנרשמו להכנס למשטרה
מתבקשים לבא ביום א׳ כ״ד אלול בשעה שמונה בבקר
לבית העם.

בכבוד **ועד המשטרה**

אשכנזים
חיים יודלוויץ
שלום גרינברג
משה אדלר
חיים צבי סופר
אלטר קופרשמיד
נפתלי לאידיש
יצחק גולדברג
נחמן דימנט
שמעון סמט
יהודה צ. רכטשפר
שלמה אמדורסקי
ישראל משה שושלנר
משה אטינגר
אהרן סגל
יצחק שטיינברג
דוד דנג
בריל שמריה
שמעון אייזבך

גבריאל הרשקוביץ
א. יסקינד אברמוביץ
שמואל מילר
יצחק אייזנברג
יצחק קליין
שלמה ברנבלום
חיים אינגסטר
משה ליפשיץ
פישל פילק
שלמה ברנגר
ברל אלטר טייכנהויז
אסף כהן
מרדכי ליב רשנר

ספרדים
אברהם אוקנין
שלום אוקנין
יוסף פרחי
משה כהן

יעקב נסים
יצחק דסא
יצחק דיקאנאטי
מרדכי נבון
מאיר בריך
יעקב אברהם בכר
חיים נרשון
אברהם יוסף מיוחס
אפרים יצחק טנר
דוד בן ציון לוייה
אלידו כהן
משה מזרחי
יצחק באנאיו
נסים עיירא
יצחק קאחייה
רפאל סתרון
מנשה ארמוזה
מנחם טלוי
שמואל אדוני

יעקב בן יוסף כהן
יצחק מזרחי
נסים עזרא
שמואל סידים

תימנים
שלום בן דוד חבר
אהרן מסעוד
שמעון חמדי
יוסף טוקי
חיים אלי
אהרן משה עקבא
אהרן יהודא לוי

פרסים
אברהם בכאי
יוסף בנימין בושרי
יוסף נחמו
אלידו אמין
בנימין לוי מכורך
אברהם מנחם כהן

הודעה הקוראת למתנדבים לשרות במשטרת המנדט להתייצב
בתחנת המשטרה – 1918
באדיבות הארכיון הציוני המרכזי

An announcement calling for volunteers in the service of the Mandatory
Police Force to report to the police station – 1918
Courtesy of the Central Zionist Archives

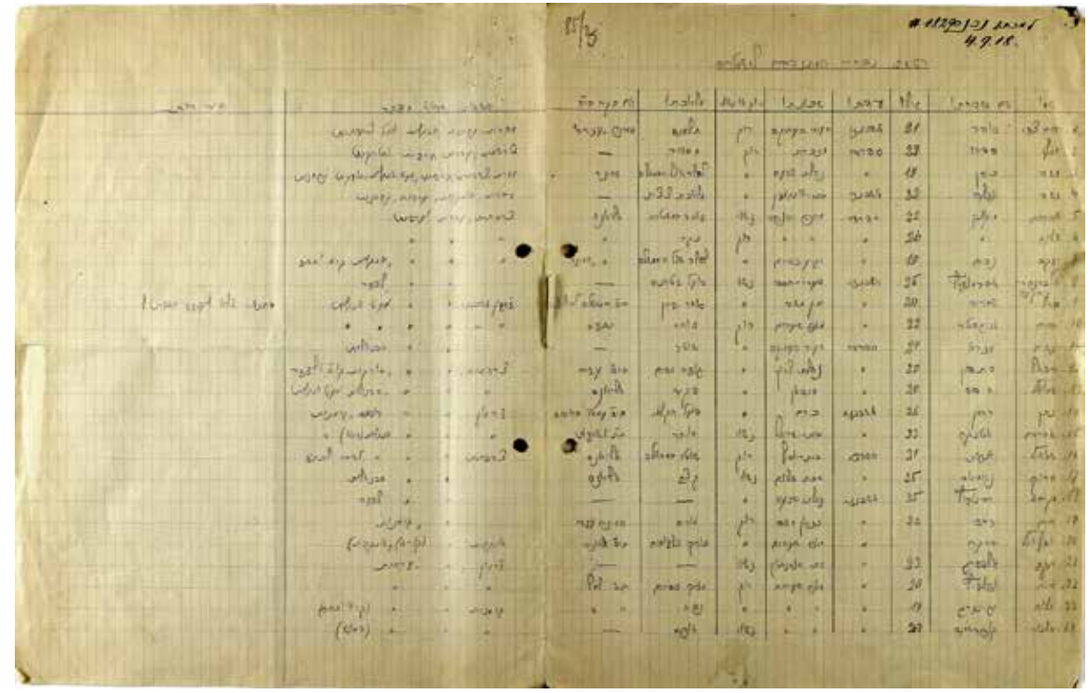

רשימת המתנדבים העבריים לשרות במשטרת המנדט – 1918. חלוקה לפי פרמטרים של גיל,עדה, מקום מגורים, מקצוע, השכלה ושפות אותן המועמד דובר

באדיבות הארכיון הציוני המרכזי

A list of the Hebrew volunteers to the service of the Mandatory Police Force – 1918. Listed according to parameters of age, ethnic group, place of residence, profession or occupation, education, and languages spoken by the candidate

Courtesy of the Central Zionist Archives

שוטרים עבריים באימונים, שנות ה־20'

באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The police band members undergoing training. Early 1920's.

Courtesy Israel Police Heritage Center

מ נ ש ר

ז. ר. טשנסלור

נציב עליון ומפקד עליון.

מנשר מאת הנציב העליון טשנסלור ביום 4.9.1929, אודות הקמת ועדת חקירה למאורעות 1929

אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

A proclamation by High Commissioner Chancellor on 4.9.1929, regarding the establishment of a Commission of Enquiry about the riots, 1929

Old Yishuv Court Museum Collection

תחנת המשטרה בכותל המערבי, שנות ה־30 של המאה ה־20

באדיבות ארכיון העיר ירושלים

The police station at the Western Wall, 1930s

Courtesy of the Jerusalem City Archives

הקצין סילבר עם משלחת לבדיקת אירועי הכותל 1929
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Officer Aubrey Silver with delegation investigating 1929 events at Western Wall , 1929
Courtesy, Sivan (Silver) family

הקצין סילבר ושוטריו בכותל המערבי, שנות ה־30' של המאה ה־20
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Officer Aubrey Silver and his men at Western Wall .1930s
Courtesy, Sivan (Silver) family

במרכז – הקצין יחיאל לנגר בחברת הרב הראשי יצחק הרצוג , שנות ה־40'.
באדיבות משפחת לנגר

In the center – Officer Yechiel Langer in the company of Chief Rabbi Isaac Herzog, 1940's
Courtesy of the Langer Family

שוטרים ארצישראליים במשטרת המנדט, בפתח תחנת המשטרה, שנות ה־30
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Palestinian policemen in the Mandatory Police Force, in the entrance to the police station, 1930's
Courtesy of Israel Police Haritage Center

PROCLAMATION

WARNING TO INHABITANTS OF THE CITY OF JERUSALEM WITHOUT THE WALLS.

WHEREAS certain military operations in support of the Police are taking place within the Old City Walls today, the Public outside the City Walls are hereby warned to keep to their houses throughout the day.

R. N. O'CONNOR.
Major-General,
Commanding the Seventh Division.

19th October, 1938

منشور

انذار لسكان مدينة القدس خارج الاسوار

بما ان بعض الاجراءات العسكرية ستجرى ضمن البلدة القديمة اليوم مساعدة للبوليس ينذر الجمهور خارج اسوار المدينة بان يلازموا بيوتهم طوال اليوم

ر. ن. اوكنور

ماجور جنرال

قائد الاورطة السابعة

١٩ تشرين الاول سنة ١٩٣٨

מ נ ש ר

אזהרה לתושבי ירושלים מחוץ לחומותיה.

הוית שמוקריסות היום מקולות צבאיות ידועות לעזרת המשטרה בתוך חומות העיר העתיקה, מזהירים בזה את הקהל אשר מחוץ לחומות העיר להשאר בתוך בתיהם נמשך כל היום.

ר. נ. אוקונור

מיחי־כללי,

מפקד הדיויזיה השביעית

19 באוקטובר, 1938

אזהרה לתושבי ירושלים בשלוש השפות הרשמיות אודות דיכוי המרד הערבי בעיר העתיקה 19.10.1938

אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

A warning to the residents of Jerusalem in the three official languages regarding the suppression of the Arab Revolt in the Old City, 19.10.1938

Old Yishuv Court Museum Collection

מאורעות בעיר העתיקה 1936–1939

באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The Arab Revolt (the riots) in the Old City 1936-1939

Courtesy of Israel Police Haritage Center

תושבי הרובע היהודי מפונים ע"י השוטרים הבריטיים דרך שער יפו, 1938
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Residents of the Jewish Quarter being evacuated by the British police through Jaffa Gate, 1938
Courtesy of Israel Police Haritage Center

תושבי הרובע היהודי מפונים ע"י השוטרים הבריטיים דרך שער יפו,
1938. בראש אוברי סילבר, מפקד תזמורת המשטרה
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The residents of the Jewish Quarter being evacuated by the British police through Jaffa Gate, 1938. At the head – Aubrey Silver, commander of the police band
Israel Police Haritage Center

שוטר בריטי מטפל בהפרות סדר

באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

A British policeman dealing with the disturbances

Courtesy of Israel Police Haritage Center

שוטרים בסיור על גג בית הכנסת החורבה, מאורעות 1936–1939

אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

Police officers on roof of the Hurva synagogue during 1936-1939 riots

Old Yishuv Court Museum Collection

כרזת גיוס חייל בצבא המנדט, שוטר ונוטר, שנת 1943
עיצוב: האחים גבריאל ומקסים שמיר | באדיבות משפחת שמיר

A poster calling for recruits to the Guard Corps (the Jewish Guard), 1943
Design The brothers Gabriel and Maxim Shamir | courtesy of the Shamir Family

כרטיס נסיעה באוטובוס לשוטר קלמן רביב,
בתוקף לחודשים יולי־ספטמבר 1945
באדיבות משפחת רביב

Bus ticket for police officer Kalman Raviv, valid
for two months, July-September, 1945
Courtesy of Raviv family

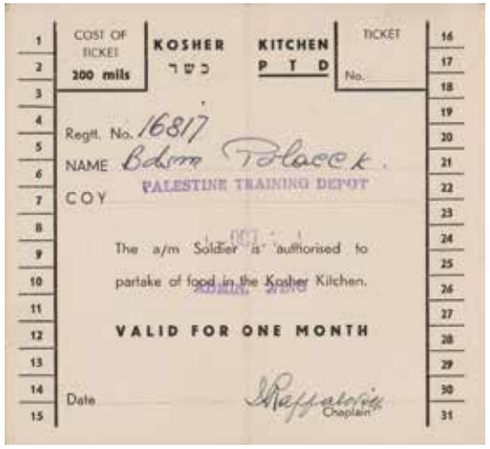

כרטיסיית ארוחות חודשית למטבח הכשר
שניתנה לנגן תזמורת המשטרה יוליוס פולצ׳ק
באדיבות משפחת פולצ׳ק

Monthly meals ticket for kosher food
Issued for Police Band musician Julius Polachek
Courtesy of Polachek family

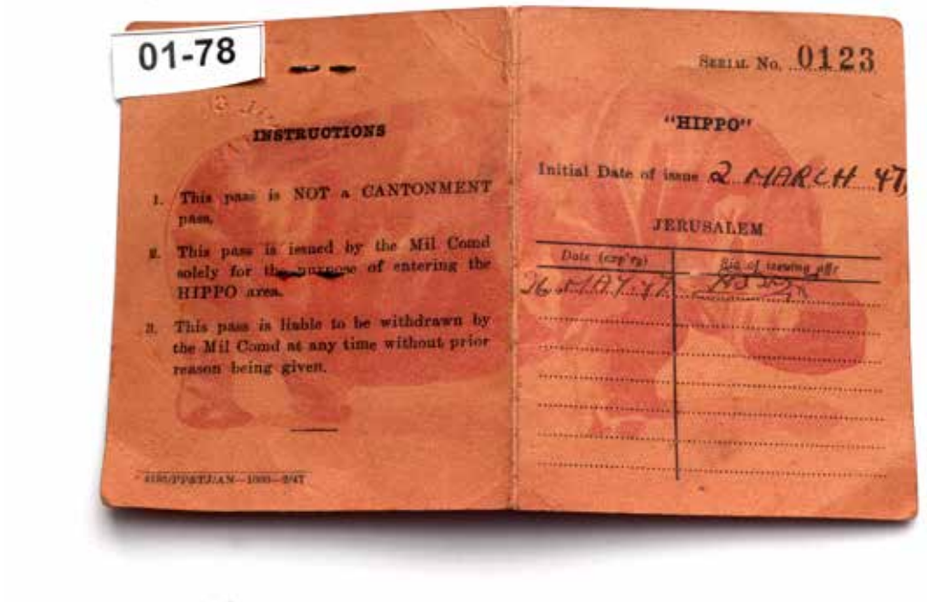

אישור כניסה לשטח צבאי סגור באזור ירושלים לשוטר משטרת המנדט צביקה רפפורט– 1947
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Admission to closed military area in Jerusalem for Palestine Police Band officer Zvika Rappaport – 1947
Courtesy of Israel Police Haritage Center

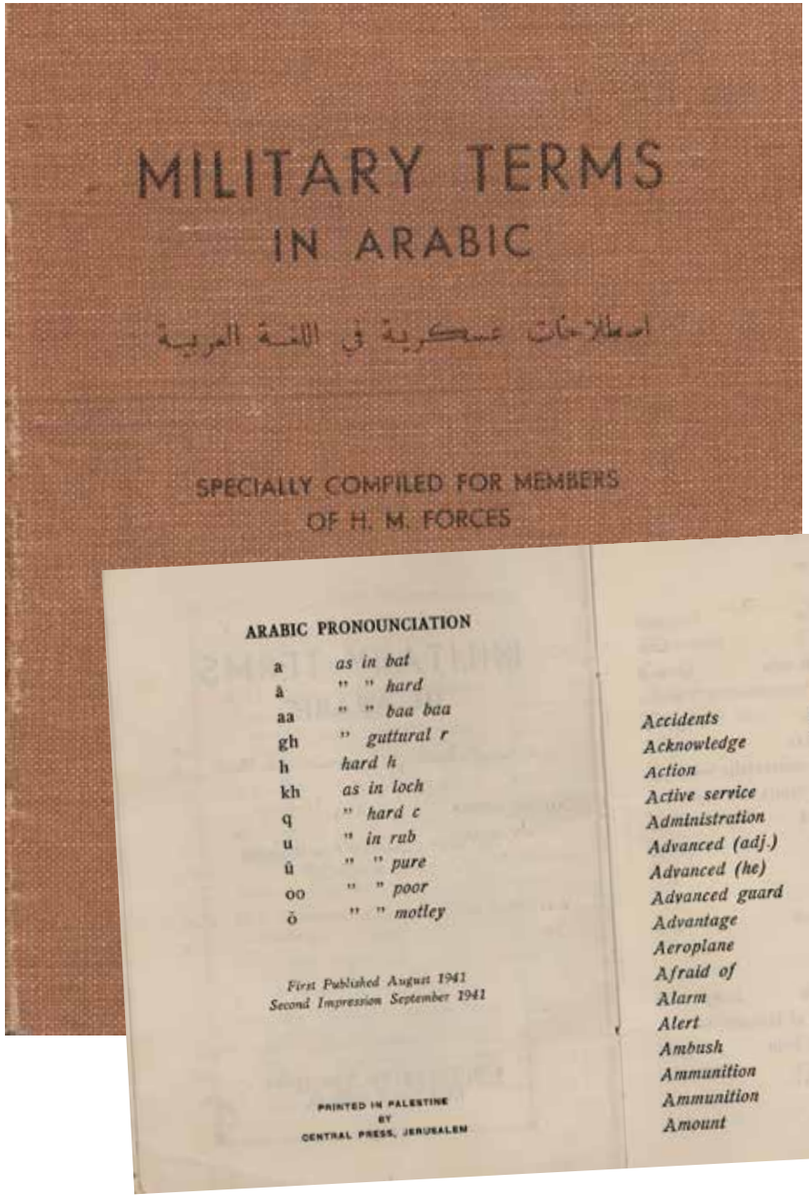

מונחים צבאיים בסיסיים בשפה הערבית לשירותי הבטחון הבריטיים, 1941
באדיבות משפחת רביב

Basic military terms in Arabic For British security services, 1941
Courtesy of Raviv family

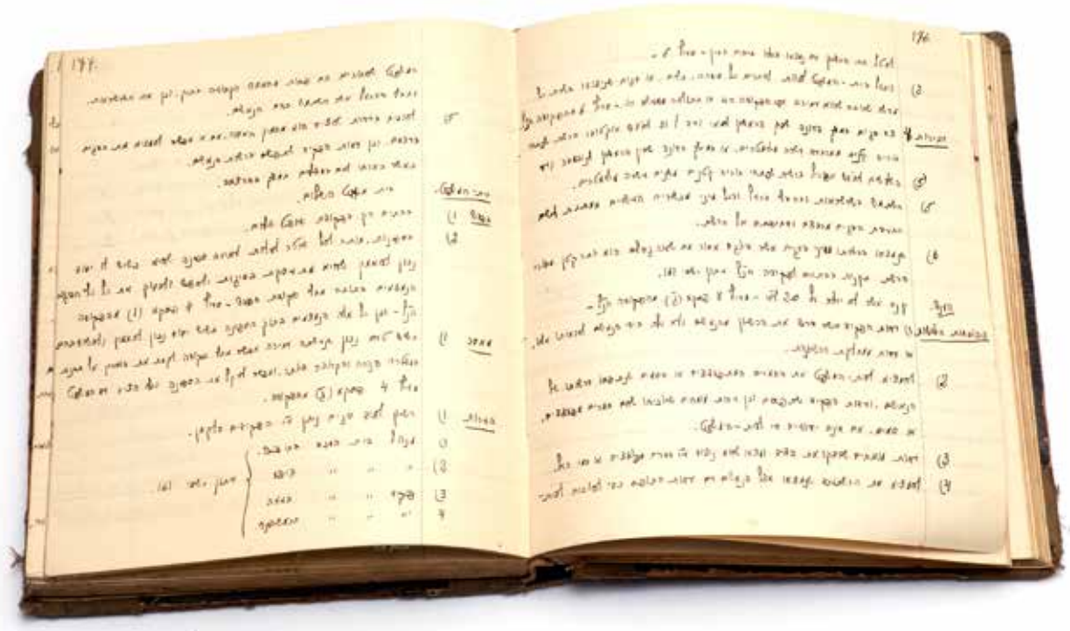

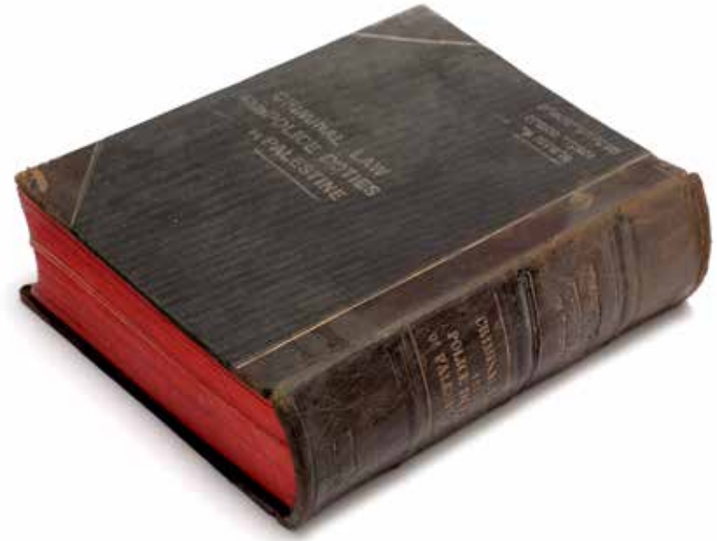

מערכת החוקים של מחזור הלימודים בבית הספר לשוטרים
ארצישראליים בירושלים – 1931
נכתב על ידי השוטר יצחק יוד כהן
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Digest of legal provisions in course at Police School for police officers, entire country, Jerusalem – 1931
Written by police officer Yitzhak Yud Cohen
Courtesy of Israel Police Haritage Center

אלות עץ, היו בשימוש השוטר מקס מוגלניק
באדיבות משפחת מוגלניק־מסינגר

Wooden night sticks Used by police officer Max Mugelnick
Courtesy of Mugelnick-Messinger family

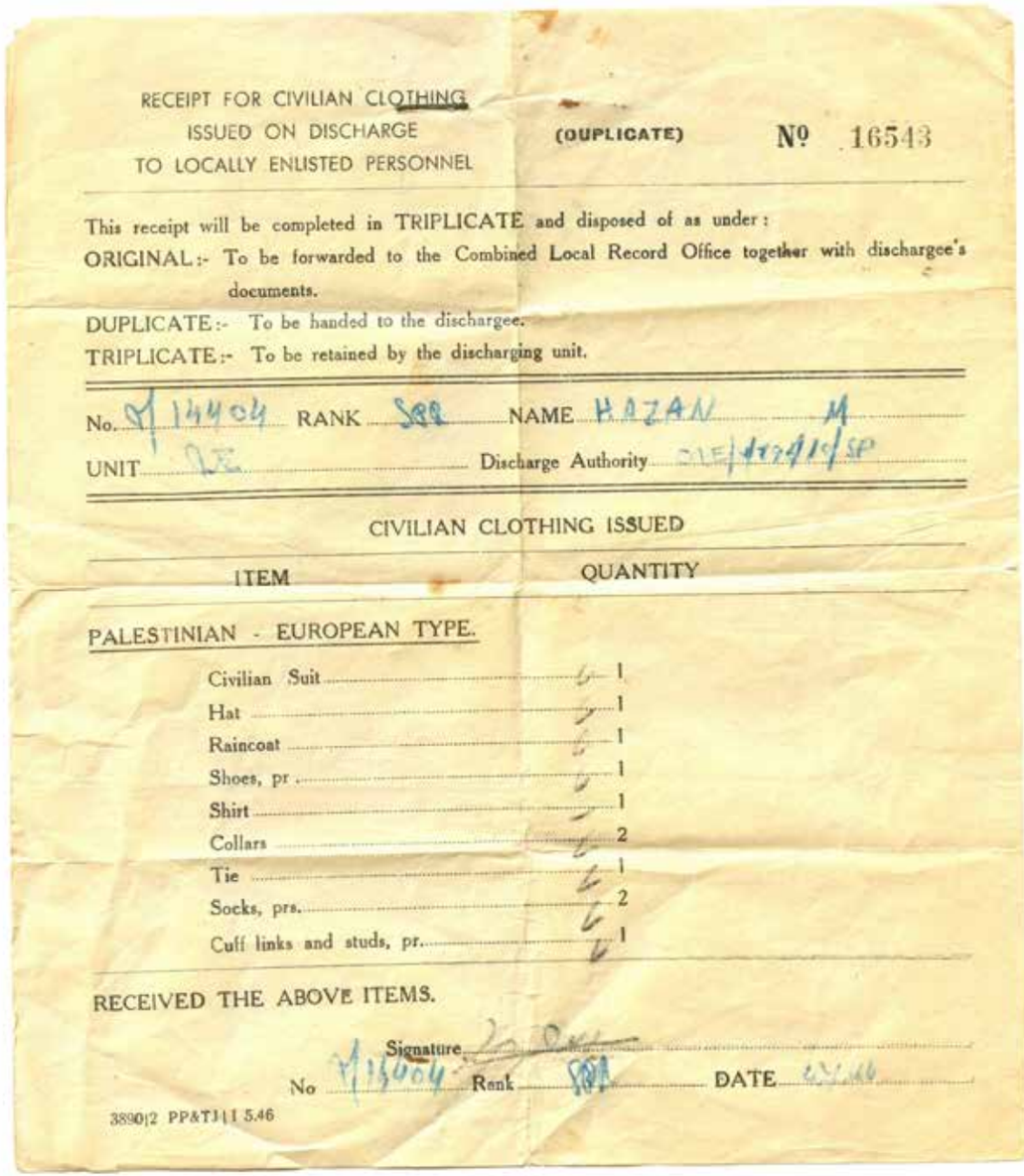

RECEIPT FOR CIVILIAN CLOTHING
ISSUED ON DISCHARGE
TO LOCALLY ENLISTED PERSONNEL

(DUPLICATE) Nº 16543

This receipt will be completed in TRIPLICATE and disposed of as under:

ORIGINAL:- To be forwarded to the Combined Local Record Office together with dischargee's documents.

DUPLICATE:- To be handed to the dischargee.

TRIPLICATE:- To be retained by the discharging unit.

No. M 14404 RANK Sgt NAME HAZAN M

UNIT JE Discharge Authority CLE/1171/15/SP

CIVILIAN CLOTHING ISSUED

ITEM	QUANTITY
PALESTINIAN - EUROPEAN TYPE.	
Civilian Suit	1
Hat	1
Raincoat	1
Shoes, pr	1
Shirt	1
Collars	2
Tie	1
Socks, prs.	2
Cuff links and studs, pr.	1

RECEIVED THE ABOVE ITEMS.

Signature

No M 14404 Rank Sgt DATE 27.5.46

3890|2 PP&TJ|1 5.46

אישור קבלת ציוד של השוטר מאיר חזן, שנות ה 40
באדיבות משפחת חזן-בצלאל

Confirmation of receipt of equipment by police officer Meir Hazan, 1940's
Courtesy of Hazan-Bezalel family

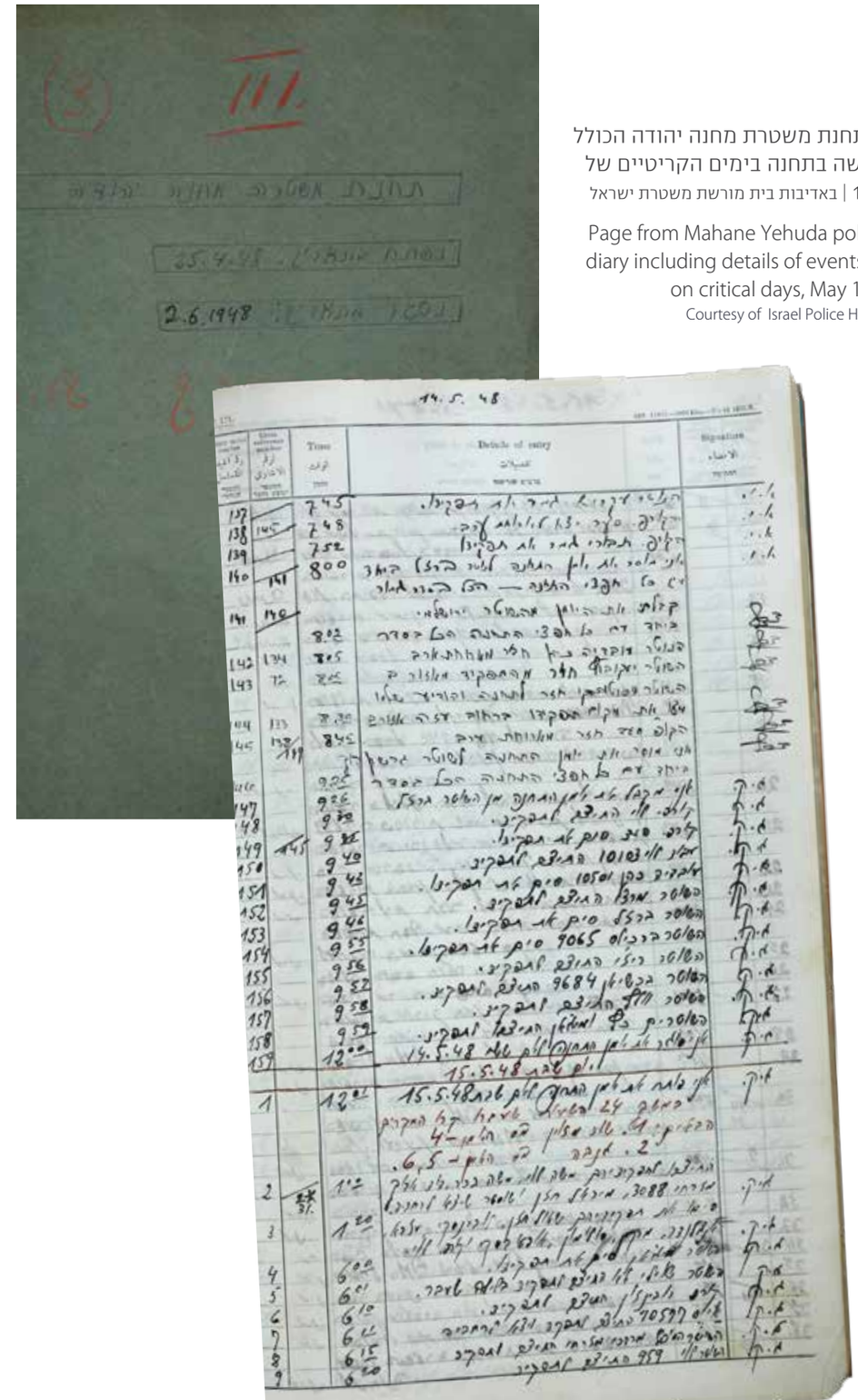

דף מיומן תחנת משטרת מחנה יהודה הכולל פירוט הנעשה בתחנה בימים הקריטיים של 14–15.5.48 | באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Page from Mahane Yehuda police station diary including details of events at station on critical days, May 14-15-1948
Courtesy of Israel Police Haritage Center

פנים תחנת המשטרה ברחוב היהודים. בתמונה: הסמל מקס מוגלניק בעת עבודתו. סוף שנות ה־30'.
באדיבות משפחת מוגלניק־מסינגר

Facade, Police Station, Rehov Hayehudim. In picture: Sergeant Max Mugelnick on duty. End of 1930s.
Courtesy of Mugelnick-Messinger family

השוטר מקס מוגלניק במשרדו בתחנת המשטרה ברחוב היהודים, סוף שנות ה־30'
באדיבות משפחת מוגלניק־מסינגר

Police officer Max Mugelnick in his office in the Rehov Hayehudim Police Station, end of 1930s
Courtesy of Messinger- Mugelnick family

שוטרים בתחנת המשטרה ברחוב היהודים, ראשית שנות ה־40'
באדיבות משפחת מוגלניק־מסינגר

Policemen at the police station on the "Yehudim" Street, Early 1940's
Courtesy of the Mugelnick- Messinger Family

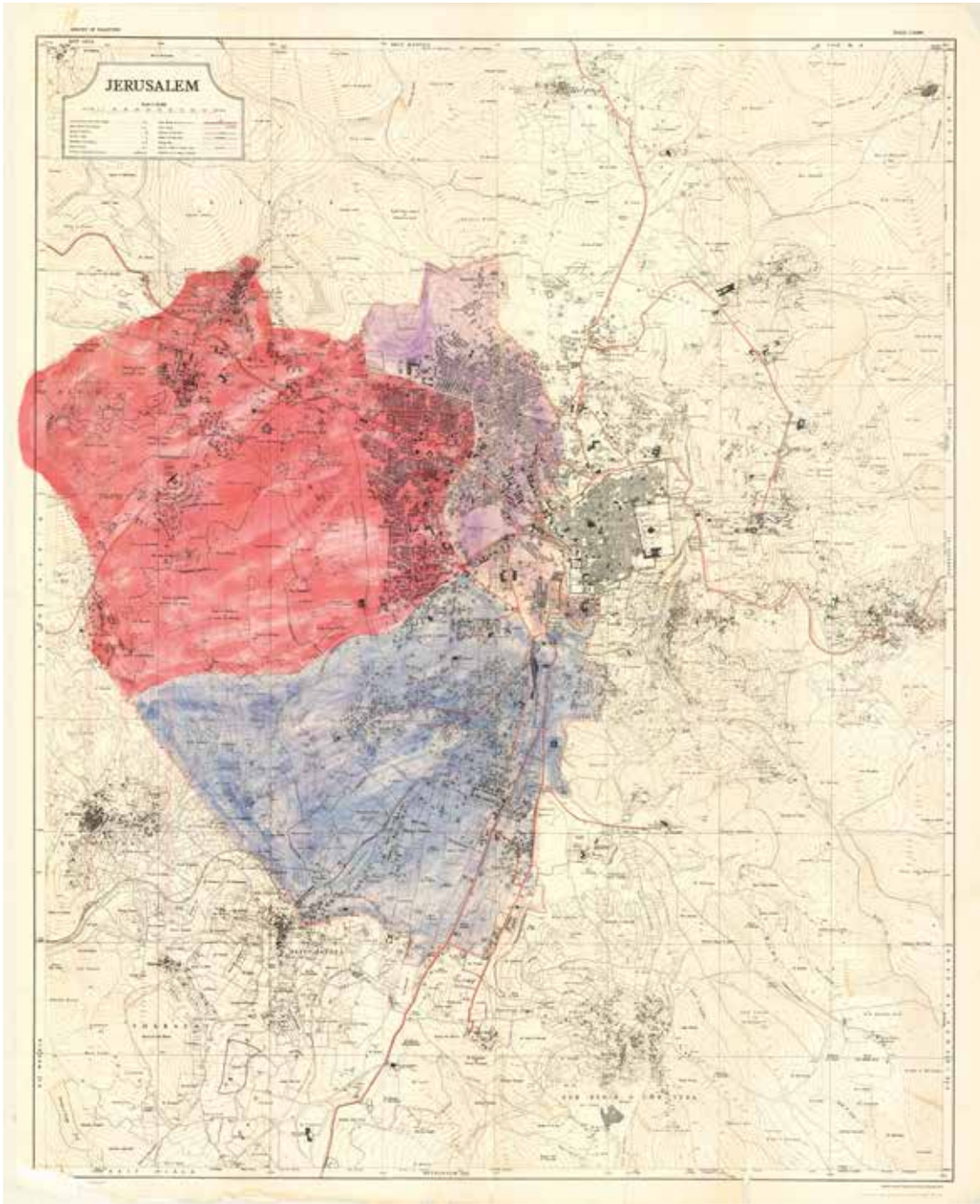

מפת פריסת התחנות של משטרת ירושלים בשנת 1950
המבוססת על מפת משטרת המנדט

באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Map showing deployment of Jerusalem Police stations, 1950,
based on Palestine Police map

Courtesy of Israel Police Haritage Center

THE PALESTINE POLICE FORCE

WANTED!

REWARDS WILL BE PAID BY THE PALESTINE GOVERNMENT TO ANY PERSON PROVIDING INFORMATION WHICH LEADS TO THE ARREST OF ANY OF THE PERSONS WHOSE NAMES AND PHOTOGRAPHS ARE SHOWN HEREUNDER.

قوة البوليس الفلسطيني

مكافآت

גמול

INFORMATION MAY BE GIVEN AT ANY TIME TO ANY POLICE OFFICER OR TO ANY POLICE STATION

W. N. GRAY

מודעת מבוקשים של הבולשת הבריטית– פברואר 1947
בין המבוקשים מנחם בגין ויצחק יזרניצקי (לימים שמיר)

באדיבות ארכיון מכון ז'בוטינסקי

Wanted poster by the British CID. Two of the wanted men are Menahem
Begin and Yitzhak Yzernitzky (later Shamir)

Courtesy Jabotinsky Institute Archive

חרב
היתה בשימוש הקצין יחיאל לנגר
באדיבות משפחת לנגר

Sword
Used by Officer Yehiel Langer
Courtesy Langer family

אזיקים
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Handcuffs
Courtesof Israel Police Haritage Center

משרוקית
היתה בשימוש השוטר קלמן ריבק
באדיבות משפחת רביב

Whistle
Used by Officer Kalman Ribak
Courtesy Raviv family

מדליית חבר האמפריה הבריטית שקבל
אוברי סילבר מהמלך
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

British Empire Medal awarded to Aubrey
Silver by the King
Courtesy of the Sivan (Silver) family

מדליה שקבל השוטר מקס מוגלניק עם סיום שרותו
במשטרת המנדט
באדיבות משפחת מוגלניק–מסינגר

Medal presented to Police Officer Max Muglenik at
the end of his service in the Palestine Police Force
Courtesy of the Muglenik-Messinger family

סט צלחות ומזלגות עם סמל Palestine Police
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Set of plates and forks marked Palestine Police
Courtesof Israel Police Haritage Center

מסכת אב"כ , משטרת המנדט
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Gas mask, Palestine Police Force
Courtesof Israel Police Haritage Center

קסדה, שנות ה־40'
אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

Helmet, 1940s
The collection of the Old Yishuv Court Museum

קיטבג של שוטר במשטרת המנדט
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Kitbag of police officer, Palestine Police Force
Courtesy of Israel Police Haritage Center

כלי להכנת תה בשטח עבור שוטרי משטרת המנדט
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Vessel for brewing tea out in the field for police officers, Palestine Police Force
Courtesy of Israel Police Haritage Center

מימיה של שוטר במשטרת המנדט
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Water bottle of police officer, Palestine Police Force
Courtesy of Israel Police Haritage Center

אקדח וכדורים
היו בשימוש פנחס אוסטרייכר שהלך עימם לשבי הירדני במלחמת העצמאות
אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

Hand gun and bullets, Used by Pinhas Ostereicher who took them with him when he went into Jordanian captivity during the War of Independence
From The collection of the Old Yishuv Court Museum

אקדח
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Hand gun and bullets
Courtesy of Israel Police Haritage Center

בשבי הירדני

In Jordanian Captivity

הרב משה יצחק רוזנטל (דצינגר) ויוסף בלובשטיין,
מפקד מחנה השבויים אום אל ג'מאל, 1948
צילם: מוטקה אהרוני | אוסף ארכיון מוזיאון חצר הישוב הישן

Rabbi Moshe Itzchak Rosental (Detzinger) and Joseph Bluvshtine,
Commander of the Um Al Jamal Prisoner of War Camp – 1948
Photographer: Motke Aharoni | From the Collection of the Old Yishuv Court Museum Archives

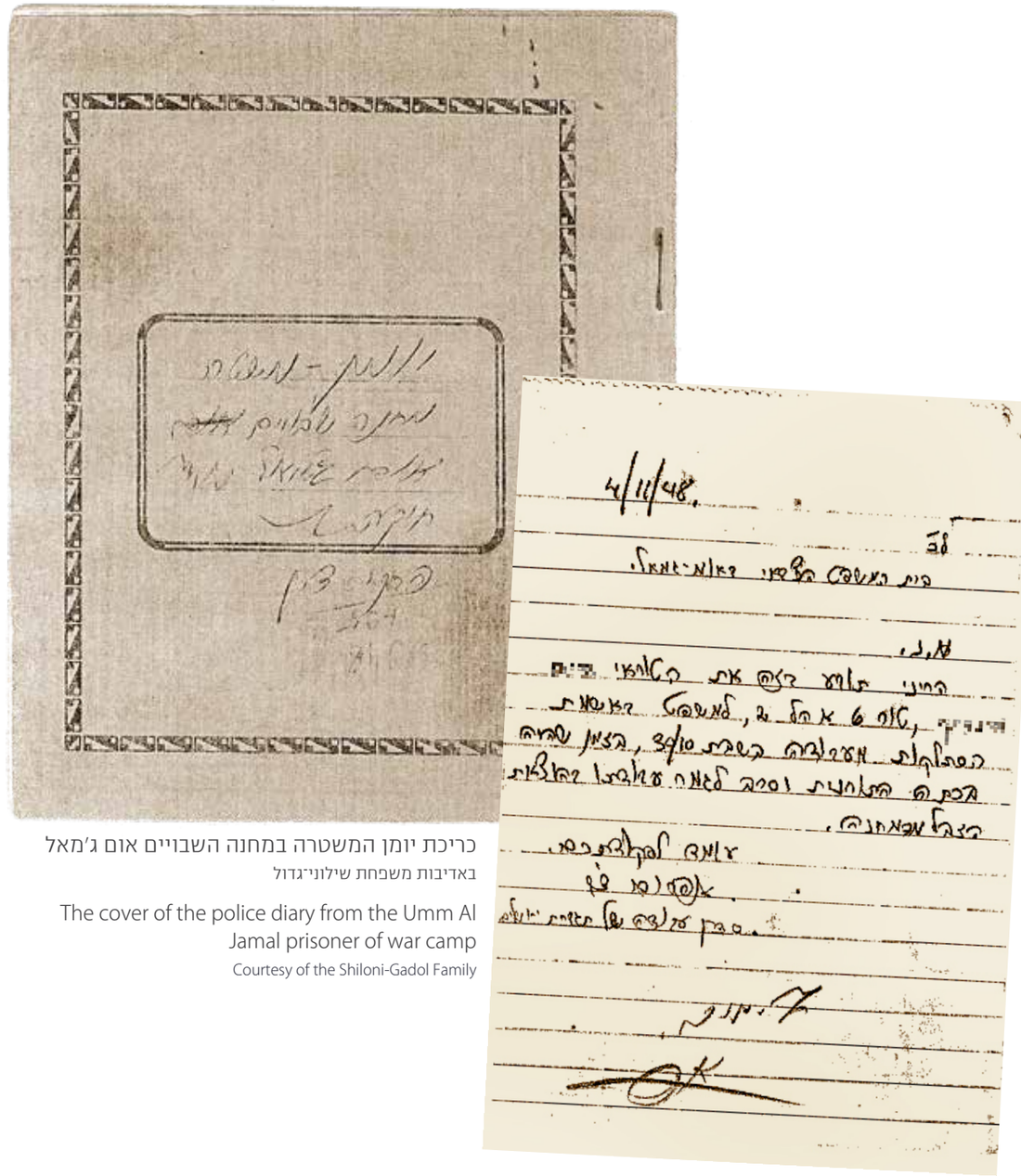

כריכת יומן המשטרה במחנה השבויים אום ג'מאל
באדיבות משפחת שילוני־גדול

The cover of the police diary from the Umm Al Jamal prisoner of war camp
Courtesy of the Shiloni-Gadol Family

פניה לבית המשפט הצבאי באום אל ג'מאל מיום 4.11.1948 בנוגע לטוראי שהשתמט מעבודה
באדיבות משפחת שילוני־גדול

An application to the military court in Umm Al Jamal from 4.11.1948 regarding a private who shirked work
Courtesy of the Shiloni-Gadol Family

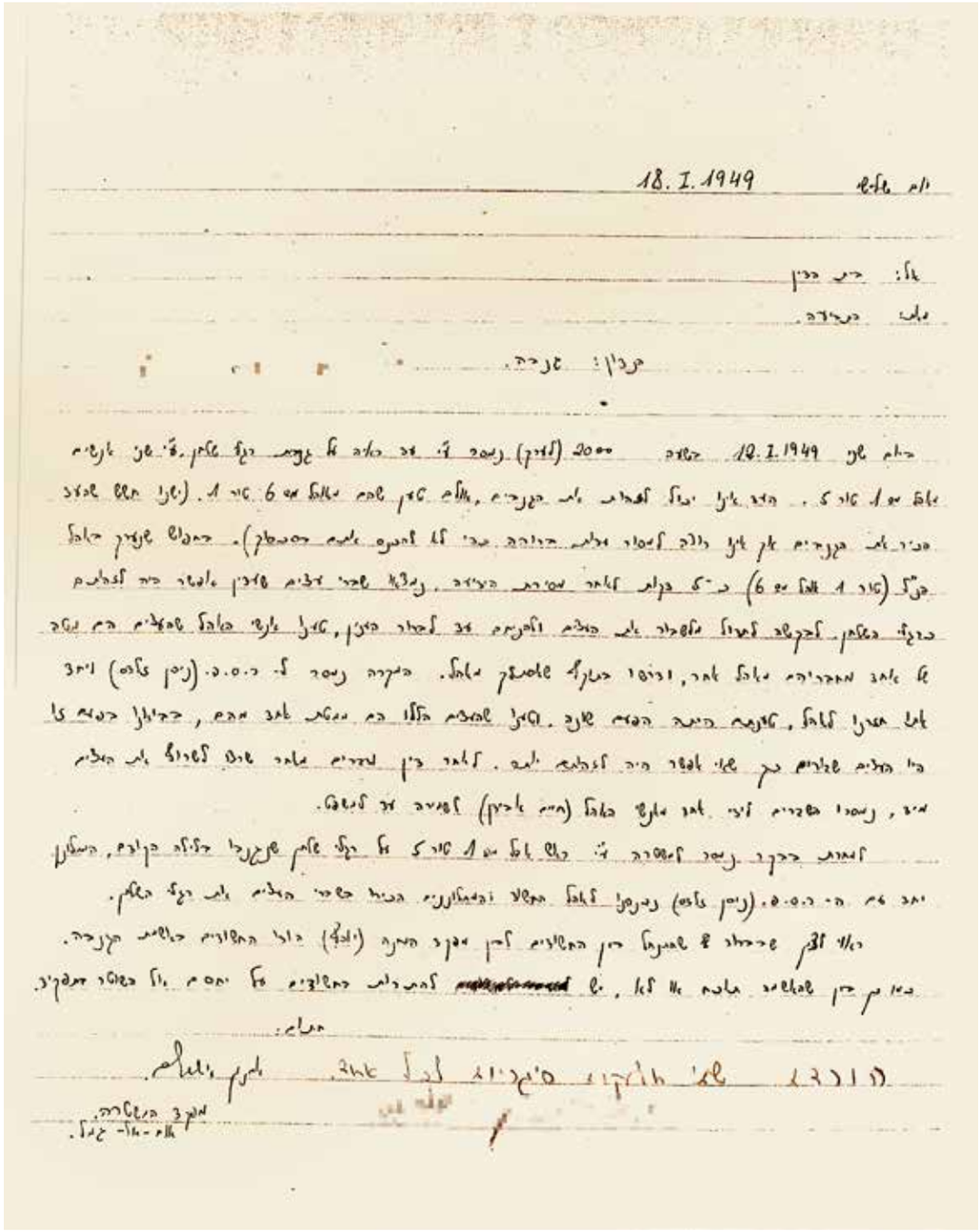

תביעה כנגד חשודים בגניבה בשבי מיום 18.1.1949. פסק הדין: הורדת שתי חלוקות סיגריות
באדיבות משפחת שילוני־גדול

Legal proceedings against men suspected of theft in prison. January 18, 1949. Verdict: Exclusion from two cigarette allocations
Courtesy of Shiloni-Gadol family

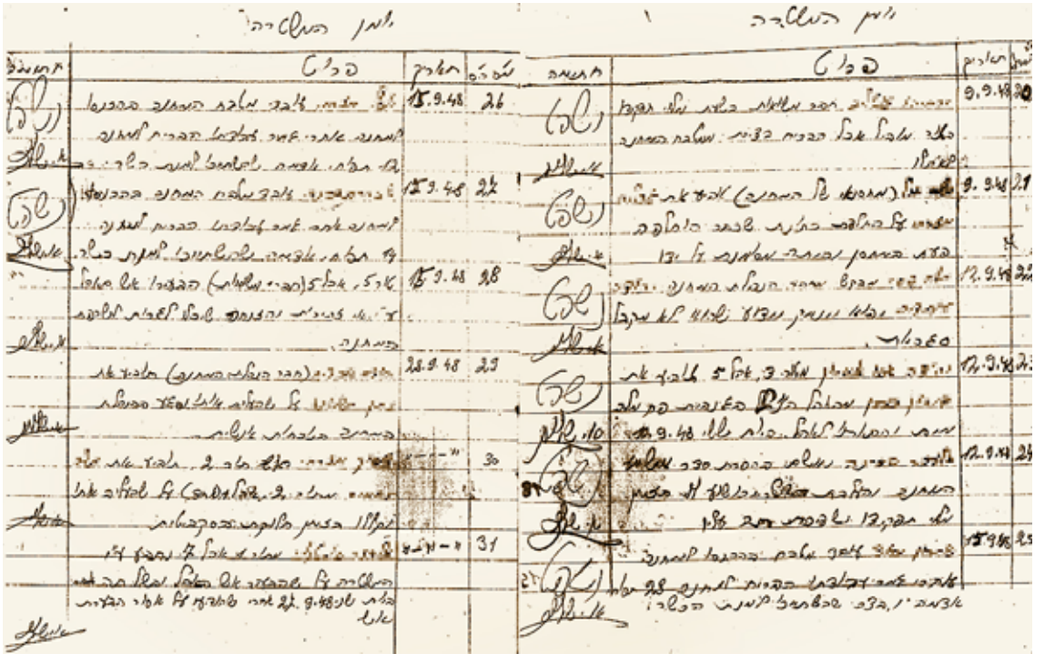

מתוך יומן משטרת מחנה השבויים אום אל ג'מאל בחודש ספטמבר 1948. בטבלה מופיעים פירוט העבירה, התאריך וציון העובדה שהעבריין נשפט

באדיבות משפחת שילוני־גדול

From the diary of the Umm Al Jamal prisoner of war camp police force in the month of September, 1948: The chart details the offence, the date, and a statement of the fact that the offender was tried

Courtesy of the Shiloni-Gadol Family

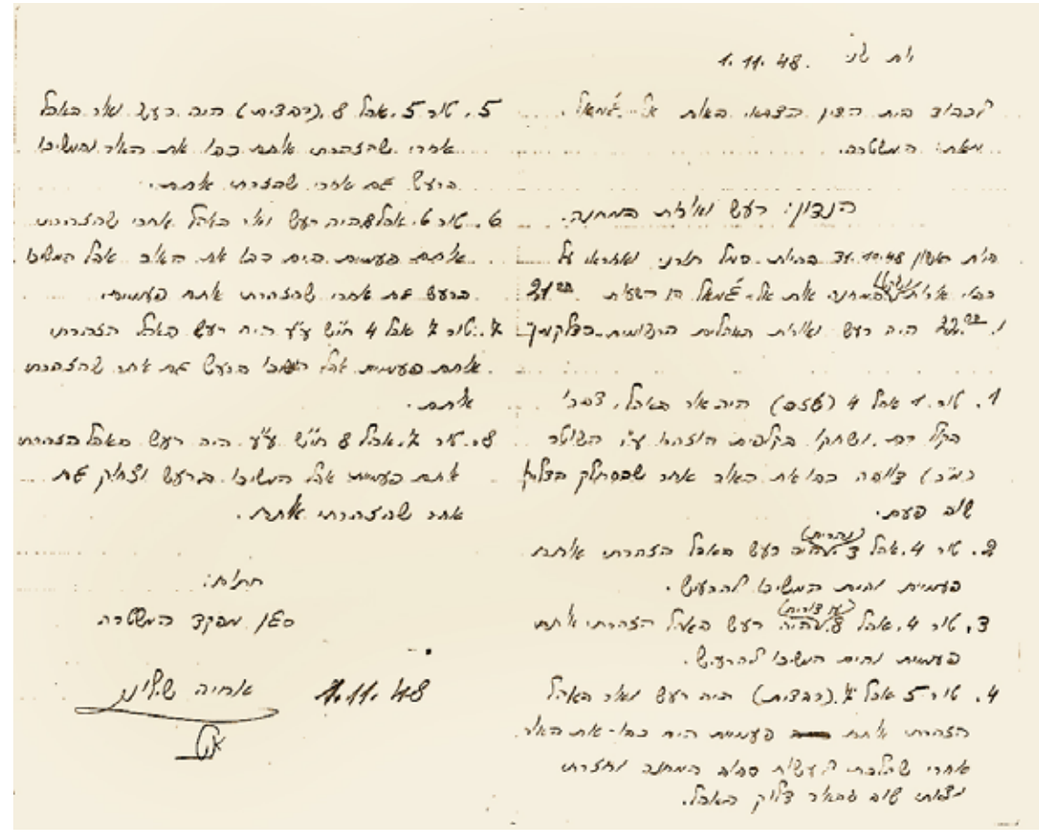

דו"ח שכתב אחיה שילוני ביום 1.11.48 על הפרות הסדר של השבויים במחנה אום אל ג'מאל

באדיבות משפחת שילוני־גדול

A report written by Achia Shiloni on 1.11.48 regarding disturbances amongst the prisoners in the Umm Al Jamal (prisoner of war) camp

Courtesy of the Shiloni-Gadol Family

חלוקת האוכל לשבויים במחנה אום אל ג'מאל– יוני 1948–מרץ 1949
באדיבות ראובן מלון

Distribution of food to prisoners at Um Al Jamal POW camp –
June 1948-March 1949
Courtesy of Reuven Melon

תזמורת המשטרה

The Police Band

משטרה ירושלים POLICE

מצעד תזמורת המשטרה, ברחוב יפו, 1929
באדיבות קובי הורביץ | עיבוד דיגטלי

The Police Band Parade, Jaffa Road 1929
courtesy of Kobi Horovitz | Digitalized

חברי התזמורת באימונים, 1924
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Members of the band in training, 1924
Courtesy of Israel Police Haritage Center

שוטרי תזמורת המשטרה באימונים, 1924
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Members of the band in training, 1924
courtesy of Israel Police Haritage Center

יהודה הריסון, נגן תזמורת המשטרה, במארב, בעיר העתיקה במאורעות 1936–1939
באדיבות משפחת הרן. אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן

Yehuda Harrison, Police Band musician, in a stakeout, Old City, 1936-1939 Riots
Courtesy, Haran family | coursty of the Haran Family | Old Yishuv Court Museum Collection

הקצין סילבר בבית הכנסת רבי יוחנן בן זכאי, שנות ה־30׳
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Officer Silver in the Rabbi Yochanan Ben Zakai Synagogue, 1930's
Courtesy of the Sivan (Silver) Family

חברי תזמורת המשטרה על גג בית הכנסת תפארת ישראל במאורעות 1936–1939
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Members of the Police Band on the roof of the Tiferet Israel Synagogue during the 1936-1939 riots
Courtesy of the Sivan (Silver) family

נגני תזמורת המשטרה בסיור בסמטאות הרובע במאורעות 1936–1939
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Police Band musicians on patrol in Jewish Quarter alleyways in the 1936-1939 riots
Courtesy of the Sivan (Silver) family

בתמונות | שלבי בניית "החומה" החוצצת בין הרובע היהודי לרובע המוסלמי, 1936–1939
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Stages in the construction of "the Wall" dividing the Jewish Quarter from the Muslim Quarter, 1936-1939
Courtesy of the Sivan (Silver) family

תזמורת המשטרה, 1926
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The Police Band 1926
Courtesyof Israel Police Haritage Center

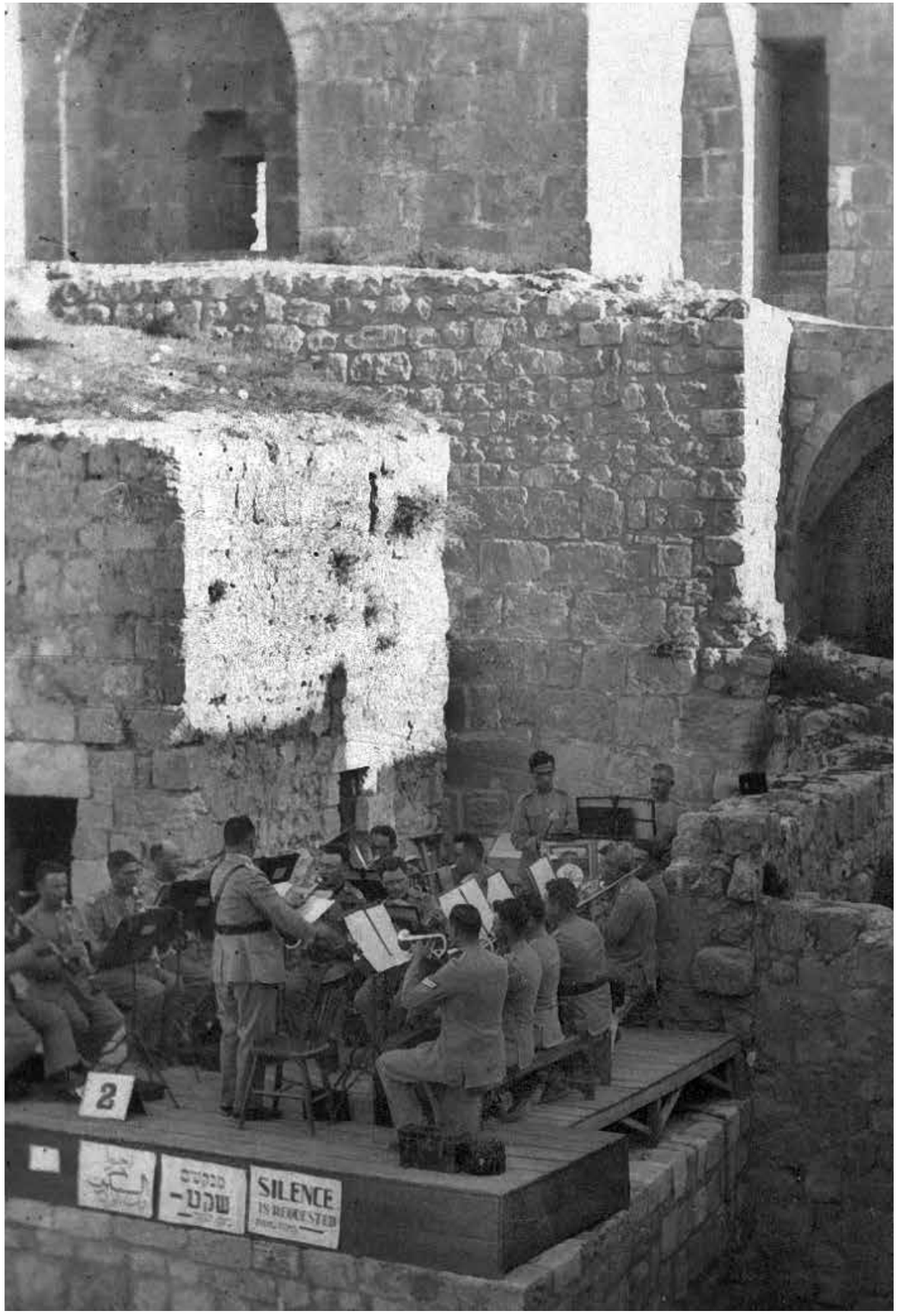

תזמורת המשטרה 1922
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Police Band musicians, 1922
Courtesy of Israel Police Haritage Center

נגני תזמורת המשטרה בקונצרט במגדל דוד, שנות ה־30׳
באדיבות ראובן מלון

The players in the police band in concert at Migdal David (the Tower of David), 1930's
Courtesy of Reuven Mellon

אוברי סילבר, מפקד תזמורת המשטרה עם המלחין רודולף פרימל, בעת ביקורו במגדל דוד. על התמונה הקדשה בכתב ידו של פרימל, 8.1.1929
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Aubrey Silver, commanding officer, Police Band, with composer Rudolf Friml during his visit to the Tower of David. On photo, dedication in Friml's handwriting. January 8, 1929
Courtesy of Sivan (Silver) family

מצעד תזמורת המשטרה ברחוב יפו, 1929
באדיבות קובי הורביץ

The Police Band Parade, Jaffa Road 1929
courtesy of Kobi Horovitz

תזמורת המשטרה, 1926
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The Police Band 1926
Courtesyof Israel Police Haritage Center

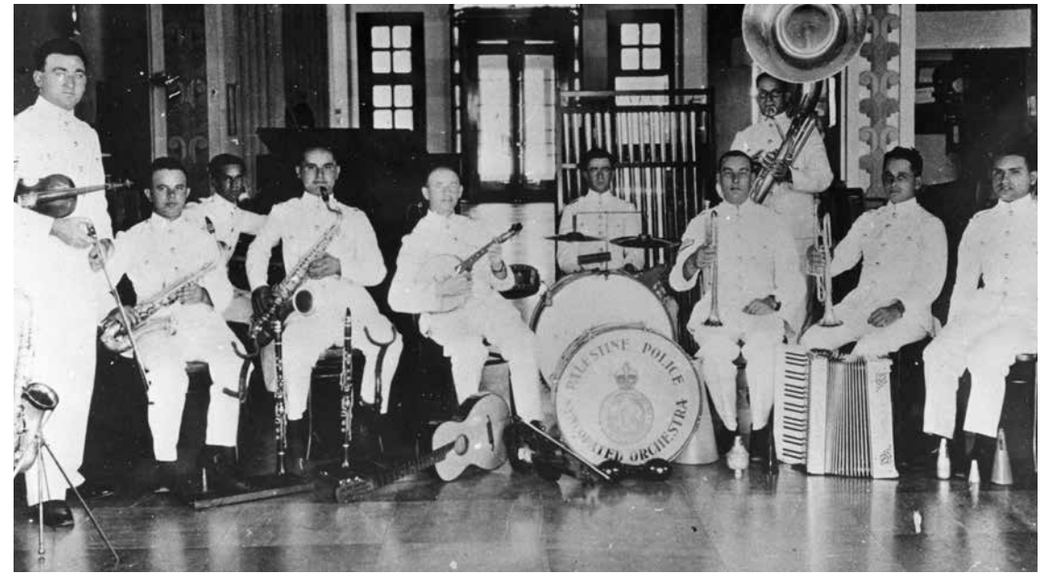

הרכב נגני ג'אז בתזמורת המשטרה 1926
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The Jazz Ensemble of the Police Band 1926
Courtesy of Israel Police Haritage Center

מפקד תזמורת המשטרה אוברי סילבר מנצח על קונצרט, שנות ה־40
באדיבות משפחת סיוון (סילבר)

The commander of the police band, Aubrey Silver, conducting a concert, 1940's
Courtesy of the Sivan (Silver) Family

תזמורת המשטרה בניצוחו של נפתלי גריבוב בהר הצופים, 1945
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

The Police Band Conducted by Naftali Gribov on Mount Scopus, 1945
Courtesy of Israel Police Haritage Center

מצעד הניצחון בסוף מלחמת העולם השניה בניצוחו של נפתלי גריבוב, סוף 1945
באדיבות בית מורשת משטרת ישראל

Victory Parade at the end of World War II, Conducted by Naftali Gribov, end of 1945
Courtesy of Israel Police Haritage Center

במשטרה הא"י

הקמוצים במשטרה מוצדקים הם?

קצינים בעלי־נסיון, שרכשו את אהדת הקהל, פוטרו — א"י תשלם להם פנסיות במשך כמה שנים

(מאת מדיענו המיוחד)

אין איש שיכחיש כי הארץ זקוקה אמנם לק־
מיצים אבל ישנה שיטה כיצד לקצץ ואז אפשר
לעשות זו מחוזקים כעת. במקום לקצץ
מכל המשכורות של כ ל הפקידים, כיצים גם
מנהלים ומנגי מנהלים של המחלקות השונות,
מפטרת הממשלה אחדים מן הפקידים שישרתו זמ־
רב בתפקידם גם פקידים. עליונים וגם פקידים
נמוכים מפוטרים כעת, והתכלית הוא רק כי הפק־
דים העליונים זוכים להתחנך ותוך עונה ולפיכך
צויים יותר.

למה צריך היה לפטר אחדים מהפקידים
אשר להם נסיון של כמה שנים? כיצים לא יותר
טוב הי' אם הממשלה היתה מפחיתה עשרה אחוז
זים ממשכורתם של כ ל הפקידים? הי' לפי
יכים אחדים מפר לי פקיד מומחה אחד כי פנ־
המנהל של מחלקתו התאונן על שהפחיתו מ־
מה יוקר החיים" הניתנת לכל הפקידים הבריטים.

אדם זה מקבל 1200 לא"י לשנה.
דיינו מאה לידות מדי חדש בחדשו
ודוא התמרמר ביותר על שהפחיתו
לי עתה סכום של ארבע לידות מש־
כיתו החדשית. ואמר: למה לא
כעזרו במקום זה אחדים משאר
הפקידים — לא אוכל להתרשות לעצ־
כי הפחתה של 50 לא"י לשנה"...

והנה למשל, המצב במשטרה. לפי השמות
של הקצינים המפוטרים, אפשר להווכח כי כל
אחד מהם שרת בארץ זו מעשר ועד שתים־עשרה
שנה, ואחדים מהם היו בין אלה שעזרו להביא
את המשטרה למצבה עכשו. הם היו מעוזריו
הראשונים של קול. כרמלי שמת לפני שנים אחדות

וכך הוא הדבר גם במקרה פטו־
ריו של המנצח מר ס י ל ו ר, הוא
אחד הקצינים הראשונים במשטרה
והוא שארגן את התזמורת המשט־
רתית עוד לפני זמן קצר התחשבו
עם קפיטן טילוור שהוא נתין אנגלי
בעם „קצין יהודי, ובהתאם לכך ה־
נדגן ארנ... עובדא היא כי הוא אחד
מבין שלשת הקצינים הגבוהים היהו־
דים הנמצאים בכל המשטרה הארץ־
ישראלית. (אחד מהם בבית הספר המשטרתי
בירושלים והשני היהודי השלישי עובד במש־
רד החוץ). אבל בשעה של קמוצים. ובשעה
שיש צורך להציל קצין בריטי ט ה ו ר, הרי
נו מיד לבריטי ומפטרים אותו יחד
עם שאר הקצינים הבריטים המפוטרים.

נתאר לנו שהתזמורת המשטרתית היא טו־
רת — אם גם אין אנו מסכימים להנחה זו היוב
דה נותנת קונצרטים הנם לקהל הרחב — אבל
א. אנחנו היא „לוקסוס" מנקודת ראות הקמו־
ציה. הרי אין צורך בשביל זה לפטר את קצינה
את המנגנים, אפשר היה לצרפם לסניף אחר של
המשטרה. עובדא היא כי רובם של חברי התז־
מורת הם יה ו ד י ם, ואם גם מפקדה החדש
של המשטרה אמר כי לגביו אין קיפוח נזעים,
דות או אמונות, אי אפשר בכ"ז שלא להרגיש
בחשיבות פטורי מספר יהודים בבת אחת. לכמה
מן המפוטרים אפשר היה למצוא משרות אחרות.
בי הרי בבר הוכיחו ביסי המהומות, שאז לא היו
עיר חברי התזמורת אלא שוטרים אמתיים. כך
נהם בהנגה על חיים ורבוש.

מאמר דעה בעיתון על ההחלטה לסגור את תזמורת המשטרה ולפטר בין היתר את השוטרים היהודיים בתפקידים הבכירים (לדוגמא: סילבר)
דאר היום 27.10.31

Newspaper editorial. Doar Hayom, October 27, 1931 On the decision to get rid of the Police Band and to dismiss inter alia the senior Jewish police officers (such as Silver)

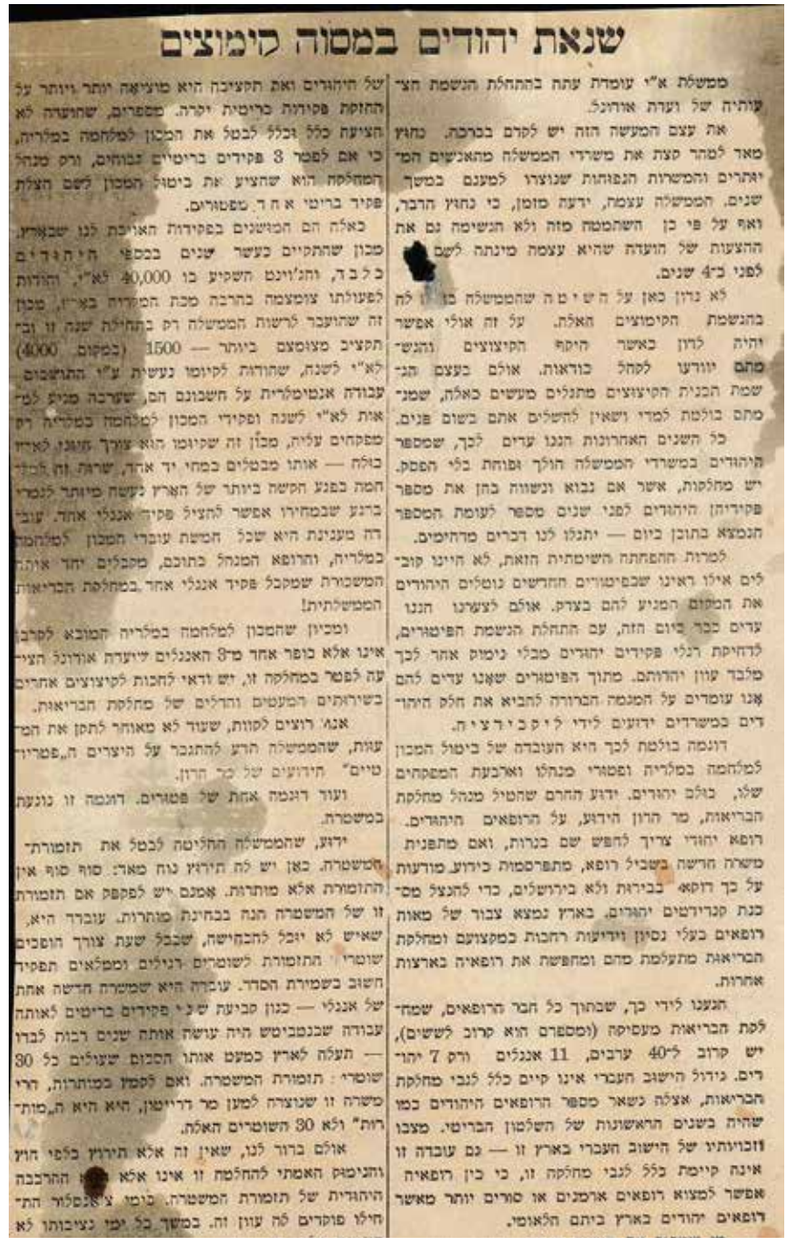

שנאת יהודים במסוה סימוצים

ממשלת א"י עומדת עתה בהתחלת הנשמת חצ־
עותיה של ועדת אותנ.

את עצם המעשה הזה יש לקרם בברכה. כחוץ
מאד למהר קצת את משרדי הממשלה מהאנשים המ־
יאחרים והמשרות הנפוחות שנוצרו למענם במשך
שנים. הממשלה עצמה, ידעה מזמן, כי נחוץ הדבר,
ואף על פי כן השהמטה מזה ולא הנשימה גם את
ההצעות של הועדה שהיא עצמה מינתה לשם
לפני כ־4 שנים.

לא נדון כאן על ה ש י ט ה שהממשלה בו
בהגשמת הסימוצים האלה. על זה אולי אפשר
יהיה לדון כאשר היקף הקיצוצים והגש־
מתם יוודע לפחל בוראות. אולם בעצם הנ־
שמת הכנית הקיצוצים מתנגלים מעשים כאלה, שמני
מהם בולמת למדי וישאין להשלים אתם בשום פנים.

כל השנים האחרונות הנגו עדים לכך, שמספר
היהודים במשרדי הממשלה הולך וגדוה בלי הפסק.
יש מחלקות, אשר אם נבוא ונשווה בהן את מספר
פקידיהן היהודים לפני שנים מספר לעומת המספר
הנמצא בתוכן ביום — יתגלו לנו דברים מרהימים.

למרות ההפתחה השיטתית הזאת, לא היינו קוב־
לים איזו ראינו שבפימוצים החדשים נוטלים היהודים
את המקום המגיע להם בצדק. אולם לצערנו הננו
עדים בכר ביום הזה, עם התחלת הנשמת הפיטורים,
לדהיקת רגלי פקידים יהודים מבלי נימוק אחר לכך
פלבד עון יהדותם. מתוך הפיטורים שאנו עדים להם
אנו עומדים על הסנמה הברורה להביא את חלק היהו־
דים בכשרדים יזועים לידי ל י ק ו י ר צ י ה.

דוגמה בולטת לכך היא העובדה של ביטול המכון
למלחמה במלריה ופטרי מנהלו וארבעת המפקחים
שלו, כולם יהודים. ידוע הדבר שהטיל מנהל מחלקת
הבריאות, מר הרון הידוע, על הרופאים היהודים.
רופא יהודי צריך לחפש שם בנרות, ואם מתפנית
משרה חדשה בשביל רופא, מתפרסמת כידוע מודעות
על כך רופא בבירות ולא בירושלים, כדי להכשל מס־
כנת קנדידטים יהודים. בארץ נמצא צבור של מאות
רופאים בעלי נסיון וידיעות רחבות במקצועם ומחלקת
הבריאות מתעלמת מהם ומחפשת את רופאיה בארצות
אחרות.

תגענו לידי כך, שבתוך כל חבר הרופאים, שמח־
לקת הבריאות מעסיקה (ומספרם הוא קרוב לששים),
יש קרוב ל־40 ערבים, 11 אנגלים ורק 7 יהו־
דים. גידול הישוב העברי אינו קיים כלל לגבי מחלקת
הבריאות, אצלה נשאר מספר הרופאים היהודים כמו
שהיה בשנים הראשונות של השלטון הבריטי. מצבו
וזכויותיו של הישוב העברי בארץ זו — גם עובדה זו
אינה קיימת כלל לגבי מחלקה זו, כי כן רופאים
אשר למצוא רופאים ארמנים או סורים יותר מאשר
רופאים יהודים בארץ ביתם הלאומי.

של היהודים ואת תקציבה היא מוציאה יותר ויותר על
החזקת פקידות בריטית יקרה. מספרים, שחוערה לא
הציעה כלל ובכלל לבטל את המכון למלחמה במלריה,
כי אם לפטר 3 פקידים בריטיים גבוהים, ורק מנהל
המחלקה הוא שהציע את ביטול המכון למען הצלת
פקיד בריטי א ח ד טפוארים.

כאלה הם המושגים בפקידות האויבת לנו שבארץ.
מכון שהתקיים בעשר שנים בכמה ח י ח ו ד י ם
כ ל ב ד, והג'וינט השקיע בו 40,000 לא"י, והודות
לפעולתו צומצמה בהרבה מכת המלריה בא"י, מכון
זה שהועבר לרשות הממשלה רק בתחילת שנה זו ובז
תקציב מצומצם ביותר — 1500 (במקום 4000)
לא"י לשנה, שהודות לקיומו נעשית ע"י התושבים
עבודה אנטימלרית על חשבונם הם, שערכה מגיע לפי־
את לא"י לשנה ופקידי המכון למלחמה במלריה רק
מפקחים עליה, מכון זה שקיומו הוא עוכך מוגני לאריז
בולה — אותו מבטלים בכחי יד אחד, שרשת זו לכל
חמה בסנע חקשה ביותר של הארץ נעשה קיומה ליוחר לנסרי
ברנע שבכחירו אפשר להציל פקיד אנגלי אחד. עוב
דה מענינת היא שכל חמשת עובדי המכון למלחמה
במלריה, והרופא המנהל כתובם, מכבלים יחד אותה
המשכורת שמקבל פקיד אנגלי אחד במחלקת הבריאות
הממשלתית!

ומכין שהמכון למלחמה במלריה המוכא לקרבו
אינו אלא כופר אחד מ־8 האנגלים ייעדה אוחנו הצי־
עה לפטר במחלקה זו, יש ודאי לחכות לקיצוצים אחרים
בשורותים הנמוכים והרלים של מחלקת הבריאות.

אנו רוצים לקוות, שעוד לא מאוחר לתקן את הסר־
עות, שהממשלה הרע להתגבר על היצרים ה„פטריו־
טיים" חידושים של כל הרון.

ועוד דוגמה אחת של פטורים. דוגמה זו נוגעת
במשטרה.

ידוע, שהממשלה החליטה לבטל את תזמורת־
המשטרה. באן יש לה תירוץ נוח מאוד: סוף סוף אין
התזמורת אלא מותרות. אמנם יש לפקפק אם תזמורת
זו של המשטרה הנה בבחינת מותרות. עובדה היא,
שאיש לא יזכל להכחישה, שבכל שעת צורך הוסכים
שוטרי התזמורת לשוטרים רגילים ומפלאים תפקיד
חשוב בשמירת הסדר. עובדה היא שמשטרת חדשה אתת
של אנגלי — כגון מביעה ש ע י פקידים בריטים לאותה
עבודה שבנבריטש היה עושה אותה שנים רבות לבדו
— תעלה לארץ כמעט אותו הסכום שעולים כל 30
שוטרי : תזמורת המשטרה. ואם לפקח כמותרות, הרי
משטרה זו שנוצרה למען מר דריסון, היא היא ה„מות־
רות" ולא 30 השוטרים האלה.

אולם ברור לנו, שאין זה אלא תירוץ בלבי הוץ
ותנימוק האמתי להחלטה זו אינו אלא ה ההרכבה
היהודית של תזמורת המשטרה. כימי צ אנפלור הת־
חילו פוקרים לה עוין זה. במשך כל ימי נציבותו לא

מאמר דעה בעיתון „דבר" מיום 10.12.1931 על רקע רצון שלטונות המנדט לבטל את תזמורת המשטרה

Opinion piece in Davar, December 10, 1931, commenting on the mandatory authorities' intention to get rid of the Police Band

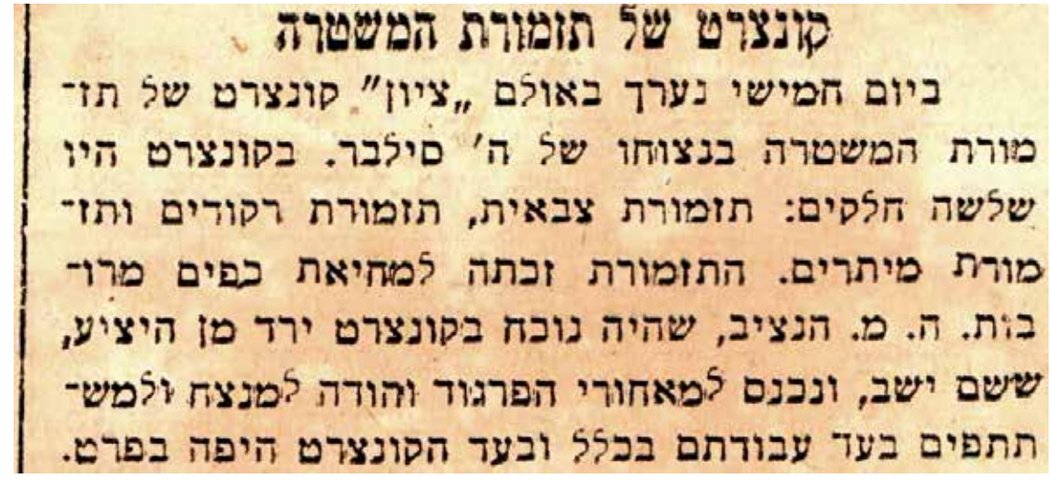

קונצרט של תזמורת המשטרה

ביום חמישי נערך באולם „ציון" קונצרט של תזמורת המשטרה בנצוחו של ה' סילבר. בקונצרט היו שלשה חלקים: תזמורת צבאית, תזמורת רקודים ותזמורת מיתרים. התזמורת זכתה למחיאת כפים מרובות. ה. מ. הנציב, שהיה נוכח בקונצרט ירד מן היציע, ששם ישב, ונכנס למאחורי הפרגוד והודה למנצח ולמשתתפים בעד עבודתם בכלל ובעד הקונצרט היפה בפרט.

דיווח על קונצרט הפרידה של תזמורת המשטרה, בניצוחו של אוברי סילבר. המופע המוצלח בו נכח הנציב העליון היה בין הגורמים לביטול ההחלטה לסגור את התזמורת.

קטע מעיתון לא ידוע. ינואר 1932 | באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Report on Police Band farewell concert conducted by Aubrey Silver. This successful performance, attended by the High Commissioner, was one of the reasons for the cancellation of the decision to disband the musical ensemble.

Cutting from unknown newspaper – January 1932 | Courtesy of Sivan (Silver) family

קונצרט המשטרה

הקהל שהיה נוכח בשעת הקונצרט של תזמורת המשטרה, בליל ו', לא היה רב ביותר: על כל פנים אי אפשר היה להגיד כי מלא את אולם ציון הגדול והחב הידים „מפה אל פה". אבל אלה שהיו — נהנו ביותר וקבלו ספוק רוחני מלא. וזה העיקר.

לא אחת סדרה תזמורת המשטרה הא"י קונצרטים פומביים, ולא אחת הצליחה להנות את קהל השומעים. אבל הפעם הפליאה את כל השומעים. אפשר שהמקום, אולם מרווח ונח, יותר מתאים הוא מאשר חצר מגדל דוד, אפשר שלקונצרט פרידה זה עשו חברי התזמורת וכנצחם מר סילבר מאמצים מיוחדים. איך שהוא: ברוב הקטעים ישב הקהל במוקסם והקשיב בהתענינות לצלילי התזמורת בקבוצותיה השונות. המנגנים, שעשו רושם יפה בסדר ובמשמעת הצבאית שלהם, הטעינו למרות שנגנו קטעים אחדים זה אחר זה, לפעמים רק בהפסקה קצרה כדי דפרוף בחבורות התנים שלפניהם.

המנצח סילבר היה אותו ערב במרום פסגתו. רצה להוכיח לנציב העליון, למפקד ספייסר ולשאר ראשי המשטרה והממשלה שהיו נוכחים גם הם, מהי יכלתה של התזמורת שיצר וטיפח משך עשר שנים — והצליח. ראיה לכך מחיאות־הכפים הרבות — שהיו באמת סוערות — של הקהל בגמר כל קטע. נשמעו גם קריאות „תדרן".

אב. רין

ביקורת על קונצרט תזמורת המשטרה בעיתון
"דואר היום" 10.12.31 עמ' 4

Review of police band, as published in the " Doar Hayom" paper, December 12, 1931.

THE PALESTINE BULLETIN — Tuesday, January 5, 1932

Thursday Night
JANUARY 7: AT 8.45
AT
Zion Hall

Farewell Concert
BY
The Palestine Police Band
Director-Mr. Aubrey Silver

Tickets, from 30 to 200 mils, obtainable at Cahana's Theatrical Agency, Tel. 831.
A limited number of boxes may be reserved through the Paymaster Palestine Police — Tel. 1077.

מודעה על קונצרט תזמורת המשטרה בניצוחו של אוברי סילבר פלסטיין בולטין 5.1.32
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Notice of concert given by the Police Band, conductor: Aubrey Silver Palestine Bulletin. January 5, 1932
Courtesy of the Sivan (Silver) family

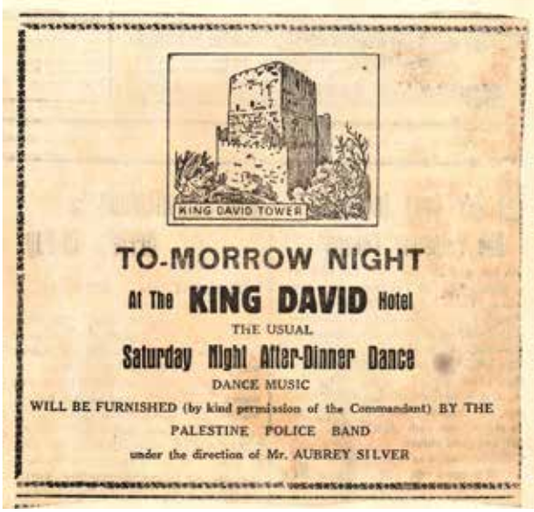

KING DAVID TOWER

TO-MORROW NIGHT
At The KING DAVID Hotel
THE USUAL
Saturday Night After-Dinner Dance
DANCE MUSIC
WILL BE FURNISHED (by kind permission of the Commandant) BY THE
PALESTINE POLICE BAND
under the direction of Mr. AUBREY SILVER

מודעה על מסיבת ריקודים במלון המלך דוד במוצאי שבת, בהשתתפות תזמורת המשטרה בניצוחו של אוברי סילבר, ללא תאריך
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

Notice about dance party at the King David Hotel on Saturday evening with the Police Band conducted by Aubrey Silver, undated
Courtesy of the Sivan (Silver) family

To-morrow Night
at 8.45
The Palestine Police Band
WILL GIVE A
FAREWELL CONCERT
(BY KIND PERMISSION OF THE COMMANDANT)
INTRODUCING THE 3 COMBINATIONS
Military Band, String Band and Dance Orchestra
at the ZION HALL, Jerusalem
under the distinguished Patronage of His Excellency, the High Commissioner for Palestine, Lt. General Sir Arthur Grenfell Wauchope, K.C.B., C.M.G., C.I.E., D.S.O.
Conductor AUBREY H. SILVER
Tickets, from 30 mils to 200 mils, may be obtained at the Cahana Theatrical Agency, Abulafia Building — near Zion Hall, Tel. 831. A limited number of boxes may be reserved through the Paymaster Palestine Police — Russian Building. Tel. 1077.

מודעה על קונצרט תזמורת המשטרה בניצוחו של אוברי סילבר. שנות ה־30'
באדיבות משפחת סיון (סילבר)

An announcement of a concert of the police band, conducted by Aubrey Silver, 1930's
Courtesy of the Sivan Family (Silver)

תכנית

לנשף אמנותי

של חשוטרים העבריים מחוז ירושלים

לטובת תקון לטקן החייל העברי

תיאטרון אדיסון יום ד' כ"ב שבט תש"ד 16.2.1944

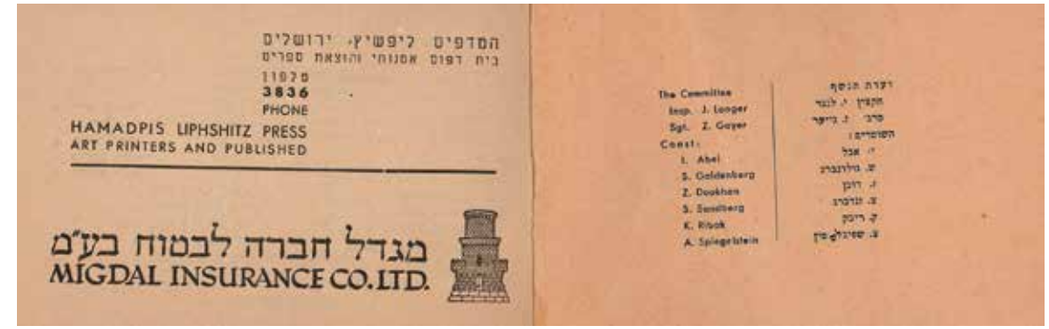

המדפים ליפשיץ, ירושלים

בית דפוס אמנותי והוצאת ספרים

11020

3836

PHONE

HAMADPIS LIPHSHITZ PRESS

ART PRINTERS AND PUBLISHED

מגדל חברה לבטוח בע"מ

MIGDAL INSURANCE CO. LTD.

The Committee

Insp. J. Langer

Sgt. Z. Geyer

Const:

I. Abel

S. Goldenberg

Z. Dookhan

S. Sandberg

K. Ritok

A. Spiegelstein

ועדת הנשף

חתקן י. לנגר

סרג' ז. גייגר

השוטרים:

י. אבל

ש. גולדנברג

ז. דוכן

ש. זנדברג

ק. ריטק

א. שפיגלשטין

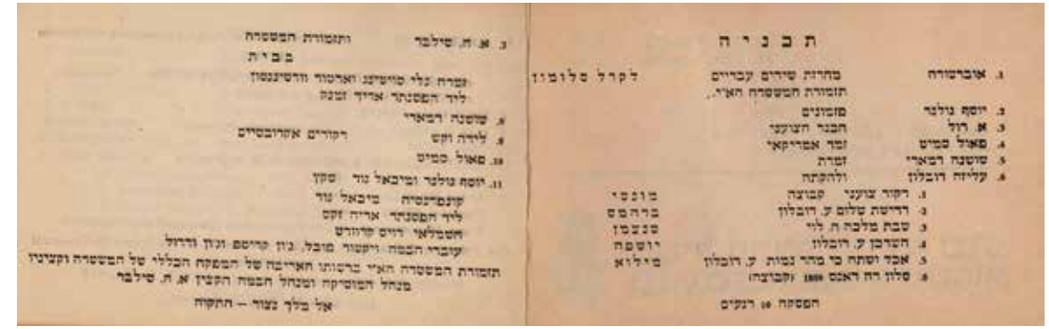

ת ב נ י ת

1. אוברשורה — בחירת שירים עבריים — לדרל סלומון
2. יוסף גולבר — תזמורת המשטרה הארץ.
3. א. רול — מזמנים
4. מאיל סמיט — חבר הצוענו
5. שושנה דמארי — שיר אמריקאי
6. עליזה רובלין — זמרת
ולהקתה
7. ריקר צוענו קבוצה
8. דרישת שלום ע. רובלין
9. שבת מלכה ת. לוי
10. השדכן ע. רובלין
11. אבד ושתה כי מהר נעות ע. רובלין
12. סלון תה דאנס 1888 (קבוצה)

בנסיבי
ברהמס
סנצפו
יוסקה
מילוא

תזמורת המשטרה
בכבוד
נפרח נלי סוישינו ואדמונד וורשינסקי
לידר המסנתר אדיד זנגה
א. שושנה דמארי
ב. לידה זקס — רקורים אשרובסקים
ג. מאיל סמיט
ד. יוסף גולבר ומיכאל עוד סקס
קונטרבאס מיכאל עוד
לידר המסנתר אריה זקס
המנצלאי דיים סוזודס
קונצרט הנשף ויקשור מובל בין מרשם וניה ורחול
תזמורת המשטרה הלא ברכותו האריכה של המפקח הכללי של המשטרה וקצינו
מנהל המוסיקה ומנהל חטמה הקצין א. ת. סילבר
אל כלך נצור — התקוה

תוכניית הנשף של השוטרים העבריים מחוז ירושלים מיום 16.2.1944. התכנית האמנותית כוללת קונצרט של תזמורת המשטרה בניצוחו של אוברי סילבר, שושנה דמארי, ועוד צידה האחורי של התוכניה כולל את חברי ועדת הנשף ואת מעניקת החסות חברת מגדל)

באדיבות משפחת רביב

Program for Jerusalem District, Jewish Police Officers Ball, including performance by Palestine Police Band, conducted by Aubrey Silver, with Shoshana Damari, February 16, 1944
Reverse of program for Jewish Police Ball including Ball Committee members and sponsor Migdal Company

Courtesy of Raviv family

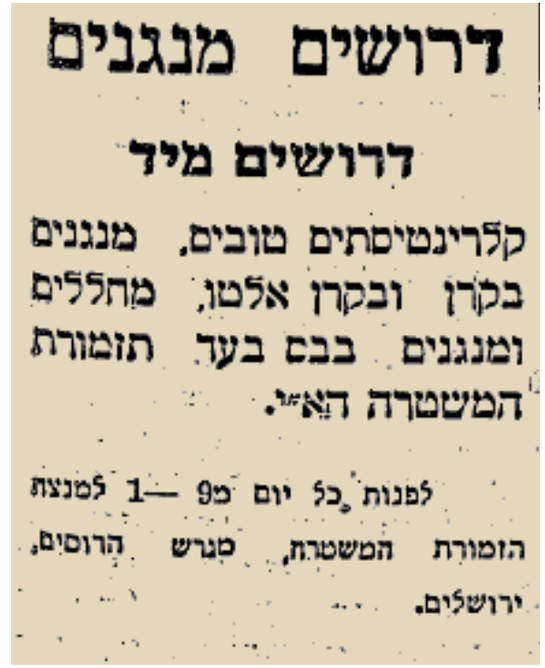

דרושים מנגנים

דרושים מיד

קלרינטיסתים טובים, מנגנים בקרן ובקרן אלטו, מחללים ומנגנים בבס בעד תזמורת המשטרה הא"י.

לפנות כל יום מ־9 — 1 למנצח הזמורת המשטרת, טגרש הרוסים, ירושלים.

מודעת "דרושים" בעיתון "דבר" מיום 14.8.1935

A "Wanted" in the "Davar" newspaper from 14.8.1935

חגיגות הבכורים בחיפה

בהסכמתו של מפקד המשטרה הא"י תבגן

תזמורת המשטרה הירושלמית

המנצח מר א. סילבר

3. VI. 1933 במוצ"ש בבת גלים

מודעה, השתתפות תזמורת המשטרה בניצוחו של סילבר בבת גלים, חיפה, יוני 1933

באדיבות הספריה הלאומית

Announcement, Participation of the police band, conducted by Silver, in a concert in Bat Galim, Haifa, June 1933

Courtesy of the National Library

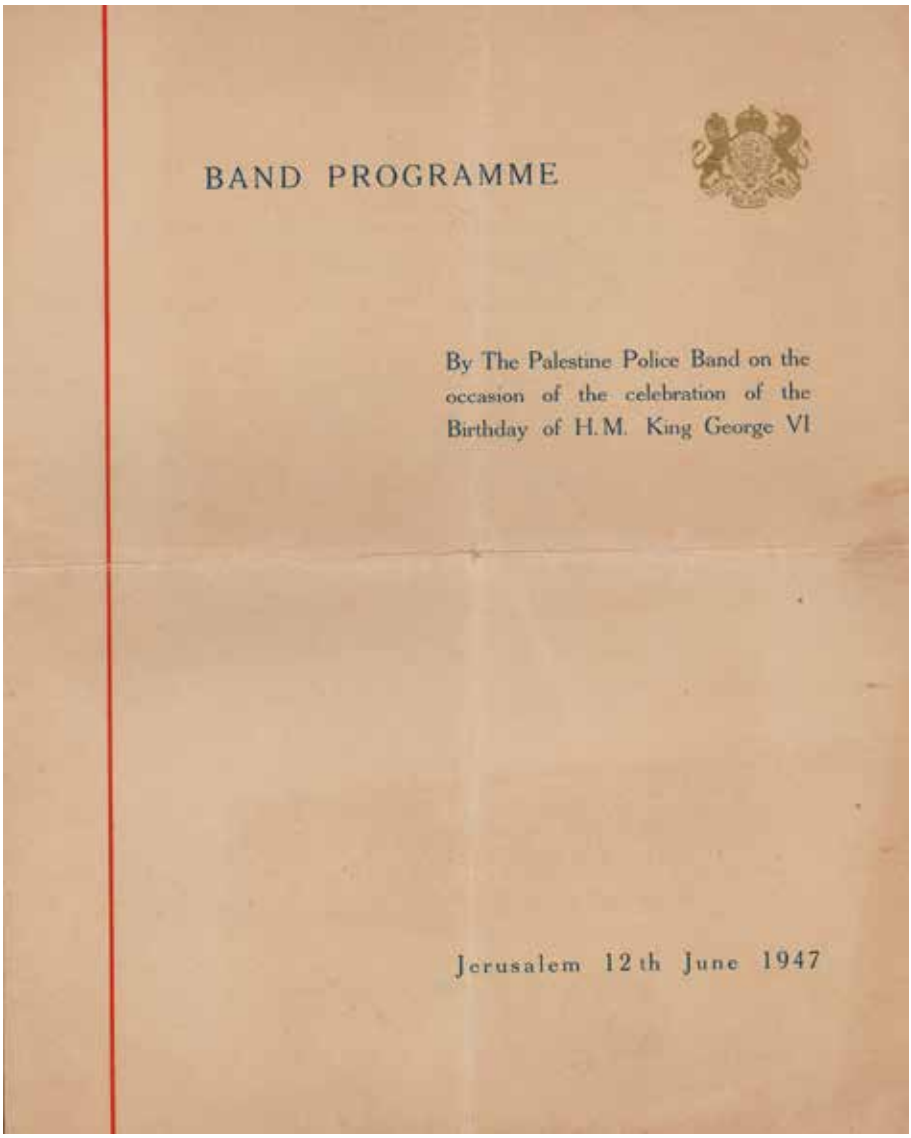

תוכניית קונצרט תזמורת המשטרה לחגיגות יום ההולדת של המלך ג'ורג' השישי, 12.6.1947
באדיבות משפחת פולצ'ק

Program for concert by Police Band to celebrate George VI's birthday, June 12, 1947
Courtesy of Polachek family

משמאל | מזכרת רקומה של דגל משטרת המנדט, ירושלים
באדיבות לני וולף

Left | Embroidered memento of Palestine Police Force flag, Jerusalem
Courtesy of Lenny Wolfe